

**Gardeners'
World**

Gardeners' World

**Onbezorgd
tuinieren**

10 tips
bij droogte

Pluk de zomer

Inspiratie

**Great Dixter: tips uit een
wereldberoemde tuin**

Haal alles uit je pluktuin

Van zaden tot boeketten

Vakantie in de tuin

**Samen aan de slag
met (klein)kinderen**

Zomerse recepten en tips

Rijkdom uit de moestuin

F&L

€ 7,99

BP8 720618 398703

Nachtelijk bezoek in de tuin • Monty geeft antwoord op tuinvragen • Zomerse zorg voor
jouw pompoenen • Alleskunnens: bloem- en bladkleur • Druivenstokken snoeien

DE WIERSSSE Ambachtelijke Plantenmarkt

♥ **Gardeners'
World** magazine

Op 27 en 28 september 2025 is het zover: dan vindt de derde editie plaats van de Ambachtelijke Plantenmarkt. Er zijn dit jaar nóg meer fantastische kwekers aanwezig met een uitgebreid assortiment aan sterke, duurzame planten én de beste adviezen waarmee de planten in jouw tuin zullen stralen.

**27 & 28
september
2025**
11:00 - 16:30

Tickets

€13,50	Zomerkorting
€15,50	Laatste kans
Gratis	Voor jongeren t/m 16 jaar

Landgoed

DE WIERSSSE

Het prachtige Landgoed De Wiersse is waar het allemaal gaat gebeuren. Op deze dag zullen er ook rondleidingen plaatsvinden over heel het landgoed.

Tickets zijn alleen online te koop en niet aan de deur verkrijgbaar.
Ga voor meer informatie naar:

www.dewiersse.com/plantenmarkt

Gggggoedemiddag

Gorgelend zitten Monty en ik in de pers lounge van *Gardeners' World Live*. Na van alles besproken te hebben, leer ik hem 'goedemiddag' te zeggen. Die 'g' is even oefenen. Terwijl ik zonder gene nog eens extra luid voordoe dat die van achteruit je keel moet komen, trekken we steeds meer verbaasde blikken. Na een tijdje achten we Monty's uitspraak perfect en spreekt hij een videoboodschap in die ik film voor alle Nederlandse en Belgische tuiniers.

Ik neem afscheid, wandel de drukte weer in, en bedenk hoe wonderlijk het is om dit voor mijn werk te mogen doen. 'How did it go, love?' vraagt de beveiliging, die ondanks zijn vervaarlijke uiterlijk ontzettend lief is. 'It was a great talk!' antwoord ik blij. 'It sure was long enough, love! Took your time, ay'? Na nog even met hem gebuurt te hebben over welke dahlia's in de *flower marquee* we het mooist vonden (roze) ga ik op zoek naar een kop koffie.

Ik ben omgeven door blijde mensen in bloemenjurken en shirts, die druk kletsend bolderkarren vol planten met zich mee trekken. Ik krijg – ondanks de flinke hoeveelheid werk die erin zit – steeds meer zin in ons eigen evenement, de Ambachtelijke Plantenmarkt.

Eenmaal terug in Nederland, loop ik met Mary en Aart van Landgoed De Wiersse druk pratend het terrein over. Welke kweker komt waar, kan de ambulance er langs, is er voldoende ruimte ingedeeld voor de lezingen en waar komt de kraam met huisgemaakte cider te staan en doen we de plantencrèche weer op dezelfde plek? Ik rijd weg, vol voorpret voor de derde editie, terwijl er stiekem ook alweer een verlanglijstje in mijn hoofd begint te ontstaan van wat ik zelf graag zou willen kopen. En dat is nu precies waarom deze markt zo op prijs gesteld wordt. Terwijl Mary en ik de markt doornemen, onderbreken we onze zakelijke besprekingen constant om het over planten te hebben die we onderweg zien, over het sortiment van de kwekers waar we blij van worden en over onze eigen verlanglijstjes. Het is dus een plantenfeest voor én door plantenliefhebbers. Ik hoop je daar te zien!

In mijn eigen tuin is inmiddels alles in standje 'zomerse ontploffing', met hier en daar wat gefrituurde randjes door de laatste hittegolf. De tomaten knallen de kas uit en de pizzaoven draait overuren.

Geniet van deze heerlijke maand!

Liefs,

Anne

Seizoen

- 10 Wij houden van augustus**
In augustus bruisen tuinen van de energie en levendigheid.
- 15 The Full Monty**
Elke tuin heeft een keurig gemaaid gazon nodig, aldus Monty
- 16 Topkeuze**
Zolang je vlinderstruiken beteugelt, valt er genoeg te genieten.
- 18 Red de bij**
Tips van de Bijenstichting.
- 20 Tuingast van de maand**
De nachtvlinder groot avondrood (*Deilephila elpenor*).
- 22 Seizoensbak**
Maak een duurzame zomerpot.
- 24 Vers uit de tuin**
Er gaat niets boven je eigen verse geplukte tomaten.
- 28 Natuurlijk pluktuinieren met Brenda**
Brenda oogst bloemen en verzamelt bloemenzaden voor volgend jaar.

Groene school

- 34 Monty geeft antwoord**
Composthoop maken? Slakken bestrijden? Monty weet raad.
- 39 Jouw snoeimaand**
Zo snoei je druivenstokken voor betere vruchten.
- 42 Plant, maar dan anders**
We stellen *Hyacinthus* 'Purple Sensation' aan je voor.
- 44 Een eetbare pottentuin**
Geniet van het hoogtepunt van het oogstseizoen.
- 48 Zomerbestendige potten**
Potten met droogtetolerante planten.
- 53 Vraag het Anne**
Anne geeft antwoord op tuinvragen.

Inspiratie

- 60 Herinneringen aan Great Dixter**
Carol Klein bezoekt een van de mooiste tuinen die er bestaan.
- 64 Ambachtelijke Plantenmarkt**
De line-up van lezingen, lekker eten en meer.
- 68 Iedereen de tuin in**
Drie inspirerende tuinprojecten voor het hele gezin.
- 74 Samen pompoenen kweken**
Zomerse zorg voor jouw pompoen.
- 76 Boeketten aan boord**
Plukbloemen kweken in weinig ruimte.

- 82 Geheimen van een kleurrijke tuin**
Zo kun je veranderende kleuren van planten laten werken voor jouw tuin.
- 86 Slim op koopjesjacht**
Zo zorg je ervoor dat goedkoop geen duurkoop wordt.
- 90 Moeiteloos oogsten**
Jack Wallington geniet volop van het resultaat van zijn arbeid.
- 95 Inheemse held**
Echte guldenroede (*Solidago virgaurea*) stelt zichzelf voor.
- 96 Nachtelijk bezoek**
Govert gidst je door het rijk van de nachtvlinders.

Aan de slag

- 102 Algemene tuintaken**
- 105 Bloemen**
- 107 Stekken**
- 108 Adams tuintaak van de maand**
- 109 In de kas**
- 110 Groente & fruit**

En verder

- 6 Prikbord**
- 8 In de tuin van**
- 88 Puzzel en win**
- 112 Colofon**
- 113 Kweekdids**

28

34

44

60

68

OP DE COVER

FOTO: LIES COUCKUYT

- 6 10 tips bij droogte
- 24 Rijkdom uit de moestuin
- 28 Haal alles uit je pluktuin – van zaden tot boeketten
- 34 Monty geeft antwoord op tuinvragen
- 39 Druivenstokken snoeien
- 60 Great Dixter: tips uit een wereldberoemde tuin
- 68 Samen aan de slag met (klein)kinderen
- 74 Zomerse zorg voor jouw pompoenen
- 82 Alleskunnens: bloem- en bladkleur
- 90 Pluk, proef en geniet volop in jouw zomertuin
- 96 Nachtelijk bezoek in de tuin

Anne Wieggers hoofdredacteur

Anne is het liefst van 's ochtends vroeg tot 's avonds laat in de tuin. Komt geregeld aan op de redactie met snoeischaar in de tas en modderige voeten, terwijl ze haar pen en agenda vergeten is. Kweekt zich suf waardoor zij en haar gezin jaarrond uit de tuin eten, en doet niets liever dan anderen net zo enthousiast maken over duurzaam tuinieren als zij. Gardeners' World is de plek waar ze dit allemaal bij elkaar brengt.

Lizanne Croonen redacteur

Lizanne kreeg tuinieren met de paplepel ingegoten. Die lepels maakt ze inmiddels zelf, want houtbewerken als hobby is echt haar ding. In haar weelderige stadstuinje kan ze naar hartenlust experimenteren: van planten vermeerderen tot een insectenhotel of bladkorf maken. Komen de schuttingen op haar af, dan gaat ze wandelen, haar andere grote passie.

Jos Heijmans redacteur

Jos is gek op tuinieren, met een speciale voorliefde voor vurig gekleurde esdoorns, spetterende kniphofia's en schoenen met bloemenpatronen erop. Lees je een leuke woordgrap in ons magazine, dan komt die waarschijnlijk van hem. In zijn schilderachtige tuin (werk-in-uitvoering) aan de IJssel kweekt hij tomaten in zijn kas, zoekt hij de beste plek voor jasmijn en *Hibiscus* (XL) en denkt hij na over het leven (én een mini-boomgaard).

Iona van den Dries redacteur

Ondanks dat ze in het hart van een drukke stad woont, tuiniert Iona erop los. Op haar dakterrastuin experimenteert ze met allerlei planten, van eetbare soorten tot plukbloemen. Ook haar appartement staat vol, aangezien ze met haar groene vingers menig kamerplant stekt en ze altijd wel plek weet te maken voor nog één plant. Haar liefde voor taal en tuinieren komt goed van pas bij Gardeners' World.

Govert de Jong redacteur

De natuurgids van onze redactie. Doen we een wandeling tijdens de lunch, dan duikt hij geregeld de bosjes in om een bijzonder beestje te onderzoeken. Maakte thuis een prachtige natuurtuin met (inheemse) planten waar het ene na het andere zeldzame diertje zich laat zien. In zijn vrije tijd leidt hij mensen rond in de natuur.

Volg ons ook op onze socials en zoek op @GardenersWorldNL

Prikbord

Lees hier alles over wat er deze maand te doen valt op tuingebied, nieuws, weetjes en nog veel meer ...

Volg ons ook op onze socials en zoek op @GardenersWorldNL

agenda

De leukste tuin- en natuurevenementen voor deze maand.

Rondleiding door de tuinen van Museum Hof van Busleyden

Wanneer: elke eerste zondag van de maand
Waar: Frederik de Merodestraat 65, 2800 Mechelen
Info: hofvanbusleyden.be

Rondom Museum Hof van Busleyden in het Belgische Mechelen vind je drie weelderige tuinen. De twee grootste museumtuinen zijn elke dag vrij toegankelijk. De derde (besloten) tuin grenst aan de achterkant van het museum en werd ingericht als stiltetuin. Deze kleinere tuin is enkel toegankelijk voor museumbezoekers. Elke eerste zondag van de maand kan je samen met een gids van 11 tot 12 uur op stap in deze explosie van groen. Prijs: 7 euro.

Open dagen Parktuin Oosterhouw

Wanneer: 9 & 10 en 30 & 31 augustus
Waar: Hoofdstraat 35, 9965 PA Leens
Info: oosterhouw.nl

De Parktuin van Landhuis Oosterhouw in Groningen beslaat een oppervlakte van ruim 1 hectare. Tijdens de open dagen kun je wandelen door de statige Renaissance-tuin aan de voorzijde en de Engelse landschapstuin achter het pand. Laat je verrassen door de strakke lijnen van de Architectonische tuin of betreed het betoverende Japans-romantisch bos. Elke hoek van de Parktuin biedt een nieuwe ontdekking en een moment van verwondering. De entree bedraagt 4 euro, inclusief rondleidingen om 11.00 en 14.00 uur.

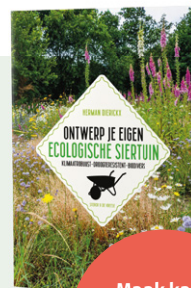

Boekentip

Ontwerp je eigen ecologische siertuin

Hoe begin je met het aanleggen van een tuin voor insecten en vlinders? En welke planten zijn geschikt om hen van voedsel te voorzien en een plek voor hun kroost te geven? In dit boek neemt Herman Dierickx je bij de hand om een ecologische tuin te ontwerpen, aan te leggen en te beheren. De nadruk ligt op doorlevende wilde plantensoorten en ook 'water' krijgt de nodige aandacht. Ook de opbouw van een gezonde bodem en het belang van bladluizen, mieren, molken, wilde bijen, wespen (en ander fraais) passeren de revue. Plantenlijsten met aandacht voor bloeibogen, ontwerpideeën en vele andere praktische tips maken dit boek geschikt voor iedereen die zijn tuin wil omvormen tot een hotspot van biodiversiteit.

Herman Dierickx – Ontwerp je eigen ecologische siertuin | Uitgeverij Sterck & De Vreese | ISBN 9789464711608 | 384 pagina's | € 39,90

Maak kans op een exemplaar van dit boek! Zie pagina 88.

Tuin-Tinderen

We willen je heel graag beter leren kennen, als tuinier én als lezer van dit blad.

Daarom hebben we een korte vragenlijst gemaakt. Wil je ons helpen door die in te vullen? Blader snel naar de laatste pagina van dit magazine!

Op de cover

De coverfoto van deze maand werd gemaakt op biologische bloemenboerderij Fleur-Couleur in het Belgische Gent. Hier kweekt bloemenboerin Lies Couckuyt meer dan honderd verschillende soorten en variëteiten biologische bloemenzaden. Elk jaar voegt zij een paar leuke nieuwe soorten en variëteiten toe aan het assortiment. Het komende najaar zijn de nieuwe soorten onder meer: *Zinnia* 'Queen Red Lime' (oudroze) en 'Benary's Giant Salmon Rose' (grote zalmroze). De zomerasters worden uitgebreid met zalmroze, wit, lavendel en lichtgeel. Het *Cosmea*-assortiment wordt uitgebreid met de prachtige dubbel-roze variëteit 'Double Dutch Rose'. Voor meer informatie over Fleur-Couleur ga je naar fleur-couleur.be. Binnenkort kun je nog veel meer lezen over deze biologische bloemenboerderij in *Gardeners' World magazine*.

FOTO: LIES COUCKUYT

✗ Even een foutje wegstrijken

Lezer Gerda Schram wees ons op het volgende: "In het artikel 'Knutselen met kinderen' in de uitgave van juli stond bij de beschrijving van 'Zo maak je een T-shirt met bloemenprint' op pagina 71 bij nr. 4 een fout. Er staat: Strijk het T-shirt koud of ...'. Er had moeten staan: om de kleuren te fixeren, leg je een schone doek over de stof en strijk je deze een paar minuten op een middelhoge stand. Ik hoop dat jullie dit nog kunnen doorgeven, want het zou super jammer zijn als je met kinderen een leuk T-shirt hebt gemaakt en het is na 1x wassen weg." Dank je wel voor je reactie!

Jos: Het klinkt misschien voor de hand liggend, maar je kunt beter geen water geven of sproeien op het heetst van de dag. Het water verdampt direct en dringt niet tot de bodem door. Bovendien kunnen bladeren dan verbranden. Geef 's avonds water, dan heeft de grond de hele nacht de tijd om het op te nemen.

Govert: Schaduw is mijn grote bron van waterbesparing tijdens droogte in de tuin. Zeven grotere bomen staan langs de randen of middenin de tuin, en die zorgen voor een hoop verkoeling – en daardoor minder verdamping. Mocht je denken: maar bomen gebruiken toch ook veel water? Ja, dat klopt zeker! Ik heb geluk met een kleilaag onder de tuin en zet onder de bomen zelf planten die daar van nature thuis horen en die dus best tegen droogte en schaduw kunnen.

Iona: Op een zonnig dakterras hebben planten in potten het niet makkelijk. Één van de manieren om ze een handje te helpen, is door ze in groepen bij elkaar te zetten. De lagere planten krijgen zo schaduw van de hogere soorten en de algemene schaduw die je creëert, houdt de potten iets langer koel. Alle beetjes helpen!

10 tips tegen droogte

Hoe blijft de redactie de droogte in de tuin de baas? Gaan onze tuinplanten het overleven?

Anne: Het klinkt gek, maar soms is het goed om juist na een regenbui water te geven. Na een korte bui zit er al wat vocht in de grond, maar tijdens droogte soms net niet genoeg om je planten echt een boost te geven en bij de diepere wortels terecht te komen. Je profiteert het meest van het regenwater dat gevallen is, door er wat achteraan te geven. Ook verspil ik geen druppel en gebruik ik badwater (zonder zeep) in de (sier)tuin. Een pompelpompje kan deze klus lichter maken.

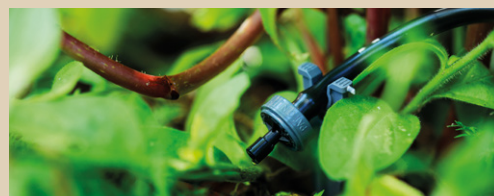
Lizanne: In mijn tuin neem ik de gouden tip van kweker Heleen Calcoen ter harte: onder mijn fruitstruiken en tomatenplanten heb ik een bedje van stro liggen. De mulch houdt de bodem vochtig, dus ik hoef mijn planten veel minder water te geven.

Tips van kwekers

Wij vroegen ook drie ervaren kwekers uit Nederland en België om hun kennis te delen. Lambert Sijens (De Tuinen van Weldadigheid), Maarten en Lotte (Ecohoeve 'Den Oude Kastanje') en Albert Leemreize (boomkwekerij Leemreize) geven nog een paar tips bij aanhoudende droogte.

- 1 Even wachten met zaaien en planten.
- 2 Laat de plantwortels diep 'zoeken' naar water.
- 3 Als je water geeft, geef dan genoeg voor een week.
- 4 Schaf een druppelslang aan voor een regelmatige bewatering, zonder verdamping.
- 5 Giet eenmaal bij de aanplant in de vollegrond en daarna niets meer.

Lees het uitgebreide artikel met droogtetips op gardenersworldmagazine.nl/groene-school/tuinklussen/kwekers-tips-bij-droogte/.

In jouw tuin

Wil jij iets vertellen over
jouw tuin? Ga naar
[gardenersworldmagazine.nl/
jouw-tuin](http://gardenersworldmagazine.nl/jouw-tuin) en stuur ons
jouw verhaal.

Gerard Fransen

In de tuin van ...

Gerard Fransen

uit Hengelo

De tuin van Gerard staat boordevol
eenjarige en vaste planten, maar ook
bomen en heesters.

Ik ben een groot liefhebber van allerlei soorten planten en bloemen. Door mijn werk als touringcarchauffeur kwam ik vaak jarenlang in Italië aan het Lago Maggiore, het Como-meer en ook in Toscane. Van daar heb ik vele plantenzaden en -stekken meegenomen en bij mij in de tuin geplant. Ik heb van mijn oprit een grote muurkas gemaakt en daar kunnen de planten perfect overwinteren.

Enkele soorten die in de tuin staan: boomvarens in verschillende soorten, kurkeik, verschillende palmen, albizia's, Italiaanse

cypressen van zo'n vijf meter hoog en nog veel meer.

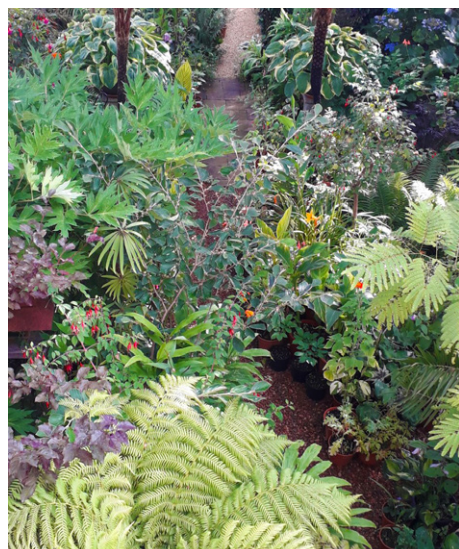
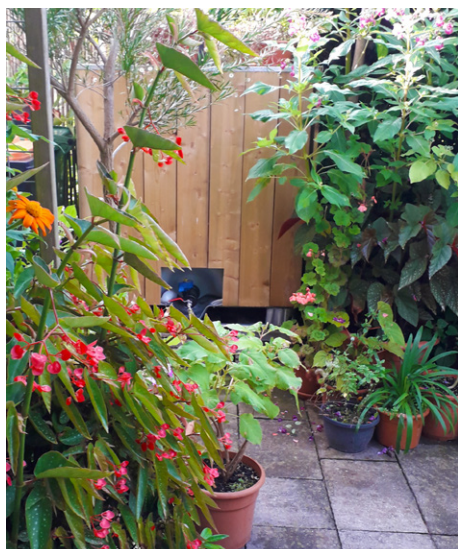
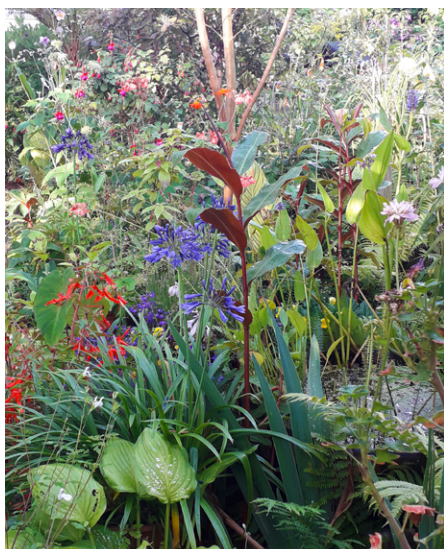
Ik bezoek graag verschillende kwekerijen en particuliere tuinen en kom altijd met wat planten terug, en dan begint de zoektocht om nog een plaatsje te vinden waar ik die weer neer kan zetten (lukt altijd). Ik heb onderhand zo'n verscheidenheid aan planten en bomen in de tuin dat het ook voor de dieren een paradijsje is.

Verschillende vogels maken hier ieder jaar hun nest. Er is een vijvertje waar vogels en andere dieren gemakkelijk kunnen drinken

en badderen. Om de planten van water te voorzien, heb ik twee vaten van duizend liter geplaatst. Hierin vang ik regenwater op en zo hoef ik geen leidingwater te gebruiken.

Als ik dan toch één plant eruit mag lichten, dan is dat de *Amorphophallus konjac*, een grote dieppaarse bloem die na twee weken weer verdwijnt. Een paar weken later komt dan het blad tevoorschijn. Hij heeft een mooie gevlekte stam en ook de onderkant van de bladeren zijn gevlekt. Het is net een kleine boom. Op de foto heb ik zo'n plant in de hand.

“Ik heb zo'n verscheidenheid aan planten en bomen in de tuin, dat het ook voor dieren een paradijsje is.”

Anne: Een leuke truc om te controleren of je zinnia's geoogst kunnen worden is ze even een beetje te laten schudden. Gaat de stengel heel los mee, dan wacht je liever nog even. Blijven ze stevig, dan kan je ze knippen en blijven ze lang goed op de vaas.

“Augustus glipte weg naar
een moment in de tijd.”

TAYLOR SWIFT

Wij houden van augustus

Zoals je op de foto kunt zien – en misschien ook in je eigen tuin – is augustus een maand vol felle kleuren.

Het is het bonte palet van de zomer: alle eenjarige planten die je in het voorjaar met zoveel zorg hebt opgekweekt, tonen nu hun dankbaarheid en vrolijken je tuin op.

Je borders, hangmanden, potten en bakken zouden moeten bruisen van de energie en levendigheid.

De dahlia's beginnen net goed op gang te komen en de laatbloeiende vaste planten beginnen voorzichtig hun benen te strekken.

Veel mensen liggen misschien op een strandbed in het buitenland, maar wij zien liever ons bloembed.

Ster van de maand

Zinnia 'Swizzle Scarlet and Yellow'

Zinnia's komen oorspronkelijk uit de uitgestrekte Amerikaanse prairies, maar zijn opmerkelijk meegaand als het op kruisen aankomt. Er zijn dus heel veel verschillende soorten die we in onze tuinen kunnen kweken. Ze kunnen een beetje temperamentvol zijn omdat ze er niet van houden verplaatst te worden. Zaai ze rechtstreeks en houd vol want ze zijn het absoluut waard. Zoals je ziet, zijn ze ook heel goed voor bestuivers.

Geef ze veel zon en warmte. In een goede zomer voelen ze zich gelukkiger dan ooit. Regelmatig koppen.

Hoogte x Breedte 75 cm x 25 cm

▲ **Speel met vuur**

Vingerhoedskruid, maar dan net even anders. Dit is een prachtige nazomerplant met fel oranje, puntige bloemen. Je kunt hem uit zaad opkweken, maar hij kan nogal weerbarstig zijn. Speel een keer op safe en koop hem als plant. Wat ons betreft hoef je dat dan tegen niemand te vertellen. Je komt hem ook tegen als *Isoplexis*, wat de oude benaming is.

***Digitalis isabelliana* 'Bella'**

Heeft goede afwatering nodig (vooral in de winter) en een beetje schaduw. **H x B** 1,5 m x 50 cm

◀ **Kleine klimgeit**

Elke tuinier zou ruimte moeten vinden voor een clematis. Er is er een voor elke situatie en elke smaak. Er zijn variëteiten voor de winter, lente en zomer. Sommige hebben bloemen zo groot als een jong herdershondje, terwijl andere zeer fijntjes bloeien. Dit is een kleine variëteit die geschikt is om door struikgewas te klimmen, te combineren met rozen of om het over te nemen van vroegbloeiende vaste planten.

***Clematis* 'Princess Diana'**

Drastisch snoeien in februari (tot ongeveer 45 cm). Houd de wortels uit direct zonlicht. Liefst in rijke grond. **H x B** 2 m x 2 m

Passie voor religie

Dit is meer dan zomaar een passiebloem. In de 16e eeuw gebruikten Spaanse missionarissen de bloemen om het verhaal van de kruisiging uit te leggen aan nieuwe bekeerlingen. De kroon- en kelkbladeren stellen de tien trouwe apostelen voor (Judas en de ontkennende Petrus uitgezonderd), de kroonblaadjes vormen de doornenkroon, de hechtranken zijn de zweep, de drie stampers zijn de spijkers en de meeldraden de vijf wonden. Weet je dat ook weer.

Passiflora caerulea

Ziet er exotisch uit, maar is winterhard, mits beschermt tegen de ergste wind. Gemakkelijk te vermeerderen door afleggen.

H x B 10 m x 4 m

▲ Showtime

Met zijn opvallende, weelderige, witte bloemen is de altijd betrouwbare 'Annabelle' terecht een populaire plant geworden in veel tuinen. De bloemen zijn adembenemend: zo groot als een meloen en verkleurend naar limoengroen naarmate ze ouder worden. Kunnen zowel in borders als in bakken.

Hydrangea arborescens 'Annabelle'

Zorg ervoor dat ze genoeg water krijgen. Gemakkelijk te vermeerderen uit zomerstekken. Hebben mogelijk wat steun nodig.

H x B 1,5 m x 2 m

◀ Zwieren en zwaaien

Deze bijzondere plant heet in het Nederlands egelzonnehoeve en is minder opzichtig dan de gewone zonnehoeve. De dunne, hangende bloembladjes hebben wel iets weg van ruches aan een rokje. Hij vormt een geweldig contrast met het meer luchtige kauwgumroze van de akelei. Een prima combinatie voor een border of grindtuin.

Echinacea pallida

Liefst in de volle zon met een goede afwatering, vooral om de effecten van de natte winter te verminderen. Vermeerder eind najaar door wortelstekken.

H x B 1,2 m x 50 cm

Achillea 'Cerise Queen'

Kan ielig worden, dus scheur de plant om de paar jaar in het voorjaar. Bloemen vervagen langzaam naarmate ze ouder worden.

H x B 50 cm x 40 cm

The Full Monty

Gazons zorgen voor verdeeldheid onder tuiniers, maar elke tuin heeft allerlei soorten beplanting nodig, en dus ook een keurig gemaaid gazon, aldus Monty.

Onlangs heb ik een strak gemaaid en gelijkmatig groen gazon aangelegd. Dat is enigszins verrassend, omdat ik er al lang voor pleit om gazons te vervangen door lang gras, idealiter bezaaid met inheemse bloemen. Hoe meer wilde bloemenweiden we hebben, hoe beter dat is voor insecten en dus ook voor de natuur. Een wilde bloemenweide ziet er prachtig uit en is beter voor de tuin, tuinier en de dieren die er leven.

Ook bezocht ik Great Dixter. Het was mijn eerste bezoek daar in 30 jaar en de weiden waren adembenemend mooi. Mijn bezoek aan Dixter maakte deel uit van de grote rondreis door de Britse eilanden voor mijn nieuwe tv-serie, *British Gardens*. Het was fascinerend om oude en nieuwe tuinen te zien en tuinen te herontdekken die ik lang had verwaarloosd. Maar gedurende de hele tour was het Britse gazon een constante factor en ik ben van mening veranderd over de rol ervan in elke tuin.

Esthetisch gezien creëren gazons groene ruimte. Pas als deze wordt verwijderd, beseft je hoe belangrijk dit is. Het groen is het resultaat van ons klimaat, dat we als vanzelfsprekend beschouwen en waar we evenzeer over klagen, maar dat in mondiaal opzicht eigenlijk vrij zeldzaam is. Al met al zijn het de ideale omstandigheden om gras te laten groeien, lang of kort. De rest van de wereld heeft moeite om groene gazons te creëren, terwijl dat voor ons gemakkelijk is. Dankzij de uitvinding van de grasmaaier door Edwin Budding in 1830 was gemaaid gras niet langer een luxe voor de rijken, maar werd het een essentieel onderdeel van tien miljoen tuinen in het hele land. Ze maken deel uit van onze cultuur.

Tot zover het groen, maar de manier waarop gazons ruimte creëren is essentieel in elke tuin. Hoewel dit voor de meeste Britse tuiniers misschien een radicale uitspraak lijkt, gaat tuinontwerp niet echt over planten. Ze zijn slechts een van de middelen waarover de ontwerper beschikt. Als je de ruimte niet goed indeelt, zal het er niet goed uitzien of aanvoelen, ongeacht welke planten je gebruikt, hoe zeldzaam of tuinbouwkundig fascinerend ze ook zijn.

Uiteraard kan voor het beheer van de ruimte een breed scala aan hulpmiddelen worden gebruikt, van verticale elementen zoals heggen, bomen, muren en hekken tot het subtiel plaatsen van planten. Horizontale ruimte maakt gebruik van paden, bestrating, trappen en gras. Lang gras vult een ruimte in verrassende mate, terwijl gemaaid gras dezelfde oppervlakte inneemt en deze vergroot. Tuinen hebben ruimte nodig om het oog en de geest te laten dwalen en ademen. Te veel planten maken het benauwend.

“Hoe groter de diversiteit aan habitats, hoe groter het ecologische voordeel.”

Mijn nieuwe gazon is lang en vrij smal (bijna een breed pad) en loopt tussen de Cottage en Jewel Garden, die beide druk en intens beplant zijn. Van de ene naar de andere tuin gaan, is als het eten van een copieus nage-recht direct na een flinke portie pasta: lekker, maar iets te veel van het goede. De eenvoudige strook groen gazon biedt een adem-pauze tussen deze twee. Het biedt ook een speelplaats voor mijn kleinkinderen, zodat ze op hun fietsen heen en neer kunnen racen of ballen kunnen schoppen of slaan zonder de tuin te beschadigen.

Ook de ecologische diversiteit is belangrijk. We zorgen voor diverse habitats in onze tuinen, terwijl we ons concentreren op lang gras, wilde bloemen, onkruid en andere zichtbare tekenen van 'verwildering'. Weiden zijn mooi en belangrijk voor een specifieke reeks insecten, dag- en nachtvlinders, en ze maken dus deel uit van de voedselketen die een tuin met een rijke fauna ondersteunt, maar zijn ecologisch niet rijker dan een border vol bloemen. Je hebt beide nodig. Elke tuin moet plekken hebben met lang gras, maar ook een gazon, grindtuinen, borders vol planten uit de hele wereld, vormsnoei, strak gesnoeide heggen, beekjes en terrassen. Hoe groter de diversiteit aan habitats, hoe groter het ecologische voordeel.

Tuinen zijn door mensen gemaakt en on-natuurlijk. Tuinen zijn ook de beste kans die de meesten van ons hebben om dichterbij de natuur te komen en deze met zorg en respect te koesteren. Maar elke tuin heeft een tuinier nodig, en dat betekent dat hij of zij zorgt voor een evenwicht tussen uiterlijk en functionaliteit, om zo de tuin volledig tot zijn recht te laten komen. Tuinen zijn het resultaat van menselijke creativiteit, maar ook habitats voor tuindieren. Het moet allemaal samenwerken. Dat maakt tuinieren zo eindeloos fascinerend en lonend, en soms ook moeilijk. Maar gemaaid gazons kunnen en moeten misschien wel deel uitmaken van dat ingewikkelde evenwicht.

Topkeuze

Vlinderstruik

Deze zich rijkelijk uitzaaiende vlindermagneten hebben een wisselende reputatie. Maar met de juiste verzorging hoef je ze niet links te laten liggen.

Waarom kweken we vlinderstruiken (of *Buddleja*, om de wetenschappelijke naam te gebruiken)? Om twee redenen: omdat ze er prachtig uitzien en omdat ze vlinders aantrekken. O, en ze geuren heerlijk. Dat zijn drie redenen. Ze hebben ook een lang bloeiseizoen en doen het goed in een breed scala aan bodems, zolang de standplaats maar zonnig is. En snoeien is heel eenvoudig. Dat zijn dus zes redenen om vlinderstruiken te kweken.

En toch is er iets aan de hand met deze plant. De laatste jaren is de vlinderstruik onderworpen aan een 'reputatieherziening'. Op zich is dat niet vreemd, want deze uitheemse planten produceren enorme hoeveelheden door de wind verspreide zaden. En we hebben ze allemaal wel eens zien groeien langs spoorlijnen en op andere zonnige, goed doorlatende locaties waar hun zaden terechtkomen.

In sommige landen is de vlinderstruik zo invasief dat de verkoop ervan verboden is. Maar de wetenschap komt ons te hulp. Plantenveredelaars hebben nieuwe soorten ontwikkeld die weinig of geen zaad produceren, waaronder 'Miss Ruby' en 'Blue Chip'. De meeste niet-invasieve vlinderstruiken zijn te nieuw en dus nog niet beoordeeld, maar houd ze in de gaten. Kweek in de tussentijd de struiken die je mooi vindt, maar verwijder regelmatig de uitgebloeide bloemen. Dat helpt verspreiding tegen te gaan.

■ **Standplaats** Liefst in volle zon en droge grond. De vlinderstruik is winterhard.

■ **Verzorging** Eind winter, begin voorjaar snoeien. Volgroeide soorten terugsnijden tot 30 cm of lager resulteert in kortere planten met grotere bloemen. Terugsnoeien tot 60-90 cm zorgt voor een grotere plant met kleinere bloemen. Regelmatig koppen voor een langere bloei en om uitzaaien tegen te gaan.

1 'Miss Ruby'

Laagblijvende struik met bijna volledig rode bloemen. Zet vrijwel geen zaad.

Hoogte x Breedte 2 m x 2 m

2 'Blue Chip'

Een zeer compacte, zaadvrije dwergstruik. Smalle bloemtrossen die tot begin najaar bloeien.

H x B 60 cm x 60 cm

3 'Black Knight'

Lange, puntige trossen met donkerpaarse bloemen.

Robuuste plant.

H x B 3 m x 5 m

4 'Santana'

Grote, puntige roze bloemtrossen tegen een achtergrond van bladeren met gele randen.

H x B 3 m x 4 m

5 'Buzz'-serie

Omvat elf variëteiten, in alle kleuren (foto: 'Buzz Ivory'). Wordt ongeveer half zo groot als de meeste vlinderstruiken. **H x B** 1,2 m x 1,2 m

Buddleja

	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
Uitgraven en delen												
Bloei												

Bijenportret

Gewone sachembij

In Nederland zijn acht bekende soorten sachembijen, maar de gewone sachembij komt het meeste voor. Sachembijen lijken een beetje op hommels. Ze hebben namelijk nogal dikke beharing en een opvallende lange tong waarmee ze de nectar uit diepe bloemen kunnen halen. De gewone sachembij is een grote, breedgebouwde bij

van 14 tot 16 millimeter. De beharing is bruinachtig, bij vrouwtjes soms zwart. De voorzijde van de kop van het mannetje is geelwit van kleur en hij heeft lange en dichte beharing aan de middelste poten. Het vrouwtje heeft roestrode verzamelharen op de achterpoten. De bij is te herkennen aan het harde zoemgeluid.

Red de bij

Iedere maand geeft de Bijenstichting ons de perfecte tips om onze tuinen nog natuur- en bijvriendelijker te maken.

De gewone sachembij vliegt van maart tot en met juni. De hoogvliegtijd is eind april. Dan vinden de meeste paringen plaats. Het mannetje heeft territoriumgedrag, waarbij hij zijn concurrenten actief weert. Binnen zijn domein bevrucht hij meerdere vrouwtjes. Sachembijen paren niet in de lucht zoals honingbijen doen, maar zittend op de grond of op een struik of bloem. Het zijn snelle vliegers die af en toe even stilhangen in de lucht.

Na de bevruchting bouwt het vrouwtje een nest in oude muren of op beschutte plekken tussen rotsen. Zij bevochtigt rulle aarde met speeksel om een stevige

nestingang te krijgen. Sachembijen broeden vaak in kolonies waarbij iedere bij haar eigen nest met eigen ingang heeft. Soms bevatten die kolonies wel meer dan duizend nesten. Deze bij is niet kieskeurig als het om voedselplanten gaat.

Koop je zaden en planten op tijd

Vroegbloeiende planten als winterheide en gevlekt longkruid zijn belangrijke voedselplanten voor de gewone sachembij. En ook voor andere vroeg vliegende solitaire bijen.

Het najaar is de beste tijd om dit soort planten in je tuin te zetten. De planten wortelen in de warme bodem en groeien het volgend voorjaar snel op.

Koop wel altijd biologische planten. Op biotuinwijzer.nl vind je adressen door heel Nederland. Of kijk even op de website van de Bijenstichting: bijenstichting.nl.

De Bijenstichting

zet zich in voor bijen en beschermt ze tegen uitsterven. Via cursussen, workshops en open dagen leer je alles over bijen. Je kunt ook altijd een kijkje komen nemen in de demonstratie-tuin in Vorden, waar met veel vrijwilligers gewerkt wordt aan de bloemenborders.

bijenstichting.nl

Tuingast

van de maand

Tegen het einde van de zomer neemt het aantal bijen af, maar hun rol wordt overgenomen door vlinders en zweefvliegen. Een goed gevulde tuin met betonie, cosmea, ijsbloemen, rudbeckia's en ijzerhard is ideaal voor hen. Als jouw vlinderstruik nog in bloei staat, kijk dan eens hoeveel bestuivende soorten je kunt herkennen en welke van de kleurrijkste vlinders (dagpauwoog, kleine vos, gehakkelde aurelia en atalanta) je tuin bezoeken. Zo kom je meer te weten over de bewoners van jouw tuin.

Dit kun je tegenkomen

Groot avondrood, *Deilephila elpenor*

Groot avondrood is een grote, opvallende nachtvlinder met een olijfgroene kleur en felroze vlekken. Vroeger werd hij ook wel olifantenvlinder genoemd, naar de uiterlijke kenmerken van de rups ervan. Volwassen exemplaren vliegen van mei tot juli. Het zijn nachtdieren en ze voeden zich met nectarrijke planten, waaronder kamperfoelie. Na de paring legt het vrouwtje eitjes op wilgenroosjes, walstro, reuzenbalsemien en fuchsia's.

De rupsen kunnen groen of bruin zijn. Aan het einde van het seizoen zijn ze vaak op de grond te zien, op zoek naar een plek om te verpoppen. Ze doen dit in bladafval of net onder het grondoppervlak, en ze overwinteren ook in deze toestand, waarna ze het volgende voorjaar als volwassen vlinders tevoorschijn komen.

Spuugbeestje, bedekt met schuimende 'koekoeksspuug'.

Kijk ook uit naar

■ Zwarte mieren, vooral te zien tijdens de 'bruidsvlucht': drukkende zomerdagen met de perfecte omstandigheden voor toekomstige mierenkoninginnen om te paren en nieuwe kolonies te stichten.

■ Schuimcicaden, ook wel bekend als spuugbeestjes. Ze bedekken zichzelf met een substantie die 'koekoeksspeeksel' wordt genoemd, terwijl volwassen exemplaren zonder deze bedekking tussen planten in de border springen.

■ Agaatvlinders die overdag rusten op muren of hekken. Hun groene rupsen voeden zich met verschillende tuinplanten.

“Groot avondrood is een grote, opvallende nachtvlinder met een olijfgroene kleur en felroze vlekken.”

Groot avondrood vliegt 's nachts, maar overdag zie je hem op zijn waardplanten.

Wij gebruikten

- 1 *Erigeron karvinskianus*
(fijnstraal) x 2
- 2 *Oenothera lindheimeri* (Gaura)
'Geyser White' x 2
- 3 *Verbena bonariensis* x 2
- 4 *Symphotrichum novi-belgii*
(aster) 'Lady in Blue' x 2
- 5 *Santolina chamaecyparissus* x 3
- 6 Vintage kist x 1

Seizoensbak

Combineer droogtebestendige, bestuivervriendelijke vaste planten en robuuste groenblijvers in een geüpcyclede bak.

Natuurlijke, duurzame zomerpot

Deze flexibele potcombinatie is ideaal voor ons wisselvallige weer, met zijn hete, droge periodes. Hij bevat droogtebestendige, kleurrijke vaste planten die tot ver in de herfst bloeien met minimale waterbehoefte. IJzerhard (*Verbena bonariensis*) geeft bestuivers ook langdurig nectar.

De bak is duurzaam, omdat de winterharde vaste planten in de winter afsterven, maar in het voorjaar weer gemakkelijk terugkomen. De vorstbestendige heiligenbloem (*Santolina*) kan zowel in de pot blijven staan als worden uitgeplant. Hij presteert ook beter dan minder plaagbestendige opties zoals buxus.

Gebruik grind als bodembedekking om vocht vast te houden en onkruid tegen te gaan.

Tips

Geef om de paar weken organische vloeibare mest. Je kunt zelf je eigen mest maken.

FOTO'S: PAUL DEBOIS

Hapklaar & heerlijk

Er gaat niets boven je eigen versgeplukte tomaten, en de recepten van **Rukmini Iyer** maken ze helemaal onweerstaanbaar.

Het is tomatenmaand! Het is het eerste gewas dat ik met succes kweekte als balkontuinier en het is nog steeds een vaste waarde in mijn tuin.

Dit jaar zaaide ik de zaden samen met mijn dochter Alba en ze sloegen niet aan, maar we werden gered door mijn schoonmoeder, die ons drie van haar stevige zelfgekweekte planten schonk. De aubergines groeien prachtig, maar onze

meest trotse prestatie is een piepklein appelzaailingetje, gekweekt uit een pitje, waar gelukkig al een piepklein worteltje uit groeide.

Ik heb het aan de zijkant van een jampot met vochtig keukenpapier gelegd, zodat Alba de zaailing elke dag kon zien groeien. Hopelijk hebben we tegen de tijd dat zij en haar nieuwe zusje naar de middelbare school gaan een voorraad zelfgekweekt fruit voor hun lunchtrommeltjes.

“Tomaten waren de eerste groenten die ik als balkontuinier succesvol kweekte.”

Anne: Tips voor een lange oogst

- Geef wekelijks een smeewortel of biologische tomatenvoeding om de bloei, en dus ook je oogst, zo lang mogelijk te verlengen.
- Voorkom neusrot door een klein handje kalk te strooien bij je planten. Geef daarna direct water zodat het goed wordt opgenomen.
- Verwijder bij stamtomaten de onderste bladeren tot op de eerste vruchten, en wees ook niet bang om blad dat teveel schaduw werpt op een tros weg te halen. Hoe meer zon op de vruchten, hoe zoeter ze worden.
- Geef niet teveel water wanneer je tomaten aan het rijpen zijn. Zo kunnen de vruchten barsten.

Gebakken feta en tomaat met basilicum en linguine

Een makkelijk gerecht als diner of een stevige lunch voor twee, dat in iets meer dan een half uur op tafel staat. Je kunt het makkelijk uitbreiden met meer, door de tomaten en linguine te verdubbelen en nog een blok feta toe te voegen. Ik gebruik graag oregano uit de tuin en verse basilicum.

Voor 2 personen

Voorbereiding: 10 minuten

Bereiding: 25 minuten

- ❑ 300 g cherrytomaatjes
- ❑ 2 teentjes knoflook, geperst
- ❑ 2 eetlepels olijfolie
- ❑ ½ theelepel zeezoutvlokken
- ❑ 1 blok feta
- ❑ Handje basilicum (met extra voor de garnering), oregano en tijm
- ❑ Versgemalen zwarte peper
- ❑ 180-200 g linguine

Bereidingswijze

1 Verwarm de oven voor op 180 °C (hetelucht) danwel 200 °C (conventioneel). Doe de cherrytomaatjes in een middelgrote ovenschaal samen met de knoflook, het grootste deel van de olijfolie en zeezout. Meng goed, maak dan ruimte voor de feta en besprenkel met de resterende olie. Bestrooi alles met de kruiden en versgemalen zwarte peper en zet het geheel 25 minuten in de oven.

2 Na 10 minuten oventijd breng je een grote pan water met zout aan de kook en kook je de linguine in 10-12 minuten of volgens de aanwijzingen op de verpakking gaar. Giet af, bewaar een mok van het kookwater en doe terug in de pan.

3 Hou de gebakken feta apart en roer de tomaten en al het sap uit de braadslede door de uitgelekte pasta. Voeg indien nodig het

Sappige zelfgekweekte cherrytomaatjes smaken gebakken heerlijk in pasta.

bewaarde kookwater toe voor een zijdezachte textuur. Proef en pas het zout aan en schep de pasta in verwarmde kommen. Halveer de gebakken feta en leg op elk bord pasta een stukje. Strooi er meer basilicum over en dien warm op.

FOTO'S: PAUL DEBOIS; DAVID LOFTUS

Van tuin naar tafel

Er gaat niets boven het kweken van je eigen voedsel. Door zelf te kweken kun je nieuwe gewassen en variëteiten proberen die je niet in de winkel vindt en eet je altijd iets dat in het seizoen is.

Het idee alleen al dat er iets van eigen bodem op je bord ligt, maakt je blij!

In deze speciale uitgave vind je de beste kweektips en meer dan 50 recepten. Bestel hem voor € 12,99 op gardenersworldmagazine.nl/tuintafel.

Paprika's zijn aan het rijpen of oogstklaar.

Oogst van de maand

Je kunt nooit genoeg tomaten hebben. Ze gaan in allerlei gerechten, van de pastaschotel op de pagina hiernaast tot snelle 10-minutenschotels met gember en spinazie. Voor een heerlijke tomatenschotel bak je dingesneden uien in hete olie met veel vers geraspte gember, knoflook en een theelepel komijnzaad. Als de uien mooi goudbruin zijn (ongeveer 10 minuten, regelmatig roeren), voeg je gehalveerde cherrytomaatjes toe met zout en een snufje chilipoeder.

Roerbak 3-4 minuten: de tomaten moeten zacht worden, maar niet breken. Voeg ongeveer 300 gram grof gehakte jonge spinazie toe. Laat het slinken in de pan, prik er een paar keer in en voeg dan het sap van een halve citroen toe. Voeg naar wens nog wat zout toe. Heerlijk met rijst en gekruide gebakken zalm.

Een echte zomerlekkernij is ijskoude

gazpacho, en hij is het lekkerst met zelfgekweekte tomaten, een groene paprika (een van de weinige gerechten waarin ik groene paprika toesta), restjes zuurdesem, veel olijfolie van goede kwaliteit en een garnering van gehakte komkommer en kleine knoflookcroutons.

Je mengt gewoon alles door elkaar (behalve de garnering) met veel zeezout. Daarna haal je het door een fijne zeef en zet je het een paar uur in de koelkast om de smaken te laten mengen. Het is het perfecte gerecht om af te koelen op een warme augustusavond.

Probeer voor een andere snelle maaltijd eens een tomatentaart. Bestrijk bladerdeeg dun met goede Dijonmosterd en laat een klein randje over. Beleg met een mix van gesneden tomaten en dragon, breng op smaak en bak 25-30 minuten tot het bladerdeeg knapperig en goudkleurig is.

Met tomaten in verschillende kleuren worden ovenschotels een lust voor het oog.

Brenda oogst zaden van korenbloem.

Natuurlijk pluktuinieren met Brenda

Plukken, plukken, plukken!

Augustus en september zijn echte oogstmaanden op de pluktuin. **Brenda Gruppen** deelt haar tips voor het oogsten van bloemen in deze overvloedige zomermaanden en vertelt hoe je bloemenzaden verzamelt voor volgend jaar.

Strobloem.

Het is hoogzomer: tijd om de vruchten te plukken van je werk en volop te oogsten. In dit artikel leg ik uit waar je op kan letten bij het plukken van

bloemen en hoe je een mooi boeket kan samenstellen. Er valt in deze tijd nog meer te oogsten, namelijk je eigen bloemenzaden. Met deze tips kan jij dat ook.

Verschillende bloemvormen

Voor een weelderig veldboeket is het leuk om bloemen met verschillende vormen, kleuren en lengten te mixen. Voorbeelden hiervan zijn:

- 1 **Schermbloemen** – duizendblad, wilde peen, sierpeen of bronzen venkel
- 2 **Margrietachtige bloemvormen** – cosmea, zinnia of margriet
- 3 **Langere aarvormige bloemvormen** – ridderspoor, leeuwenbek of lupine
- 4 **Bolvormige bloemen** – allium, scabiosa of kleine pomponvormige dahlia's
- 5 **Klokjes-/kelkvormige bloemen** – akelei, campanula of siertabak
- 6 **Vullers** – fonteingras, bevertjes, *Statice*
- 7 **Vertakte stelen met meerdere kleine bloemen** – moederkruid, koekruid en gipskruid
- 8 **Bermgrassen** – voor een natuurlijke uitstraling

1 Sierpeen.

2 Cosmea.

3 Lupine.

4 Boldahlia.

5 Akelei.

6 Statice.

7 Moederkruid.

8 Wilde grassen.

Een weelde aan strobloemen, dahlia's en duizendblad.

Zo geniet je langer van je bloemen

- Zet de bloemen meteen in water.
- Laat ze, voor het verwerken in een boeket, eerst een paar uur in een emmer water op een koele plek staan voor een langere houdbaarheid. Dit heet conditioneren.
- Pluk 's ochtends of 's avonds.
- Knip stelen net boven een splitsing af.
- Gebruik een scherpe bloemenschaar.
- Pluk op het juiste moment. Dit verschilt per soort, meestal wanneer de knop net open is maar de bloemen nog niet bestoven zijn. Bestoven bloemen zijn namelijk minder lang houdbaar.
- Verwijder het onderste blad langs de steel.
- Gebruik een schone vaas.
- Zet de vaas uit direct zonlicht, niet bij de kachel en uit de buurt van een fruitschaal.
- Verversen van water zorgt ervoor dat bloemen langer goed blijven.

Blijf plukken van de 'cut and come again'-bloemen

'Cut and come again'-bloemen (vrij vertaald als 'snij en komt weer op'-bloemen) zijn de soorten die na het plukken nieuwe bloemstelen aanmaken. Blijf ze dus vooral plukken. Het plukken van de bloemen voorkomt zaadvorming en stimuleert de plant om opnieuw te gaan bloeien. Soorten die in deze categorie vallen zijn onder andere cosmea, zinnia, *Rudbeckia*, *Limonium*, dahlia en strobloem.

Bloemen schikken

Het schikken van een boeket kan op verschillende manieren. De korenschoof is wel de bekendste manier maar niet per se noodzakelijk. Je kunt ook schikken in de vaas of in kleine vaasjes.

Schikken in vaas

Vul de vaas eerst met een basis van groen en vullers zoals grassen, moederkruid of vrouwenmantel. Steek dan een oneven aantal van dezelfde bloemen tussen de vullers. Gebruik vervolgens verschillende bloemvormen en speel met de lengte van de stelen voor een weelderig, speels effect. Zorg ten slotte voor een mooie blikvanger zoals pioenroos, lupine, dahlia, zonnebloem, sierui of ridderspoor.

De tactiek van de kleine vaasjes

Een hele makkelijke manier om een bloemrijk geheel te creëren, is door gebruik te maken van meerdere kleine vaasjes. Gebruik bloemen met korte en langere stelen en verschillende bloemvormen. Benut ook vroegbloeiende bolgewasjes, bloesemtakjes, decoratieve zaadoosjes, droogbloemen en bottels. Op die manier kun je jaarrond met weinig bloemen en korte steeltjes snel iets gezelligs op tafel zetten.

“Voor een weelderig veldboeket is het leuk om bloemen met verschillende vormen, kleuren en lengten te mixen.”

Zaden oogsten

Naast het plukken van bloemen is deze periode ook heel geschikt om je eigen zaden te oogsten. Laat daarvoor een aantal bloemen uitbloeien en ‘in het zaad schieten’. Oogst de zaden vlak voor het moment dat de plant ze uit zichzelf zou laten vallen. Ben je te vroeg, dan zijn de zaden mogelijk nog niet rijp. Ben je te laat, dan zijn de zaden al weggewaaid of op de grond gevallen.

Er zijn een paar dingen om rekening mee te houden bij het drogen van zaden. Oogst bijvoorbeeld op een droog moment en alleen zaden van gezonde planten. Laat de zaden 2 à 3 weken nadrogen en narijpen, en schoon ze vervolgens door kaf van het koren te scheiden, zodat je alleen de zaden overhoudt. Maak daarbij gebruik van verschillende maten zeven om een steeds puurder zadengehalte te verkrijgen. Het is trouwens niet erg wanneer er nog wat kaf bij zit, dit kan je meezaaien en het kaf verteert vervolgens. Bewaar de zaden op een donkere, droge, koele plek, het liefst op

Leeuwenbekjes stelen de show.

Landkaartje op strobloem.

Papierknopje.

Rudbeckia hirta en Statice

Oogst zaden op een zonnige dag.

een plek waar de temperatuur zo constant mogelijk is. Zelf bewaar ik geschoonde zaden in papieren zakjes.

Kruisbestuiving

Bij planten die groeien in de openlucht kan kruisbestuiving plaatsvinden tussen dezelfde soorten. Zoals tussen verschillende soorten *Rudbeckia hirta*, strobloemen, cosmea en vele andere soorten. Bloemen uit de vollegrond zullen altijd in een bepaalde mate onderhevig zijn aan kruisbestuiving, tenzij ze geïsoleerd staan in bijvoorbeeld een tunnelkas. Zelf hou ik van de verrassingen van de natuur. Akelei is een ster in het voortbrengen van bloemen met nieuwe tinten. Ook lupine geeft nieuwe kleurnuances na kruisbestuiving. Een uitzondering hierop is *Lathyrus*, die komt terug in dezelfde tint als zijn 'voorouder'.

Korenbloemzaden.

Nazomer op de pluktuin: zorg voor de bodem

In de nazomer sterven steeds meer eenjarige planten af, wat een normaal onderdeel is van hun cyclus. Er zijn verschillende manieren om hiermee om te gaan, maar het is in ieder geval belangrijk om de bodem goed bedekt te houden. Dit helpt uitdro-

ging te voorkomen en zorgt ervoor dat de voedingsstoffen in de bodem behouden blijven. Een goed bedekte bodem bevordert een gezond bodemleven, waarin planten goed kunnen groeien. Dit kan je doen:

- Mulch met compost of plantenresten.
- Plant er nieuwe planten die je al eerder hebt opgekweekt.
- Knip de uitgebloeide stelen af tot stoppels boven de grond, laat de wortels zitten en zaai er tussendoor. De wortels vertieren, vormen een schimmelnetaanpak dat bijdraagt aan een gezond bodemleven en maakt de bodem luchtig.
- Zaai groenbemesters om de bodem bedekt te houden. *Phacelia*, gele mosterd en komkommerkruid kunnen mogelijk nog tot bloei komen. Bestuivers zijn gek op deze bloemen. Kom je pas eind september of oktober toe aan het zaaien van groenbemesters, dan is winterrogge een goede optie. Dit is een winterharde soort.
- Als alternatief kan je uitgebloeide bloemen ook laten staan. Vogels pikken de zaden er graag uit.

Zaden van *Rudbeckia*.

Natuurvriendelijke tip: brandnetel

Laat brandnetels staan; ze zijn belangrijke waardplanten voor veel verschillende vlinders. In deze tijd van het jaar tref je er de rupsen van de dagpauwoog en bont zandoogje op.

Dit kun je verder doen deze maanden:

- Plant voorgezaaide tweejarigen uit in de vollegrond.
- Zaai winterharde eenjarigen, zoals korenbloem, leeuwenbek en ridderspoor. Dit heeft zo zijn voordelen, zoals eerder kunnen uitplanten, waardoor kweekruimte vrijkomt en je vollere planten met meer bloemen krijgt.
- Plant korenbloemen eind oktober uit in de vollegrond.

Rupsen van dagpauwoog op brandnetel.

Over Brenda

Brenda Gruppen is het gezicht achter Zaden uit Zalk. Je kunt bij haar terecht voor schone, duurzame bloemenzaden van eigen oogst, een workshop pluktuinieren en online cursussen om jouw eigen levendige bloemenoase te creëren.

Voor meer informatie, kijk op zadenuitzalk.nl of op Instagram @brendagruppen.

Groene school

Leer elke maand iets nieuws in de tuin. Van basistechnieken als met onkruid omgaan en snoeien, tot het vergroten van je moestuinooft. In deze rubriek komt het allemaal aan bod.

39

42

Deze maand

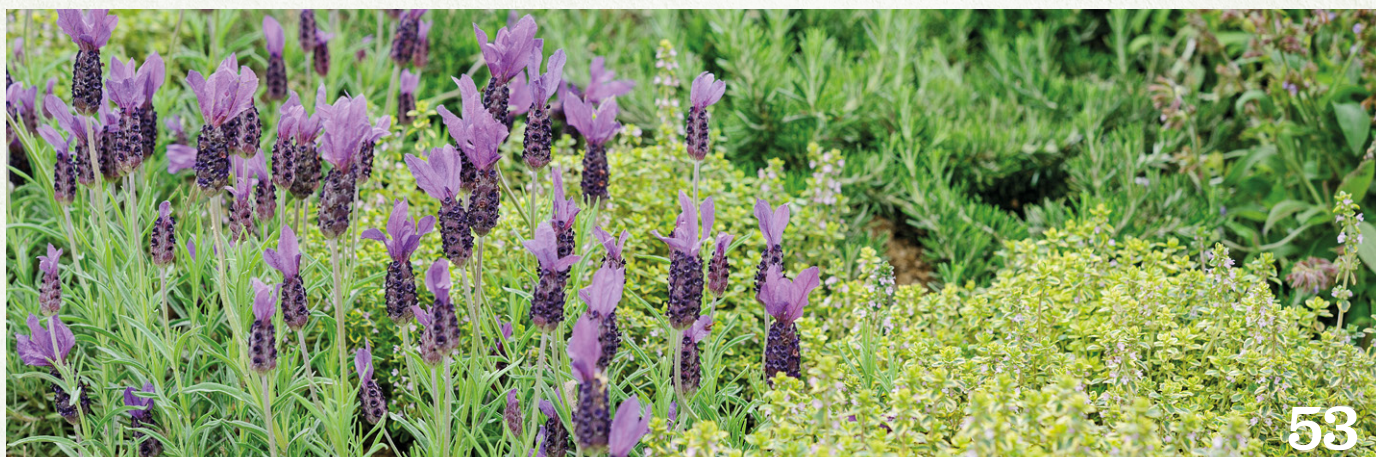
- 34 Monty geeft antwoord**
Composthoop maken? Slakken bestrijden? Monty weet raad.
- 39 Jouw snoeimaand**
Zo snoei je druivenstokken voor betere vruchten.
- 42 Plant, maar dan anders**
We stellen *Hyacinthus* 'Purple Sensation' aan je voor.
- 44 Een eetbare pottentuin**
Geniet van het hoogtepunt van het oogstseizoen.
- 48 Zomerbestendige potten**
Maak potten met droogte-tolerante planten.
- 53 Vraag het Anne**
Anne geeft antwoord op tuinvragen.

44

48

53

Monty geeft antwoord

Wil je meer beestjes in je tuin of tips over composteren en stekken? **Monty** geeft antwoord op al je tuin vragen.

Er zijn twee manieren waarop mensen mij benaderen met tuin vragen. De ene manier is nogal omzichtig. Ze knopen een gesprek met me aan over allerlei onderwerpen, maar werken intussen geleidelijk naar het eigenlijke doel toe. Dan, meestal voorafgegaan door een verontschuldigende opmerking, wordt de vraag afgevuurd.

De andere manier is direct, soms zelfs wat bruusk. Terwijl ik sta te tanken, in een taxi stap, of in het vliegtuig of de trein naast andere mensen zit, stellen ze me zonder enige inleiding een vraag over hoe ze hun

gazon kunnen herstellen of slakken kunnen weren, waarom hun camelia's niet bloeien of hun worteltjes niet ontkiemen – of een van de duizend andere tuinproblemen die een mens kan tegenkomen.

Waar ik ook ben en wat ik ook doe, mensen stellen me altijd en eeuwig vragen over tuinieren. En naast al die vragen in levende lijve ontvang ik wekelijks honderden e-mails en brieven, ook al kan ik er wegens tijdsbrek maar enkele beantwoorden. Ik ben dus blij met deze mogelijkheid om wat meer tijd en aandacht aan jullie vragen te schenken.

V Hoe maak ik een kleine tuin aantrekkelijk voor tuindieren?

A Er zijn drie eenvoudige manieren om beestjes aan te trekken. De eerste: wees niet te netjes. Wat onkruid, dood hout, stokken, stekelige struiken, uitlopers, herfstbladeren, ongeschoren heggen en ongesnoeide bomen: het zijn allemaal plekken waar insecten, reptielen, zoogdieren en vogels beschutting, nestelplekken en overwinteringsplaatsen vinden. De tweede manier: leg een niet-stromende waterpartij aan. Die kan zo klein zijn als een schaal of zo groot als een meer, mocht je een paar hectare tot je beschikking hebben. Hoe dan ook, water en een paar oeverplanten zijn goed voor tuindieren. De ideale vijver heeft een geleidelijke oever waar schepseltjes veilig in en uit het water kunnen komen, een paar stenen die boven het water uitsteken en een drijvend houtblok. Maar het water zelf is het belangrijkste. Tot slot kun je een stukje grond met lang gras laten begroeien, want dat is wat insecten het hardste nodig hebben. En zonder gezonde insectenpopulatie verzwakt de hele wildlifeketen.

Je kunt lang gras in een tuin opnemen door een miniweilandje te creëren, dat je vol met voorjaarsbollen zet. Laat het bollenloof na de bloei afsterven terwijl het gras hoger wordt. Maai het gras niet voor

midden zomer of nog later (op Long-meadow maaien we het pas tussen half juli en half augustus). Gooi het grasmaaisel op de composthoop. Je kunt het gras de rest van het jaar gewoon maaien of weer laten groeien en vlak voor de winter maaien, zodat het volgend jaar voorjaar zo kort mogelijk is.

Reserveer een stukje grond voor een miniweiland om insecten je tuin in te lokken.

Monty heeft op Longmeadow een oase voor beestjes gemaakt met behulp van vijvers, hoog gras en nectarrijke bloemen, zoals vingerhoedskruid.

V Hoe bestrijd je slakken?

A De meeste tuiniers zien slakken als compleet nutteloos, verwoestend ongedierte. Toch vormen ze een onmisbaar onderdeel van het recyclesysteem dat een tuin gezond houdt. Ze eten rottend materiaal en geven het verteerd en wel terug aan de grond, waardoor er meer organisch materiaal komt. We hebben slakken dus nodig.

Ze maken echter geen onderscheid tussen een rottend blad en een sappig slaplantje of een jong hostablاد. De beste verdediging bestaat uit het kweken van sterke, gezonde planten. Planten die zijn verzwakt doordat ze te veel of te weinig mest of water hebben gekregen, wind- of regenschade hebben opgelopen, slecht zijn afgehard, te vroeg of te laat zijn verspeend of ruw zijn behandeld, worden altijd als eerste aangevallen. Kweek planten met een 'stevige hand', uiteraard zonder ze te stressen door plotselinge temperatuur- of standplaatswisselingen, maar ook zonder ze te vertroetelen.

En geef planten niet meer mest dan nodig. Beschouw plantenvoeding als een supplement, niet als de hoofdmaaltijd, want die moeten ze altijd uit de aarde of de potgrond halen. Op die manier voorkom je een groeispurt van zachte, sappige aanwas, waar slakken dol op zijn. Je planten moeten robuust zijn en tegen een stootje kunnen, maar niet ziek en uitgeput. De gezondste planten zijn de planten die geschikt zijn voor hun omstandigheden – waar en wat die ook mogen zijn.

Verder is het belangrijk om een evenwichtig ecosysteem te bevorderen en te ondersteunen. Ik heb massa's lijsters, kikkers, padden, torren, honderdpoten, spitsmuizen en

Zelfs een kleine vijver zal amfibieën aantrekken, die vervolgens slakken en slakkeneitjes eten, en het ecosysteem evenwichtiger maken.

een paar egels in de tuin, die allemaal graag slakken en slakkeneitjes

eten. Creëer dus veel beschutte plekken en vermijd giftige chemicaliën zoals slakkenkorrels. Accepteer ook dat er desondanks planten sneuvelen. Tot slot kun je een stukje grond reserveren voor het opkweken van jonge en gevoelige planten, en dat dagelijks op slakken controleren.

V Wat is de beste stekmethode?

A Vroeger maakte ik me veel te druk over de finesses van het stekken. Inmiddels ben ik erachter dat het ook lukt als je gewoon

een paar eenvoudige regels volgt. Ten eerste moet je een plastic zak en een zeer scherp mes of een snoeischaar bij de hand hebben. Zet schone sneden en doe de stekken meteen in de zak. Dit geeft je wat extra tijd, want een verwelkte stek zal waarschijnlijk niet herstellen. Ten tweede is het belangrijk om geschikt materiaal te kiezen: een sterke, rechte scheut zonder bloem of bloemknop. 'Groene' stekken wortelen snel, maar verwelken ook snel. Ze hebben dus een hogere luchtvochtigheid en temperatuur nodig om te wortelen. 'Halfrijpe' stekken zijn vermoedelijk het gemakkelijkst. Deze stekken neem je tussen midden zomer en het najaar. Het zijn jonge scheuten die bovenaan groen en buigzaam zijn, maar onderaan beginnen te verhouten. Ze hebben iets meer tijd nodig om te wortelen, meestal vier tot twaalf weken, maar hebben minder aandacht nodig. Tot slot zijn er 'houtige' stekken die je tussen eind zomer en midden winter neemt. Het zijn volledige rijpe takken, die geen speciale verzorging nodig hebben. Je kunt ze buiten in een geul planten en laten wortelen, maar dat kan wel tot een jaar duren.

Ongeacht de soort stek is het belangrijk dat je stekken zo snel mogelijk plant. Haal ze uit de zak en verwijder de onderste bladeren en de zijscheuten, zodat alleen de bovenste drie centimeter nog blad heeft. Knip de kale stengel vlak onder een bladknop op lengte en zet hem in een pot zeer grove of zanderige potgrond, of in speciale grond voor houtige stekken. Steek groene en halfrijpe stekken

Verwijder de onderste bladeren en knip de onderkant van stekken vlak onder een bladknop af, voordat je ze in een pot met grove of zanderige potgrond zet.

Versnipper of maai plantenresten en snijd groen keukenafval fijn voordat je het op de composthoop gooit.

langs de rand van een pot in de potgrond. Geef royaal water en zet ze op een warme, lichte plek. Houd de potgrond net vochtig en benevel de bladeren dagelijks. Zodra je nieuwe aanwas ziet, weet je dat de stek aan het wortelen is.

V Heb je tips voor een klein terras?

A Koop een paar mooie terracotta potten (die kun je meenemen als je weer verhuist) en vul die met je favoriete planten. Terracotta is een warme kleur waarbij alle tinten groen mooi uitkomen. Zelfs lege terracotta potten zien er goed uit. Kleine potten hebben een groot effect als je ze in groepen plaatst en de beplanting herhaalt – heel gemakkelijk en het resultaat is altijd prachtig.

V Hoe maak ik een goede composthoop?

A Composteren is het allerbeste wat je kunt doen voor de gezondheid en de productiviteit van je tuin. Een composthoop dient namelijk niet om de grond te bemesten of planten te

voeden, maar om de aarde nieuw leven in te blazen met bacteriën en schimmels. Dit verbetert de grond en helpt je planten om voedingsstoffen en vocht optimaal te benutten.

Alle compost ontstaat door vertering. Om compost te ‘produceren’ moet je dus de omstandigheden scheppen die dit mogelijk maken. Een eenvoudige methode is dat je plantenresten – van grasmaaisel tot groen keukenafval – op een lage, omvangrijke hoop gooit en anderhalf tot drie jaar laat liggen, totdat alles in compost is veranderd.

Hoewel dit gemakkelijk is, kost het tijd en heb je veel ruimte nodig, en dat hebben de meesten van ons niet. De gangbare methode is dat je een kleinere hoop maakt in een compostbak en die ongeveer eens per maand keert. Bacteriën werken het beste als ze voldoende zuurstof en vocht hebben. Door het keren voeg je zuurstof toe en hoewel veel materiaal al vochtig is, helpt het om de hoop zo nu en dan te bevochtigen. Als de inhoud van de bak een stinkende drab wordt, heeft het materiaal niet genoeg zuurstof. Dit los je op door het regelmatig te keren, totdat

het weer aangenaam hanteerbaar is. Je kunt verschillende soorten materiaal op de hoop gooien, van theezakjes tot koolstronken.

Het beste is om het materiaal klein te maken door het te versnipperen, te maaien of met de hand in stukken te snijden. Dit versnelt de compostering. De gemakkelijkste manier om compost in een bak te keren, is door de bak te legen en het materiaal daarna weer terug te scheppen. Heb je twee of meer hopen, dan kun je het materiaal van de ene naar de andere bak overscheppen. Op Longmeadow hebben we zes hopen. We gooien alles op de eerste hoop, daarna maken we het materiaal klein en verhuizen we het naar de tweede hoop. Is die vol, dan verhuizen we het naar de volgende, enzovoort. De zesde hoop bevat prachtig, kruimelig zwart goud voor de tuin.

V Wat is de ideale tijd om *Verbena bonariensis* te verhuizen?

A In theorie kun je een plant het beste tijdens zijn rustperiode verhuizen, maar in de praktijk kun je het op elk willekeurig moment

Het kleinste stukje haagwinde-wortel dat in de grond achterblijft, wordt weer een nieuwe plant. Graaf de planten dus zoveel mogelijk uit.

doen, als je hem voor en na de verhuizing maar royaal water geeft en bereid bent om hem terug te snoeien om de wortelstress te verminderen. Je kunt *Verbena bonariensis* echter ook goed uit zaad en stekken opkweken. Ik zou dus nieuwe planten opkweken voor achter in de border en bestaande exemplaren in het voorste deel van de border die de winter overleven niet verhuizen, maar gewoon laten staan.

V Mijn tuin wordt overwoekerd door heermoes. Wat kan ik daaraan doen?

V Is er een manier om van zevenblad af te komen zonder chemicaliën?

A Ik combineer deze twee vragen, want hoewel ze over twee heel verschillende planten gaan, gaan ze in de kern over hetzelfde: hoe kan ik hardnekkige, vaste onkruidplanten biologisch bestrijden?

Ten eerste moet je je vijand leren kennen. De wortels van heermoes kunnen wel twee meter diep de grond in gaan, dus schoffelen lijkt tijdverspilling. Toch zullen de planten verzwakken als je steeds alle bovengrondse scheuten afsnijdt. De wortels en wortelstokken van zevenblad liggen vlak onder het grondoppervlak. Door te schoffelen breek je die in stukken en uit elk stukje zal een nieuwe plant opkomen.

Ten tweede moet je hun aanwezigheid tot op zekere hoogte gewoon aanvaarden. Hier op Longmeadow heeft zevenblad zich onder een hulsthaag gevestigd. Ik maai het

elke week. Het blijft weliswaar terugkomen, maar heeft zich de afgelopen twintig jaar niet verspreid. De planten worden regelmatig gemaaid en gecomposteerd, terwijl de groenten ertussen goed groeien. Je zou er zelfs van kunnen genieten: zevenblad is een mooie schermbloemige en heermoes staat prachtig in een luchtige, uitbundige beplanting.

Tot slot: de meest praktische en gemakkelijkste oplossing bestaat uit het zoveel mogelijk uitgraven van de wortels van onkruid als zevenblad, kweekgras en haagwinde.

V Hoe kom ik van haagwinde af?

A Met veel werk en geduld! Graaf alle planten in het betreffende gebied op, spoel hun wortels en verwijder elk stukje haagwinde. Vervolgens spit je de grond om en verwijder je elk spoor van de spaghetti-achtige witte

Clematis montana gedijt goed in zowel zon als halfschaduw, maar de wortels moeten koel blijven.

wortels. Zet de planten terug en wees alert op nieuwe plantjes die opkomen uit stukjes wortel die je over het hoofd hebt gezien.

V Wanneer en waar zet ik een potgebonden *Clematis montana* in de grond?

A Vanaf het najaar tot half februari. Als dat niet lukt, dan kun je het ook in juni na de bloei doen. Verstoor de wortels door de buitenkant van de opeengeperste wortelkluit voorzichtig wat open te breken. Snoei de topgroei zo nodig terug (vooral in juni) en geef de plant royaal water. Zoals veel clematissoorten is een *Clematis montana* tevreden met wat schaduw.

V Heb je ooit iets geplant waarvan je spijt hebt gekregen?

A Zo vaak! Sommige planten vallen in de categorie 'pas op met wat je wenst', zoals de wilgen die ik 25 jaar geleden rond de tuin heb geplant. Ze zijn nu te groot en niet erg mooi, maar laten zich lastig terugsnijden. Of zoals planten die zich te sterk verspreiden, zoals *Lysimachia ciliata* 'Firecracker' en *Allium hollandicum* 'Purple Sensation'. Ze staan allebei in de Jewel Garden en zijn prachtig, maar woekeren enorm. Vaak heb ik het gewoon mis en constateer ik dat mijn goede idee helemaal niet zo goed uitpakt. Maar als ik me vergis, zit ik er ook niet mee om planten te verhuizen of zelfs op de composthoop te gooien.

VOLGENDE MAAND Monty vertelt hoe hij appels en peren kweekt.

Druiven- stokken fatsoeneren

Druivenstokken voeden zich via grote wortelstelsels, die aan droge grond water kunnen onttrekken, waardoor ze in een zonnig klimaat goed gedijen. Ze produceren gedurende het groeiseizoen een zee aan bladeren die, wanneer de planten niet worden gesnoeid, de voedingsstoffen voor de druiven weggapen en de trossen beschaduen.

Jouw snoeimaand

Frances Tophill legt uit hoe je planten in vorm houdt en hoe je druivenstokken snoeit om de vruchtkwaliteit te bevorderen.

Het zomerseizoen bereikt zijn hoogtepunt weliswaar in augustus, maar de tuin begint deze maand ook al geleidelijk af te bouwen richting het najaar. Late zomerbloemen ontkiemen, bladeren kleuren oker en verdorren, en wanneer de wind opsteekt vallen lange stengels om. Een goed bijgehouden tuin met planten die geregeld worden gekopt en voldoende steun hebben, is nu op zijn mooist. Qua uiterlijk is dit mijn favoriete seizoen, maar het vergt wel een goede planning en voorbereiding. Doorgaans stoppen vogels nu met nestelen, dus het heggen- en snoei-seizoen is weer aan- gebroken (nadat je de heg grondig hebt gecontroleerd). En het snoei-seizoen voor vorstgevoelige planten die moeten her- stellen voordat het koudere najaarsweer aanbreekt, is bijna afgelopen.

De meeste omgevallen en verlepte kruidachtige vaste planten kunnen nu worden teruggesnoeid. Ze zullen dan nog voor het najaar mooie rozetten vormen, waardoor je border er weer netjes uitziet. Groeikrachtige zomerse aanwas mag je nu ook aanpakken; kort bijvoorbeeld de lange scheuten van nog ongesnoeide klimplan- ten zoals druivenstokken en blauweweren in. Onrijpe vruchten aan fruitplanten kunnen worden uitgedund, waardoor het resterende fruit beter zal rijpen.

Kop rozen geregeld, zodat ze zo lang mogelijk blijven bloeien.

Snoei deze planten nu ook

Laat in je tuin volop zaad voor tuindieren staan, maar vermijd een rommelige aanblik door snelgroei- ende aanwas in te tomen, omgevallen planten af te knippen en je heg weer strak te snoeien.

Groenblijvende heggen. Snoei deze om de tuin netjes te houden, maar controleer een heg altijd eerst op vogelnesten die nog in gebruik zijn.

Ramblerrozen. Verwijder alle dode en bescha- digde takken bij de basis, kort snelgroeiende zijstelen in en bind losse takken aan.

Lavendel. Nu de meeste bloemen zijn uitge- bloeid, mag je de lavendel licht snoeien om hem te fatsoeneren, maar snoei niet in oud hout.

Leiappels. Snoei nieuwe scheuten met bladeren terug. Dit stimuleert de groei van nieuwe takken die volgend jaar bloeien en vrucht dragen.

Nu niet snoeien

Geniet van de vruchtjes van de sneeuwbes en snoei de plant zo nodig pas eind winter.

- ✗ **Esdoorn (Acer).** Deze boom hoeft zelden te worden gesnoeid, maar mocht het wel nodig zijn, doe het dan tussen november en januari. In het algemeen geldt dat je nu alleen groenblijvers snoeit, geen bladverliezende bomen. Enkele uit- zonderingen zijn appels, pruimen en populieren.
- ✗ **Fluweelboom (Rhus).** Deze struiken hebben prachtige herfstkleuren, dus laat ze tot het voor- jaar met rust, net als andere planten die in het najaar een kleurenspectakel weggeven.
- ✗ **Sneeuwbes (Symphoricarpo).** Draagt in najaar en winter trossen met kleine witte bessen. Dus al ziet de plant eruit als een heg, als je hem nu snoeit, dan mis je het herfstspektakel.

Zomersnoei druivenstokken

De vormsnoei van druivenstokken moet gedurende hartje winterrust gebeuren, tussen eind najaar en midden winter, voordat het weer warmer wordt, om te voorkomen dat de planten hevig gaan 'bloeden'. Gedurende voorjaar en zomer produceren druivenstokken echter veel

lange stengels die in bomen en hekken kunnen klimmen en grote afstanden kunnen afleggen. 's Zomers moet je de planten in toom houden en de overmatige groei verwijderen, maar knip geen houtige stengels af, want die zijn nog steeds gevoelig voor vochtverlies.

Snoei druivenstokken in augustus om de fruitkwaliteit te verbeteren.

STAP VOOR STAP

Kies ongewenste groene, bladerrijke stengels die de verkeerde kant op groeien of te lang zijn. Snoei die tot op een oog waar de stengel nog groen is, vlak bij het houtige gestel.

Verwijder te volle druiventrossen. Dit lijkt jammer, maar aan struiken met minder trossen, die gelijkmatig zijn verdeeld, ontwikkelen de druiven zich beter.

Verzamel het snoeiafval en gooit het op de composthoop. De gesnoeide druivenstok ziet er misschien wat kaal uit, maar zolang je niet in het hout hebt gesnoeid, komt het allemaal goed.

Tip

Dun druiven op twee manieren uit: haal hele trossen weg en verwijder kleinere druiven uit de resterende trossen. Druiven zijn gevoelig voor schimmelproblemen, vooral in een kas met onvoldoende ventilatie. Als je de kleinere druiven uit de trossen haalt, zodat de overgebleven druiven elkaar niet raken, verbetert de luchtcirculatie rond de vruchtjes. Zo rijpen ze beter en hebben ze meer groeiruimte, waardoor het risico op schimmelziekten afneemt.

Dun dichte trossen van kasdruiven uit.

Ook zo snoeien

Andere planten die een zomersnoei nodig hebben, zijn o.a.:

- ❑ **Blauwereg.** Krijgt ook lange, rommelige scheuten. Snoei deze nu terug tot op ongeveer zeven ogen vanaf het gestel.
- ❑ **Pruim.** Snoei 's zomers om te voorkomen dat sporen van de schimmelziekte loodglans de wonden binnendringen. Pruimbomen dragen vaak rijk, dus snoeien helpt ook om het fruit uit te dunnen en de rest beter te laten rijpen.

Druivenstokken snoeien

	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
Vormsnoei												
Zomersnoei												

VOLGENDE MAAND Frances geeft stapsgewijze instructies voor het snoeien van een taxushaag.

Deze maand stellen we aan je voor:

Hyacinthus 'Purple Sensation'

Deze prachtige kamerplant brengt aan het einde van het jaar een vleugje levendige kleur in je huis, precies wanneer je dat het meest nodig hebt.

De hyacintenbollen voor dit seizoen zijn binnenkort te koop. Door ze voorzichtig voor te trekken, bloeien ze in december, zodat je dan kunt genieten van hun wasachtige, geurige bloemen. Je kunt er ook voor kiezen om ze tegen die tijd als ontkiemende planten kopen, maar dan mis je de magie van het zien groeien. Bijkomend voordeel van het kopen van bollen is dat je een ruimere keuze hebt aan cultivars, zoals de opvallende 'Purple Sensation' met witgerande, dieppaarse bloemen, de wijnrode 'Woodstock' of de zalmroze 'Gipsy Queen'.

Het voortrekken van voorjaarsbloeiende bollen genoot een enorme populariteit in de jaren zestig en zeventig, toen kelders en trapkasten in het hele land vol stonden met schalen en potten die aan deze praktijk waren gewijd. Daarvoor werden krokusplanters gebruikt: ronde schalen met gaatjes aan de zijkanten voor de bloemen. Maar dit was niets vergeleken met het hoogtepunt van het forceren van bloembollen tijdens de 'hyacintenmanie' in de eerste helft van de 18e eeuw, toen er ongeveer 2000 cultivars van hyacinten beschikbaar waren,

waaronder veel dubbele.

Om zeker te zijn van bloemen in december, kunt je het beste op zoek gaan naar temperatuurbehandelde, geprepareerde hyacintenbollen en deze begin september planten. In schalen zonder drainagegaten gebruik je biologische potgrond gemengd met ongeveer 10% scherp zand. Plant één soort per schaal, omdat mengsels vaak op verschillende tijdstippen bloeien. Plant ze dicht bij elkaar, maar zonder dat ze elkaar raken, met het puntje omhoog en geef ze slechts een klein beetje water, omdat overtollig water niet kan wegvloeien.

Gebruik in potten met afwateringsgaten turfrijke universele potgrond. Of koop een speciale hyacintenvaas en zet de bol in de beker, zodat de onderkant net boven het water hangt. Zet de bollen ongeveer tien weken op een koele, donkere plaats terwijl de wortels groeien. Als de nieuwe scheuten 5 cm hoog zijn, zet je ze in het licht en houdt je ze redelijk koel voor een gestage groei. Als de stelen zwaar worden door de bloemen, kun je plantensteunen gebruiken.

Hyacintbollen binnen planten in pot

1 Kies een ondiepe bak die groot genoeg is, zodat de bollen erin passen, maar elkaar niet raken. Gebruik voor potten met een drainagegat turfrijke multifunctionele potgrond. Meng hier wat scherpzand door als de pot geen afwatering heeft.

2 Nadat je de bollen op een bedje van potgrond hebt gelegd, voeg je meer toe en druk je dit rondom de bollen stevig aan, maar laat de puntjes boven de grond uitsteken. Dit geeft de bollen steun en voorkomt dat ze gaan rotten.

3 Geef water, maar zorg ervoor dat je bakken zonder afwatering niet te veel water geeft. Houd de aarde daarna vochtig door alleen water toe te voegen wanneer dat nodig is. Steek eerst je vinger erin om dit te controleren.

Waarom *Hyacinthus* 'Purple Sensation' kweken?

- Leuk om uit bollen te kweken, vooral voor jonge kinderen
- Fleurt het huis op tijdens de donkere dagen
- Voordelig en gaat langer mee dan snijbloemen

Wat plant jij anders?

Stuur ons foto's van welke 'andere' plant jij kweekt. Het kan een zeldzame parel zijn of gewoon eentje die nieuw en anders is voor jou. Deel die op socials met de hashtag

#plantanders of in de opmerkingen bij onze berichten over bijzondere planten. Je kunt ze ook sturen naar redactie@gardenersworldmagazine.nl o.v.v. 'Plant anders'.

Doe
mee met
**plant
anders!**

VOLGENDE MAAND Een bijzondere *Allium* voor de voorjaarsborder.

Deel 3

Een eetbare pottentuin

Geniet van het hoogtepunt van het oogstseizoen in de eetbare pottentuin en lees tips voor de voorbereiding op de komende seizoenen.

Een van de dingen die zo leuk zijn aan een kleine eetbare pottentuin is dat hij zo veelzijdig is. Hij biedt namelijk talloze mogelijkheden om het hele jaar door te kweken en te oogsten. In dit derde deel van de serie lees je wat je deze maand

oogst en eet, want veel fruit, groenten en eetbare bloemen schenken nu hun grootste opbrengst. Verder geven we adviezen om je potten ook in het najaar en de winter productief te houden en kijken we vooruit naar volgend jaar.

Eetbare planten in
potten geven nu hun
grootste opbrengst.

Er is niets lekkerder dan vers geoogste, zelfgekweekte groenten, nog warm van de zon.

Ruimtegebrek houdt je niet tegen om fruit, tuinkruiden en groenten in potten te kweken. En augustus is de maand waarin een eetbare pottentuin het meeste te bieden heeft. In de warmte van de zon worden de eerste appels rood; ze rijpen tegelijk met de laatste bramen van dit jaar. Aubergines en Spaanse pepers alleen al zijn een pottentuin waard, en zijn bijna oogstklaar. Vers geplukte pepers zijn niet alleen kleurrijk, hun pikante frisheid is niet te evenaren. Voeg ze toe aan zelfgemaakte kimchi of ingemaakte groenten. De paarse aubergine 'Listada de Gandia' is onmisbaar voor aubergine-mozzarellatorentjes.

Bindsla oogst je door vanaf de buitenkant van de planten losse bladeren te plukken en het hart te laten staan. Zo geniet je wekenlang van knapperige pluksla.

Eetbare bloemen, bijvoorbeeld van de *Pelargonium* 'Attar of Roses' of *Viola cornuta* 'Red Blotch' zijn perfect om over toetjes te strooien, sorbetijs van te maken of in ijsblokjes in te vriezen en koude dranken van een kleurig accent te voorzien.

Tuinkruiden, zoals tijm en salie, zijn eveneens een geweldige keus voor potten. Ze zien er mooi uit, gaan lang mee, zijn heel tevreden in weinig potgrond met weinig water, en ruiken heerlijk als je er langs strijkt. Met een paar

Perfect rijp

Oogst nu deze in pot gekweekte planten

- ✓ Appel 'Summerred'
- ✓ Zwarte bes 'Ben Sarek'
- ✓ Aubergine 'Listada de Gandia'
- ✓ Peper 'Golden Cayenne'
- ✓ *Thymus* 'Fragrantissimus'
- ✓ *Salvia officinalis* 'Purpurascens'
- ✓ *Viola cornuta* 'Red Blotch'
- ✓ *Pelargonium* 'Attar of Roses'
- ✓ Sla

Peper 'Golden Cayenne' kun je groen eten of laten hangen tot ze geel kleuren.

Appel 'Summerred' heeft sappig wit vruchtvlees en rijpt deze maand.

Checklist voor een continue oogst

Met deze klussen houd je de oogst gaande en bereid je je voor op de komende seizoenen.

■ Geef 's zomers royaal water

Geef planten in grote potten met een gieter net zolang water totdat het onder uit de potten stroomt. Dompel kleinere potten een half uur in een emmer water en laat ze dan uitlekken.

■ Bemest bloemen en fruitplanten

De voedingsstoffen in de meeste potgrondmengsels zijn toereikend voor hoogstens zes weken. Dien bloeiende planten en fruitplanten tot na de oogst wekelijks een kaliumrijke voeding toe.

■ Verwijder verwelkte planten

Maak ruimte vrij voor andere gewassen: haal verwelkte planten uit de potten en gooi die op de composthoop. De voedingsstoffen in deze compost zullen toekomstige groenten helpen groeien.

■ Oogst rijpe zaden

Komkommerkruid is een goed voorbeeld. De zaden zijn rijp wanneer ze niet langer groen, maar bruin zijn. Tik op een droge dag de zaadjes uit de zaadhoofden en bewaar ze in een papieren envelop met de plantennaam erop.

■ Zaai tuinbonen

Zaai geoogste of gekochte zaden van winterharde tuinbonen in het najaar (in oktober of november binnen of met bescherming buiten) dan heb je volgend jaar mei een vroege oogst.

■ Voeg meer potten toe

Overweeg om extra potten en planten neer te zetten om de opbrengst te vergroten. Plant bijvoorbeeld een bosbessenstruik, die je in een pot met potgrond voor heideplanten kunt voorzien van de zure grond die hij nodig heeft.

■ Snoei fruitplanten

Snoei de appelboom en de bramenstruik om de groei van rijker dragende takken te stimuleren. Verwijder alle beschadigde, zieke en kruisende takken.

■ Vermeerder tuinkruiden

Neem vanaf eind zomer tot begin najaar stekken van tuinkruiden als salie en tijm. Pot ze zelf op of geef ze weg. Aan het eind van de zomer, na de bloei, kun je winterharde kruiden ook scheuren.

Gebruik bloemen van komkommerkruid in salades en dranken, en oogst de rijpe zaden.

Blijf je planten de rest van de zomer royaal water geven.

Zaai tuinbonen in het najaar in een pot voor een vroege oogst in mei.

Stek of scheur salie vanaf eind zomer, dan heb je volgend jaar meer planten.

takjes kom je in de keuken een heel eind en de tijmbloemen vormen een nectarrijk banket voor bestuivende insecten.

Als je courgetteplanten en sperzie- en stokbonen hebt geplant (zoals je kon lezen in deel één van deze serie in de uitgave van april), heb je nu lekkere late zomergroenten die je kunt grillen op de barbecue.

Zelfs in een eetbare pottentuin kweek je wel eens meer dan je zelf kunt eten. In dat geval kun je er vast familieleden of vrienden blij mee maken. Of vries wat in voor de magere, koude maanden. Maar wees ook niet bang om overschot op de composthoop te gooien. Dat is geen verspilling, want je voedt er de oogst van volgend jaar mee.

Nu dit seizoen zijn einde nadert, kun je beginnen met de voorbereidingen om de komende maanden zoveel mogelijk uit jouw pottentuin te halen. Welke planten kun je laten staan, welke moet je snoeien of bemesten om goed te laten gedijen? En uiteraard oogst je zaad van planten die je volgend jaar kunt gaan zaaien.

VOLGENDE MAAND Meer tips en adviezen om optimaal van je oogst te genieten.

Zomer- bestendige potten

Lang van huis? Deze potten met droogtetolerante planten overleven het zonder water.

Er bestaat geen grotere teleurstelling dan na een heerlijke vakantie bij thuiskomst potten vol dode planten aantreffen. Maar er zijn allerlei manieren om potplanten te helpen één of zelfs twee weken zonder water te overleven, zodat ze ons na de vakantie fleurig welkom heten. Het gebruikte groeimedium is bijvoorbeeld van grote invloed: potgrondmengsels

met grind en zand drogen snel uit, terwijl organisch materiaal zoals kokosvezel, groenafval, bladaarde en houtpulp water vasthouden. Verder is het een slim idee om de potten voor vertrek uit de zon te halen en in groepen bij elkaar te zetten. Hierdoor vermindert de verdamping en gaat de luchtvochtigheid rond de planten omhoog. Lees verder voor meer tips.

Bergavontuur

Vetplanten en sommige alpiene planten zijn ideaal voor zomerbestendige potten, omdat ze van nature water opslaan, weinig water verliezen en goed met hoge temperaturen kunnen omgaan. Daardoor kunnen ze tegen ondiepe potten, zoals dit hergebruikte vuilnisbakdeksel. In drassige grond gaan deze planten dood, dus zorg voor afvoergaatjes.

WIJ GEBRUIKTEN

- 1 *Saxifraga x urbium* (schildersverdriet) x 1
- 2 *Trifolium 'Pentaphyllum'* x 1
- 3 Diverse vetplanten x 8

Tip

Breng een laag siergrind aan. Dit bedekt het grondoppervlak, waardoor er minder vocht kan verdampen en de potgrond dus vochtiger blijft.

Tip

Zet vlak voor vertrek diepe schotels onder potten en vul die met water. Het zal tijdens jouw vakantie uit het reservoir door de potgrond worden opgezogen.

Mediterra-ja

Als je planten kiest, bedenk dan welke soorten er van nature in droge gebieden groeien, waar het wekenlang niet regent. De beplanting van deze pot is geïnspireerd op het Middellandse Zeegebied, waar olijfbomen en taaie grassoorten goed gedijen. Fijnstraal is een goede keus, omdat de plant extreem lang bloeit en tegen droogte kan.

WIJ GEBRUIKTEN

- 1 *Olea europaea* (olijfboom) x 1
- 2 *Erigeron karvinskianus* (fijnstraal) x 3
- 3 *Salvia* 'Nachtvliender' (salie) x 3
- 4 *Stipa tenuissima* (vedergras) x 3

Tip

Snijd de onderkant van een plastic fles en prik met een hete spies voorzichtig een paar gaatjes in de dop. Duw de fles ondersteboven in de potgrond en vul hem vlak voor vertrek met water. Het water zal geleidelijk de grond in sijpelen.

Pa-pa-paradijs

Tropische planten zijn heel geschikt voor een indrukwekkende zomerse compositie. Hier vormen bloemriet, Nieuw-Zeelands vlas, hemelsleutel en wolfsmelk de perfecte combinatie van stijl en structuur. Bloemriet heeft meer water nodig dan de andere planten, dus die moet je in een eigen pot zonder drainagegaatjes in de grote pot zetten.

WIJ GEBRUIKTEN

- ① **Aeonium** x 1
- ② **Phormium** 'Gold Ray' x 1
- ③ **Canna** 'Tropicanna Black' x 1
- ④ **Euphorbia x martini** 'Ascot Rainbow' x 1
- ⑤ **Hylotelephium** 'Plum Dazzled' (SunSparkler-serie) x 1

Koele kikker

Potten in de zon drogen veel sneller uit dan potten in de schaduw. Het is dus slim om die te beplanten met schaduwminnende planten, want die hebben minder water nodig. Bovendien kunnen veel schaduwtolerante planten, zoals sommige varens, vleesbes en klimop, tegen droge grond, wat ze tot de perfecte kandidaten voor een vakantiebestendige pot maakt.

WIJ GEBRUIKTEN

- 1 *Sarcococca confusa* x 1
- 2 *Polystichum munitum* x 1
- 3 *Geranium pratense* x 1
- 4 *Hedera helix* 'Goldchild' x 1

Werkwijze

- 1 Kies planten met vergelijkbare behoeften, zodat je ze de geschikte potgrond kunt geven. Zet de pot op de juiste plek en geef voldoende water.

- 2 Heb je alpiene planten of vetplanten? Vermeng de potgrond dan met wat scherp zand. Meng er voor schaduwminnende planten veel organisch materiaal door.

- 3 Beplant de pot, maar niet vlak voordat je weggaat. Pas geplante planten moet je namelijk geregeld water geven, totdat de wortels zijn aangeslagen.
- 4 Bedek de potgrond met een 2 cm dikke laag siergrind om het vocht langer vast te houden.
- 5 Geef de planten na het planten royaal water. Geef de planten de avond én de ochtend voor vertrek ook veel water.

Vraag het Anne

Heb jij prangende tuin vragen voor Anne? Stel ze via **redactie@gardenersworldmagazine.nl** o.v.v. *Vraag het Anne*. Het is heel fijn als je ook een foto mee kunt sturen.

Een krentenboom zorgt naast privacy ook nog eens voor mooie bloemen in je tuin.

V Ha die Wieggers, zijn er ook niet-truttige leiboompjes die ik kan kopen als privacy scherm? Jij schreef ooit 'leiboompjes zijn een soort heggetjes op een stokje die perfect zijn om de inblik vanuit nieuwsgierige burens te verkleinen', en sinds ik ben verhuisd, snap ik ineens waarom een mens die nodig kan hebben ... Hoor het graag!

DANK, TIBBE

A Hallo Tibbe! Die zijn er gelukkig zeker. Ik vind een krentenboom (*Amelanchier*), sierappel (*Malus*) of vlamboom (*Parrotia persica*) echt aanraders. Ook is het goed om te weten dat er veel fruitsoorten zoals appels, peren en kersen beschikbaar zijn als leiboom. Ik twijfel alleen of deze opties, hoe mooi ze ook zijn, voor je gaan werken. Wellicht is het zo erg dat je een wintergroene boom zou willen? In dat geval zou een steeneik of olijfwilg leiboom je uit de brand kunnen helpen. Zet 'm op!

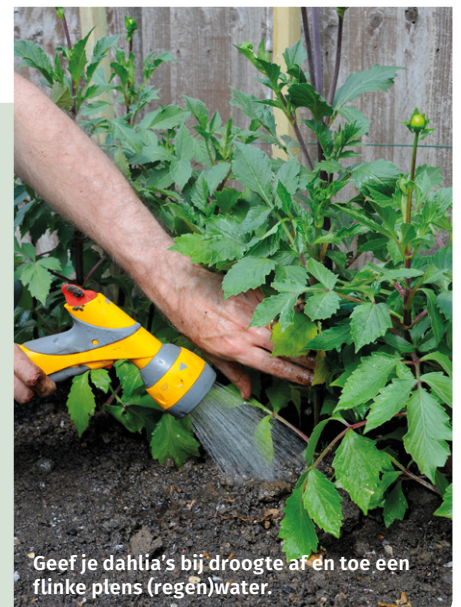
ANNE

V Hallo Anne, ik heb in de lente dahlia's voorgetrokken, maar ze blijven zo ielig bij mij. Komen hier veel bloemen aan of hoort dit gewoon zo?

HARTELIJKE GROET, ERIK

A Hallo Erik, wat dahlia's graag willen is een enorme bak licht. Als ze te donker staan worden ze ielig, omdat ze zoeken naar de zon. Ze richten zich dan op de lengte in plaats van een stevige groei. Misschien stonden ze net wat te donker? In dat geval trekt het bij zodra ze in de vollegrond of grote bak in de zon staan. Als je een zandgrond hebt, voeg dan vooral ook wat compost toe om de dahlia heen en

geef een flinke plens (regen)water. De droogte waar we mee kampen zal ook niet helpen. Zie je niet een paar maar heel veel kleine sprietjes bij elkaar, dan zou het weleens dahlialgal kunnen zijn. Dat is een stuk vervelender dan een gebrek aan licht. Dit is een vervelende ziekte die zich makkelijk verspreidt. Afscheid nemen van de knollen en geen dahlia's terugplanten op die plek is dan het beste. HARTELIJKE GROET, ANNE

Geef je dahlia's bij droogte af en toe een flinke plens (regen)water.

Je kunt thee zetten met frambozenblad.

V Beste Anne, ik schrijf dit anoniem want vind het een beetje gênant, maar mijn moeder vertelde mij ooit dat het haar hielp om tijdens de overgang van iets uit de tuin thee te drinken, maar ik weet niet meer wat! Ik word stapelgek van de opvliegers en loop bij iedere temperatuur in een hemdje te zweten in mijn tuin. Hellep!

LIEFS, RIA

A Beste Ria, wat vervelend voor je! Ik zou dit wel echt even met de dokter bespreken als ik jou was. Natuurlijke middeltjes zijn geweldig, maar de term 'baat het niet dan schaadt het niet' geldt zeker niet voor kruiden uit de tuin. Neem het vooral met haar of hem door. Dat gezegd hebbende: ik weet dat frambozenblad, verveine en hop worden gezien als goede planten om thee van te drinken wanneer je opvliegers hebt. Veel vrouwen hebben ook last van slecht slapen wanneer ze in de (peri)menopauze raken. Valeriaanthee helpt bij een goede nachtrust en citroenmelisse is rustgevend en neutraliseert de smaak van de valeriaan. Dat scheelt wellicht wat woelen, piekeren en wakker liggen. Verwacht er alleen geen wonderen van, alsjeblieft. De overgang is voor veel vrouwen hartstikke zwaar. Ik hoop wel dat dit het een beetje gaat verzachten voor je.

HEEL VEEL SUCCES! ANNE

V Hallo Anne, mijn moestuinbuurvrouw en ik hebben steeds discussies over aardbeien. Zij heeft ze het hele seizoen door en zegt dat dat komt door het feit dat ze veel voeding geeft. Ik geef voeding, maar na begin juli is het wel klaar met de oogst. Hoe komt dit nou? Moet ik nog meer voeding geven?

GROETJES, MIRANDA

A Hallo Miranda, er zijn doordragende aardbeien en zomerdragende aardbeien. Ik denk dat jouw buurvrouw de laatste heeft. Doordragende aardbeien geven constant wat aardbeien en zomeraardbeien dragen een kortere tijd heel veel vruchten, waarna het klaar is. Een beetje zoals sommige rozen die hartstochtelijk in juni bloeien en daarna klaar zijn. Een tip om je oogst te vergroten is om een mix aan te planten

van doordragers en zomerdragende. Mocht je geen ruimte meer over hebben, weet dan dat aardbeien het ook erg goed doen in pot. Je hebt zelfs speciale aardbeipotten waar je er extra veel in kwijt kunt, en augustus is een prima moment om plantjes op kale wortel te bestellen en te planten. Hopelijk levert dit antwoord minder discussie en meer aardbeien op.

GROETJES, ANNE

Plant aardbeien bijvoorbeeld in speciale aardbeipotten.

Lavendel, tijm en rozemarijn als goede buren.

V Beste Anne, waar koop je onbespoten mediterrane kruiden? Ik las laatst weer over gif op planten en kan dit soort planten voor in de keuken niet goed vinden bij vaste plantenkwekers. Ik woon in Brabant.

MET GROET, HANS

A Beste Hans, ik denk dat kwekerij Bastin in Limburg helemaal de plek voor je gaat zijn. Zij verkopen ontzettend veel mediterrane kruiden, inclusief heel veel soorten lavendel. Het is bovendien een geweldig mooie plek om te bezoeken.

VEEL PLEZIER! ANNE

V Ha Anne, vloekend zit ik de zonnebloemen uit de grond te kijken maar het wordt gewoon steeds niks. Ik heb veel slakken in mijn tuin en denk dat ik ze nu maar op moet geven. Ik word alleen zo blij van die open, gele bloemen. Heb jij tips? Gewoon loslaten of blijven proberen?

LIEFS, MARLÈNE

A Ha Marlène, wat vervelend dat het steeds misgaat met jouw zonnebloemen. Normaal zaai je zonnebloemen tot in juni voor bloei dit seizoen. Ik zou deze tips dus gebruiken in het voorjaar, of het zien als een experiment en direct aan de slag gaan zodra dit nummer op je mat vat.

Een paar tips om de kans op slagen te vergroten: zaai de zonnebloemen voor in potjes (bijvoorbeeld P9-potjes) met goede potgrond. Zet ze op een tuintafel uit de buurt van slakken. Zodra ze circa 15 cm hoog zijn, zet je ze op een zonnige plek in de tuin. Wat bij mij goed werkt, is om er een beetje kippengrit omheen te strooien en 's avonds slakken te rapen. Wat ik ook zeker zou doen is het planten van een vaste zonnebloem dit najaar. Die zijn heel sterk en komen jaarlijks terug. *Helianthus microcephalus* is een prachtige plant met hoge, vrolijke, gele, open bloemen. Vaak kunnen vaste planten een stuk beter tegen wat geknabbel van slakken dan eenjarigen met hun tere stengels. Zo spreid je jouw kansen en heb je volgend jaar misschien wel een gele (zonne-)bloemenzee.

LIEFS, ANNE

Als je zonnebloemen voorzaait en later uitplant, zijn ze beter bestand tegen slakken.

Snoei en voed klimrozen om ze goed te laten bloeien.

V Mijn klimroos groeit goed, maar waarom bloeit hij niet?

A Rozen hebben even de tijd nodig om op gang te komen. Ook willen klimrozen graag de hoogte in, maar bloeien ze het beste op horizontale groei. Zodra je de roos kan leiden is het slim daar rekening mee te houden. Snoeien is ook belangrijk. Verwijder eerst alle stengels die elkaar kruisen, ziek, beschadigd of dood zijn. Snoei daarna zijstengels terug tot een knop of 'oog'. Rozen hebben een groot deel van de dag zon

nodig en zijn daarnaast gulzige planten. Voeden helpt ze gezond te blijven en rijk te bloeien. Bij biologische rozenkwekerij De Bierkreek kan je een mest-abonnement nemen. Je geeft op hoeveel rozen je hebt, en ontvangt dan op het juiste moment, de juiste voeding in de juiste hoeveelheid thuis bezorgd. Zo kan je het nooit vergeten. Mulchen rond de voet helpt ook om het vocht in de grond vast te houden. **SUCCESS! ANNE**

“Mieren vormen voedsel voor veel andere insecten en grote dieren, zoals kikkers en groene spechten.”

V Wat kan ik doen aan mieren in mijn pot met lavendel?

A Mieren zijn een belangrijk onderdeel van elke tuin. Ze vormen voedsel voor veel andere insecten en grotere dieren, zoals kikkers en groene spechten. Maar in potten kunnen ze schade aanrichten door te graven en plantenwortels te verstoren. Mieren houden van droge omstandigheden en aangezien lavendel een droogtebestendige plant is, zijn ze er misschien komen wonen vanwege het gebrek aan vocht.

Probeer de lavendel voorzichtig water te geven, niet om de mieren weg te spoelen, maar om ze te ontmoedigen. Naarmate de potgrond vochtiger wordt, zullen ze het minder aantrekkelijk vinden

en hun nest misschien ergens anders maken. Overweeg ook om een omgekeerde bloempot met zandgrond in de buurt te zetten. De mieren vinden dit misschien aantrekkelijker en verhuizen daarheen.

De meeste tuinmieren zijn ongevaarlijk. Rode mieren kunnen bijten, maar dat voelt niet erger dan een kneepje in je vel. Probeer vogels en andere dieren in je tuin te lokken om een evenwichtig ecosysteem te creëren. Laat het gras op sommige plaatsen langer staan en leg misschien een kleine vijver aan als dat mogelijk is. Kikkers en padden zijn geweldige miereneters!

GROETEN, ANNE

Regelmatig water geven kan mieren ervan weerhouden om in potten op het terras te nestelen.

FOTO'S: NEIL HEPWORTH, JASON INGRAM, PAUL DEBOIS, SARAH CUTTLE

V Hoe lang duurt het voordat een zichzelf uitgezaaide vlinderstruik bloeit?

A Ik vermoed dat het volgend jaar of zelfs het jaar daarna zal zijn voordat jouw kleine, uitgezaaide plantje bloeit. Verplaats de zaailing naar een eigen pot en laat hem groeien op een zonnige, beschutte plek. Plant hem vervolgens in de herfst of lente van volgend jaar in de vollegrond.

GROET, ANNE

De vlinderstruik (*Buddleja*) heeft opvallende bloemen die vlinders aantrekken.

V Mijn tuinkruiden groeien niet zo goed op mijn schaduwrijke plantenstandaard – wat wel?

A De meeste kruiden hebben veel zon en warmte nodig om goed te groeien maar er zijn wel opties. Probeer bijvoorbeeld hangende Oost-Indische kers (*Tropaeolum*). Die hebben mooie blauwgroene bladeren die water afstoten, waardoor regendruppels als parels op het oppervlak blijven liggen. De bloemen zijn heldergeel, rood, zalm of oranje, en zowel de bladeren als de bloemen zijn eetbaar. Gebruik ze om salades op te fleuren en een pittige, peperige smaak toe te

voegen.

Als je iets meerjarigs wilt, kijk dan eens naar de prachtige gekleurde *Aubrieta*. Kruiden als munt, citroenmelisse, en koriander doen het prima in pot en kunnen bovendien prima tegen een beetje schaduw. Het zorgt er zelfs voor dat ze niet snel doorschieten in bloei, maar sappig blad houden. Een hangende maagdenpalm zou nog goed werken om een beetje wintergroene kleur toe te voegen.

SUCCESS!

ANNE

Oost-Indische kers biedt levendige kleuren en is eetbaar.

Inspiratie

Mis je kleur in de tuin? Is je tuin net niet die beschutte plek die je voor ogen had? Elke maand lees je hier alles over slimme tuinontwerpen, mooie bloeiers en tips om van je tuin een paradijs te maken.

64

68

74

76

82

86

90

95

Deze maand

- 60 Herinneringen aan Great Dixter**
Carol Klein bezoekt een van de mooiste tuinen die er bestaan.
- 64 Ambachtelijke Plantenmarkt**
De line-up van lezingen, lekker eten en meer.
- 68 Iedereen de tuin in**
Drie inspirerende tuinprojecten voor het hele gezin.
- 74 Samen pompoenen kweken**
Zomerse zorg voor jouw pompoen.
- 76 Boeketten aan boord**
Plukbloemen kweken in weinig ruimte.
- 82 Geheimen van een kleurrijke tuin**
Zo kun je veranderende kleuren van planten laten werken voor jouw tuin.
- 86 Slim op koopjesjacht**
Zorg dat goedkoop geen duurkoop wordt.
- 90 Moeiteloos oogsten**
Jack Wallington geniet volop van het resultaat van zijn arbeid.
- 95 Inheemse held**
Echte guldenroede (*Solidago virgaurea*) stelt zichzelf voor.
- 96 Nachtelijk bezoek**
Govert gidst je door het rijk van de nachtvinders.

96

Herinneringen aan Great Dixter

Augustus is de perfecte maand voor een bezoek aan deze boeiende en inspirerende tuin, die bekend staat om zijn innovatieve kleurgebruik en overvloed aan biodiversiteit: een waar feest, aldus **Carol Klein**.

Er zijn zoveel tuinen waar ik nooit ben geweest, maar sommige die ik wel heb bezocht zijn onvergetelijk. Daartoe behoort ook Great Dixter, in het Engelse graafschap East Sussex. Deze tuin dankt zijn faam aan de oorspronkelijke ontwerper Christopher Lloyd (1921-2006).

In de meeste tuinen vallen meerdere niveaus te bewonderen, en dat geldt zeker voor Great Dixter. De tuin biedt niet alleen innovatieve voorbeelden van goed tuinierschap, maar is ook een van de mooiste tuinen die er bestaan, met een rijke, levendige beplanting. Een bezoek zal zelfs de meest uitgebluste tuinier weer laaiend enthousiast maken en inspireren.

Wij tuiniers bekijken graag andere tuinen om ideeën te verzamelen. Na een bezoek aan Great Dixter willen we meteen naar huis om onze eigen tuin onder de loop te nemen en al die ideeën te verwezenlijken. Christopher Lloyd

heeft zelf ooit gezegd dat goede ideeën er zijn om gekopieerd te worden. Laten we die goede ideeën eens nader bekijken.

Een van de zaken die Lloyd het meeste bezighield, betrof het gebruik van specifieke plantencombinaties. Hij en zijn opvolger Fergus Garret konden urenlang discussiëren, met de plattegrond voor hun neus, over welke planten er in een bepaald deel van de tuin moesten komen. Dit ging net zolang door tot ze het eens waren.

Die bereidheid om te experimenteren is een basiskenmerk van de mentaliteit in Great Dixter. En het is aanstekelijk. Een vluchtig bezoek is onmogelijk. Je ervaart de tuin, je gaat erin op – 's zomers vrij letterlijk zelfs, wanneer sommige smalle paden door de weelderige bloemen en bladeren nog smaller zijn geworden. Het maakt sommige mensen nerveus, tenzij ze zich laten meeslepen door de allesoverheersende

De achthoekige vijver in de Sunk Garden wordt omgeven door kleurrijke borders en biedt plaats aan kamsalamanders en andere dieren.

De Long Border staat bekend om zijn spannende en voortdurend veranderende kleurencombinaties.

In de Topiary Lawn vormen karaktervolle, gesnoeide buxusstruiken een sterk contrast met het weelderige grasland.

joie de vivre van de tuin. En er zijn nog altijd de strak gesnoeide heggen om de zwierigheid tegenwicht te bieden. Bovendien is de vorm van deze heggen perfect, zoals alles in Dixter perfect is: in lijn met de allerhoogste tuiniernormen.

Continue verandering

De tuin is in meerdere gebieden opgedeeld en elk gebied heeft zijn eigen, unieke karakter. Hoewel struiken, bomen en klimplanten een vaste plaats hebben, zoals de beroemde in pauwvorm gesnoeide buxusstruiken in de – je raadt het al – Peacock Garden (pauwentuin), worden bollen, eenjarige en zelfs meerjarige planten voortdurend vervangen en toegevoegd. Dit betekent dat de tuin telkens weer verrast en betovert.

Zowel rond de veranda bij de ingang als in de Wall Garden wordt optimaal gebruik gemaakt van potten en het resultaat is altijd innovatief en inspirerend, zelfs voor mensen die geen tuin hebben en hun planten uitsluitend in potten kweken. Ook de studenten die hier worden opgeleid, kunnen hun hart ophalen en

volop met potten oefenen en experimenteren. Temidden van de negentien verschillende tuinen ligt het hoofdgebouw van het landgoed, een middeleeuws landhuis. Lloyds ouders namen Edward Lutyens in dienst om het huis uit te breiden en de tuin te ontwerpen. De *arts-and-crafts* sfeer is nog altijd herkenbaar. Hoewel de tuin het verleden eert, viert hij ook het heden en leidt hij het tuinieren naar een opwindende toekomst.

Mensen die alleen van strak en netjes houden, schrikken misschien van wat ze zelf rommelige percelen zouden noemen. Stapels snoeihout vormen niet alleen spannende sculpturen, maar dienen ook als huisvesting voor talloze schepseltjes. Dit geldt ook voor hooibalen die zijn bezaaid met spontaan opgekomen komkommerskruid en toortsen, en die soms worden beplant met pompoenen. In de boomgaard kun je het hele jaar genieten van juweeltjes, zoals allerlei grassen, boterbloemen, madeliefjes en wilde orchideeën bij de vleet. In het voorjaar vind je er kievitsbloemen en narcissen. Grasgebieden door de hele tuin

staan vol 'andere' planten die ons vertellen welk seizoen het is.

De Old Rose Garden, die oorspronkelijk werd aangelegd door Lutyens en Lloyds ouders, is door hem en Garret omgetoverd in een exotische tuin vol vorstgevoelige planten, die elk jaar weer anders is.

Wild en wonderbaarlijk

Een van de grootste prestaties van het Dixter-team is dat ze het bewijs hebben geleverd dat een siertuin net zo'n rijke bron voor tuindieren kan vormen als een habitat in de vrije natuur. Toen leden van de Britse Spinnenvereniging de tuin bezochten, vonden ze een groot aantal verschillende spinnen, waaronder enkele zeldzame soorten. Korstmosdeskundigen hebben er allerlei korstmossen aangetroffen op muren, bestrating en bomen. Je zou kunnen zeggen dat deze 25.000 vierkante meter een rijkere biodiversiteit heeft dan bijna elk ander stuk grond van vergelijkbare grootte. Er is sprake van een voortdurende dynamiek tussen en binnen de sterkst gecultiveerde gebieden en de wildere stukken.

Het ontbreekt me aan woorden om deze glorieuze tuin te bezingen. Ga er zelf heen. Laat de vreugde je overspoelen.

"Experimenteren is een basiskenmerk van de mentaliteit in Great Dixter. En het is aanstekelijk."

Laat je inspireren

Mooie planten en goede habitats voor tuindieren.

Plant van de maand

In Great Dixter kun je in augustus onder andere van dahlia's genieten; naast vlambloemen en schildpadbloemen speelt de *Dahlia* 'Magenta Star' een hoofdrol. Het is bijna geheel aan Christo te danken dat de dahlia uit de verborgenheid van de groentetuin is gehaald en weer volop in de schijnwerpers in onze borders staat. In augustus zijn ze op hun mooist. In combinatie met een paar opvallende salvia's vormen ze een afspiegeling van deze tijd van het jaar waarin onze tuinen op hun hoogtepunt zijn. Fruit rijpt en de groentetuin loopt over. Wat een feest. Kijk en leer!

Tuindieren aantrekken

In Great Dixter bevinden zich diverse habitats, wat niet alleen betekent dat er in de behoeften van allerlei verschillende dieren en planten wordt voorzien, maar ook dat bezoekers er veel inspiratie op kunnen doen voor hun eigen tuin, ongeacht hoe groot die is. Er is water en drasland in de Horse Pond en Lower Moat, er zijn droge zonovergoten gebieden, zoals de Sunk Garden, en de Long Border is een soort uitvergroting van veel van onze tuinen. En hoewel we tijdens onze rondwandeling voortdurend wijzer worden, voelt de tuin absoluut niet aan als een klaslokaal.

Nog een mooie tuin

Mocht je nog tijd over hebben, overweeg dan een bezoek aan de net zo inspirerende John's Garden van de Ashwood Nurseries in Kingswinford in het Engelse graafschap West Midlands. Een van de hoogtepunten van deze tuin is de Christopher Lloyd-border. De tuin is aangelegd door John Massey en vormt een nalatenschap van zijn liefde voor planten en zijn enorme kennis over de verzorging van individuele planten en de tuin als geheel. Je vindt er alleen de allerbeste planten. De tuin is elke zaterdag open en alle inkomsten gaan naar liefdadigheidsorganisaties.

De line-up is bekend!

De Ambachtelijke Plantenmarkt 2025

Landgoed DE WIERSSSE

Het prachtige Landgoed De Wiersse is waar het allemaal gaat gebeuren. Op deze dag zullen er ook rondleidingen plaatsvinden over heel het landgoed.

Meer informatie over deze bijzondere plek: dewiersse.com

Volgende maand is het al zover: **27 en 28 september** organiseert Landgoed De Wiersse samen met Gardeners' World de derde editie van de Ambachtelijke Plantenmarkt! Daar vind je kwekers, ambachtsmensen en stichtingen, maar dat is niet het enige. We zetten hier op een rij wat er nog meer te zien en beleven is op ons plantenfestijn.

Line-up

Lezingen bij de stands

- 11.15 De Glinstertuin:** Permacultuur-principes in je tuin toepassen.
- 11.45 Biologische rozenkwekerij de Bierkreek:** Zonder bladluizen geen gezonde rozen.
- 12.15 Kwekerij Aaldering - De Stek:** Het vermeerderen van vaste planten, alles uit eigen kwekerij.
- 12.45 StadsBomerij:** Ambachtelijk leifruit voor iedereen.
- 13.15 Kwekerij 't Gagel:** Bomen groeien in 'Air prune boxes'.
- 13.30 Kwekerij de Arend:** Hoe help je je dahlia's en pelargoniums de winter door?
- 13.45 Noorderbloemen:** Begin een lokale, traditionele kwekerij.
- 14.00 Brenda Gruppen van Zaden uit Zalk:** Zadenrollade.
- 14.15 Bloem en Oogst:** Kleinschalige zadenteelt voor de bloemenpluktuin.
- 14.30 Natural Bulbs:** Welke bloembollen komen jarenlang terug?
- 14.45 Marcel de Wagt, kwekerij van opvallende vaste planten:** Herfstige bloemkleuren en bloemgeuren.
- 15.00 Groene Takken:** Hoe maak je eetbaar hout? (alleen zaterdag).
- 15.15 Arjan Schepers Vaste Planten:** Het samenstellen van een natuurvriendelijke beplanting.

- 15.45 Kwekerij Kweek:** De beeldschone diversiteit in de moestuin.

Line-up Grote Tent

- 11.30 Hans Kramer van De Hessenhof:** Even geen prairieplanten (alleen zaterdag).
- 12.30 Kate Gatacre:** Making your own soil amendments and plant feeds (zaterdag & zondag).
- 13.30 Romke van de Kaa** (zaterdag & zondag).

Rondleidingen De Wiersse

- 12.00 Rondleiding 1**
- 15.00 Rondleiding 2**

Lezingen

De Ambachtelijke Plantenmarkt is niet alleen maar een plek waar je duurzaam plantgoed en andere (tuin)benodigheden vindt, maar ook een plek waar experts hun kennis delen en we als tui-niers elkaar inspireren. Daarom zijn er dit jaar weer lezingen die je kunt bezoeken, zowel bij de verschillende kramen als in de Grote Tent.

Een hapje, een drankje en volop activiteiten

Tussen het winkelen en de lezingen door is er ruimte om lekker bij te komen bij de foodcourt. Geniet ook dit jaar weer van lekker eten en drinken tijdens jouw groene dagje uit. Er is voor ieder wat wils, van cider en *pies* tot poffertjes, soep en falafel – alles ambachtelijk en met liefde bereid. Daarnaast staan er leuke activiteiten op het programma (ook voor de jongste tuiniers) en kun je een begeleide tuinrondleiding boeken. Zie met eigen ogen waarom De Wiersse dit jaar de prijs voor de meest bijzondere tuin van Nederland heeft gewonnen!

**VOLGENDE
MAAND
MAKEN WE DE
PLATTEGROND
BEKEND!**

De beste verzorging voor jouw planten

Natuurlijk wil je ook de beste zorg voor jouw planten tijdens je dagje uit. Net als bij vorige edities zet Scouting Vorden zich weer in voor de plantencrèche, waar je jouw planten kunt stallen en ze aan het einde van je bezoek weer kan ophalen. Voor je jouw nieuwe aankomsten stalt, kun je meteen langslopen bij de *Wool Pot Swap* van Wool Pots: daar kun je plastic plantenpotjes omruilen voor duurzame, afbreekbare wollen potten. Zo kun je de planten thuis direct in de grond te zetten en gaan de plastic potten weer terug naar de kwekers voor hergebruik.

Ben je erbij?

Wanneer: 27 en 28 september 2025

Waar: Wiersseraal 9,
7251 LH Vorden

Hoe laat: 11:00 - 16:30 uur

Toegang: € 13,50 (zomerkorting*)
€ 15,50 (reguliere prijs)

Gratis voor jongeren onder de 16 jaar.
Voor tickets en meer informatie ga naar:
dewiersse.com/plantenmarkt

Ben je abonnee van *Gardeners' World* magazine? Dan kan je speciale vroege toegangskaatjes kopen, waarmee je samen met één tuinmaatje een uur eerder naar binnen kunt. Op 10 mei heb je hierover een mail ontvangen.

Laatste kans op zomerkorting

Tot en met 31 augustus 2025 kun je profiteren van onze *zomerkorting (€ 13,50 in plaats van de reguliere prijs van € 15,50). Wacht dus niet te lang. Ga naar dewiersse.com/plantenmarkt om je tickets te bestellen.

Pak jouw MAGAZINE moment

B B C Geniet van een overvloed aan bloemen en groenten

juli
2025

**Gardeners'
World**

Gardeners' World

Lange
zomer
avonden
in de tuin

Groene school

Monty geeft zijn
borders een boost

Creatief tuinieren

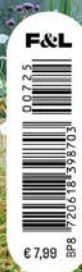
De tuin in met
het hele gezin

Gegarandeerd succes

De juiste plant op
de juiste plaats

Maak je

Zo snoei je bladverliezende magnolia's • Versterk de kleuren uit je or
Slim hergebruiken: maak ecovriendelijke tuinobjecten • Kweek ee

**tot 43%
korting!**

Abonneer je nu voordelig via
**[gardenersworldmagazine.nl/
actie](https://gardenersworldmagazine.nl/actie)**

De actieperiode loopt t/m 3 augustus.

Scan mij!

Er gaat niets boven lekker samen
naar buiten gaan!

“De laatste tijd worden er steeds
meer natuurlijke materialen gebruikt
voor creatieve bezigheden.”

Iedereen de tuin in

De zomervakantie is de ideale tijd om kinderen enthousiast te maken voor tuinieren, de natuur en het buitenleven. Hier zijn drie inspirerende projecten voor het hele gezin.

De lange zomervakantie is de beste tijd om de kinderen mee de tuin in te nemen en hun creativiteit de ruimte te geven. Planten bloeien, bijen zoemen en de warme zon maakt het nog gemakkelijker om kinderen achter hun schermen van- daan te halen.

Door samen met kinderen te zaaien, te planten en allerlei habitats voor tuindieren te maken, breng je kinderen al van jongs af aan de liefde voor de natuur bij.

De laatste tijd worden er steeds meer natuurlijke materialen gebruikt voor creatieve bezigheden en inspirerende projecten, zoals letters maken met microgroenten, potten met groente bestempelen en een miniatuurwereld maken voor dieren in de tuin.

Dus, ga aan de slag met onze stapsgewijze projecten. Oudere kinderen kunnen de instructies waarschijnlijk zelfstandig uitvoeren.

Microgroenten kweken in de vorm van hun initialen is een leuke manier om kinderen enthousiast te maken voor zaaien. En omdat microgroenten zo snel groeien, kunnen ze de ontwikkeling van de jonge blaadjes geboeid volgen. Hierdoor worden ze ook een stuk gemotiveerder om microgroenten te eten – op een boterham, in een salade of als hapje tussendoor.

Het bestempelen van potten met groenten neemt je vast mee terug naar je eigen jeugd, toen je aardappelstempels maakte, maar kijk gerust rond in je moestuin of je andere groenten kunt vinden om daarvoor te gebruiken. Potten die door je kinderen zijn bestempeld, krijgen een extra dimensie en vormen een blijvend aandenken dat je met een beplanting nog mooier kunt maken.

Met allerlei planten kun je een miniatuurwereld maken voor de minibeestjes die in je tuin wonen. Kies hiervoor planten met kleine blaadjes, zoals een miniatuurroos. De compositie blijft het hele jaar mooi.

Letters van
microgroenten

Potten met groenten bestempelen

Miniwereeld voor tuindieren

Letters van microgroenten

Het is leuk om microgroenten in de initialen van je kinderen te zaaien.

Dit project is ideaal voor kinderen die graag iets voor hun ogen zien veranderen. Je moet er veel zaad voor zaaien en daar schijnen kinderen dol op te zijn. Er zijn

allerlei variaties mogelijk. Zaai een vorm in plaats van een letter, zaai in eierdoppen in plaats van in een zaai-bak, of zaai microgroenten met verschillende kleuren.

Dit heb je nodig

- ✓ Bak met drainagegaatjes
- ✓ Turfvrije zaaigrond of kokosvezel
- ✓ Zaad van microgroenten
- ✓ Transparante bak zonder drainagegaatjes (die als deksel dient)
- ✓ Plantenspuit

Lekkere microgroenten

- Mosterd
- Boerenkool
- Paksoi
- Erwtenscheuten (worden groot!)
- Broccoli

Zo maak je een letter in microgroenten

1

Vul een bak met drainagegaatjes met vochtige turfvrije zaaigrond of gebruik kokosvezel.

2

Druk een geul in de grond, in de vorm van de gewenste letter. Maak de letter zo groot mogelijk.

3

Zaai in de geul. Druk de zaadjes licht aan, maar bedek ze niet met potgrond.

4

Dek de bak af met een transparant deksel, totdat de zaailingen opkomen. Verwijder het deksel en kijk hoe ze groeien. Benevel dagelijks.

Bestempelde potten

Geef plantenpotten een unieke decoratie door ze te bestempelen met zelfgekweekte groenten.

Creatief, leuk en lekker kleden – alles waar kinderen dol op zijn. In dit project kunnen kinderen kiezen welke groente ze willen gebruiken, zelf vormen creëren en iets ontwerpen wat

ze kunnen bewaren. Heb je geen moestuin, dan kun je groenten kopen of andere plantendelen gebruiken, zoals bladeren met verschillende vormen, bloemblaadjes of hele bloemen.

Dit heb je nodig

- ✓ Verschillende groenten
- ✓ Mes en snijplank (toezicht door volwassene vereist)
- ✓ Gifvrije acrylverf
- ✓ Aardewerken of terracotta potten

Geschikte vruchten en groenten

■ Wortelen	■ Courgettes
■ Aardappelen	■ Lente-uitjes
■ Komkommer	■ Appels
■ Paprika's	■ Broccoli

Potten met groenten bestempelen

1

Oogst de groenten van je keuze. Stevige wortelgroenten, zoals aardappelen en wortelen, zijn geschikt.

2

Snijd de groenten in de gewenste vorm of laat de kinderen de groenten als 'penseel' gebruiken.

3

Doop de stempels in de verf en decoreer de potten. Maak vage afdrukken door de stempel een paar keer te gebruiken voordat je hem opnieuw in de verf doopt.

4

Maak patronen met meerdere groentestempels. Wij hebben afdrukken van stempels gecombineerd met beschilderingen met 'groentepenselen'.

Mini-wereld voor tuindieren

Haal de natuur dichtbij met een miniatuurtuin vol diervriendelijke planten, inclusief een kleine vijver.

Je brengt de kinderen dichterbij de natuur met deze miniatuurwereld voor tuindieren, zoals lieveheersbeestjes en bijen. In dit voorbeeld hebben

we eetbare tuinkruiden gebruikt, maar laat je kind gerust zelf diervriendelijke planten en bloemen kiezen. Hieronder geven we een lijstje met opties.

Dit heb je nodig

- ✓ Grote pot
- ✓ Turfvrije, universele potgrond
- ✓ 3 à 4 kleine diervriendelijke planten
- ✓ Grind
- ✓ Kleine plantenschotel
- ✓ Speelfiguren (optioneel)

Geschikte planten

- Bonte klimop
- Tijm
- Rozemarijn
- Miniatuurroos
- Afrikaantjes
- Klokjesbloem
- Madeliefje
- Fijnstraal
- Viooltjes
- Blauwe guichelheil

Een mini-wereld voor tuindieren maken

1

Vul een grote pot voor driekwart met turfvrije, universele potgrond.

2

Haal de diervriendelijke planten uit hun pot en zet ze op hun plek.

3

Vul de pot verder op met turfvrije potgrond. Strooi wat grind tussen de planten. Dit creëert textuur en onderdrukt onkruid.

4

Zet het schoteltje met water als een vijver in het midden van de pot en voeg eventueel speelfiguurtjes toe.

Samen zaaien: zomerse zorg voor jouw pompoen

De pompoenen die we samen hebben opgekweekt, zullen nu al flink in grootte zijn toegenomen. De eerste pompoenvruchten groeien aan de ranken en zullen nog een tijdje door groeien voordat ze zullen gaan rijpen. Lees deze maand onze tips en die van De Bolster, hoe je het de beste voor je pompoenen kunt zorgen tijdens deze heerlijke zomermaand.

Niet vertroetelen

De jonge vruchten zitten nog vol in hun groei en zijn gulzig. Veel water en voeding wordt gewaardeerd. Meestal weet de plant voldoende voedingsstoffen uit de grond te halen, maar het kan het helpen om wat extra voeding te geven, zeker wanneer je pompoen in een pot of container staat. Zorg dat je hiervoor voeding met veel kalium gebruikt. Dit kun je bijvoorbeeld gemakkelijk zelf maken van smeerwortel:

Sonja Hoogstra stuurde ons eind juni haar pompoen op uit haar stadstuin, waar de eerste vruchten al mooi vormen.

Paula Scheele stuurde ons haar pompoen die aan het klimmen geslagen. De pompoen staat in een emmer met zelfgemaakte compost van keukenafval.

- 1 Knip en scheur smeerwortel (*Symphytum officinale*) in stukken.
- 2 Leg deze in een afsluitbare emmer of bak.
- 3 Vul deze aan met water en leg bovenop een verzwarende steen. Sluit af met een deksel.
- 4 Laat dit geheel drie tot zes weken staan, zodat het goed kan verteren.
- 5 Schep vervolgens de plantenresten uit de emmer en je vloeibare mest is klaar!
- 6 Als je de voeding gaat geven, verdun dit mengsel dan 1 op 10 met water.

Gele bladeren

Als bladeren vergelen, dan kan dat betekenen dat de pompoen te weinig stikstof heeft. Je kunt daarvoor ook zelf gier maken, maar dan met brandnetel. Volg dezelfde stappen als hiernaast. Omdat dit wat langer duurt en je plant het misschien nu nodig heeft, kun je ook stikstofrijke organische mest geven. Het geven van deze plantenvoeding kan de plant een boost geven, hoewel in augustus de effectiviteit hiervan wel afneemt, vertelt Bart Vosselman van De Bolster.

Bescherm tegen felle zon

Pompoenen houden van warmte en vocht, maar de vruchten zijn wel gevoelig voor verbranding door de zon. Mocht je de neiging hebben om de vruchten meer licht te geven: verwijder bladeren alleen als ze in de weg zitten. De schaduw die ze bieden voor de groeiende vruchten is belangrijk. Groeien doen de vruchten wel!

Oogst niet te vroeg

Pompoenen hebben tijd nodig. Bij courgette oogst je vaak vroeg voor een goede smaak en om te voorkomen dat je enorme vruchten krijgt. Weersta die verleiding bij pompoenen. Ook al verkleuren ze naar oranje, je kunt ze pas oogsten wanneer het steeltje aan de buitenkant helemaal verhout is. Dit is vaak pas aan het einde van de maand of in september. Kijk goed naar de plant.

Deel je foto's

Het is fantastisch om te zien hoeveel van jullie meedoen met deze actie en we worden erg blij van alle inzendingen! Wil je jouw foto's ook delen? Mail ze naar redactie@gardenersworldmagazine.nl o.v.v. 'Pompoen', of deel ze via Instagram met #mijngardenersworld. Heb je nog tips voor pompoenen kweken uit eigen ervaring? Dan horen we die natuurlijk ook graag.

**Wil je niets
missen?**

Schrijf je alvast in voor onze
nieuwsbrief en blijf als
eerste op de hoogte!
[gardenersworldmagazine.nl/
nieuwsbrief](https://gardenersworldmagazine.nl/nieuwsbrief)

De Bloem bollen parade komt eraan!

In de volgende editie barst het feest los: zeven dagen
lang maak je elke dag kans op een prachtig biologisch
bloembollenpakket van Natural Bulbs.

NATURAL BULBS

A narrowboat is moored on a canal, with its reflection visible in the water. In the foreground, a green tomato plant with yellow flowers is visible. The background shows lush green trees.

Boeketten aan boord

We keren terug naar de drijvende bloemisterij van **Stuart Fenwick**, die ons laat zien hoe je van zelfgekweekte plukbloemen geniet.

Ik hoop dat je na mijn vorige artikel over het kweken van bloemen in kleine ruimtes (februarinummer) inmiddels geniet van de bloemen die je uit zaad hebt opgekweekt, als het je gelukt is ze door het voorjaar te loodsen!

Hopelijk staan sommige van deze schoonheden nu in volle bloei en mijn doel is je te inspireren ze te plukken, schikken en verzorgen en zo te genieten van hun hele cyclus.

Ik kweek graag ongewone variëteiten van bloemen en planten. Het pure plezier dat het geeft om de overvloed aan unieke bloemen van mijn eigen boot en van vrienden, lokale boerderijen en de bloemenmarkt te verwerken in mijn bloemstukken maakt me gelukkig. Het geeft ongelooflijk veel voldoening om een mooi boeket te maken van uiteenlopende bloemen en als je ze deels of allemaal zelf hebt gekweekt, voelt dat zelfs nog beter.

■ **Stuart Fenwick** is de eigenaar van Bria Studio, een drijvende bloemenwinkel met inheems gekweekte bloemen en planten. @briastudio

Zelfgekweekte bloemen
gebruiken in een bloemstuk
geeft enorme voldoening.

Ik ben druk met mijn werk en vaak moet ik ervoor van huis, weg van mijn boot 'The Briarose'. Omdat mijn tuin voornamelijk op het dak ligt, heeft het ook dit jaar weer te lijden gehad van de elementen. Om mijn potplanten de beste overlevingskansen te geven, verzwaar ik de potten met stenen en scherven onderin, en tot nu toe is er nog niet één in het donkere water terechtgekomen.

Mijn vader is schaapherder in de heuvels van Northumberland en hij voorziet me van onbehandelde schapenwol. Daarmee bekleed ik mijn potten, waardoor vocht beter wordt vastgehouden, en na een jaar of twee verteert het tot uitstekende compost. Als je niet het geluk hebt dat je vader schaapsherder is, kijk dan eens bij lokale boeren of schapenhouders of bij online winkels en tuincentra. De wol schrikt volgens mij ook slakken af. Omdat ik op een boot woon, heb ik meestal maar een paar slakken, die gedropt zijn door vogels of langs de touwen omhoog klimmen.

Mensen verbazen zich er altijd over hoeveel bloemen en soorten planten ik in zo'n kleine ruimte kweek, maar met een goede planning en oplossingen zoals hangmanden, werken in lagen, gemengde potten en verticale plantenzakken kun je ook bij weinig ruimte een mooie tuin creëren. De meeste van mijn potten komen van de bloemenmarkt; zwarte, plastic emmers krijgen vaak een tweede leven op mijn boot. Laat je fantasie de vrije loop als je ze versiert, want in de zomer kunnen planten verbranden in het zwarte plastic. Maar met wol als isolatie en voeding hoeft ik bollen en knollen niet tegen het weer te beschermen en kan ik ze gewoon in de emmers laten zitten.

De natuur wijst de weg

Als je plukbloemen kweekt in een kleine ruimte, verdiep je dan in je unieke groeiomstandigheden. Een plant verliezen is altijd ontmoedigend, maar alles is een leerproces. Zolang je leert van je ervaringen, zal je tuin floreren, elk jaar beter worden en je meer bloemen geven voor je boeketten. Pas je aan aan veranderende temperaturen en seizoenen. Misschien schrikt zaaien, verpoten en uitplanten je af, maar luister naar de natuur: zij zal je bijna altijd de weg wijzen.

In mijn bloemisterij streef ik ernaar lokaal gekweekte bloemen te gebruiken. Als je die niet makkelijk kunt krijgen, probeer dan de seizoenen te volgen als je bloemen kiest. Pionen – de favoriete bloem van veel mensen (en een echte klapper bij bruiden, is mij opgevallen) – moet je bewaren voor dat moment in juni/juli waarop ze op hun best

zijn. Als je in de herfst pioenen wilt, laat ze dan niet de halve wereld over vliegen, maar kijk eens naar *Ranunculus asiaticus*. Ze hebben dezelfde uitstraling, maar worden lokaal later gekweekt.

Als bloemist behoor ik tot een groep mensen die leven van de natuur en ik vind dat we het de natuur verschuldigd zijn om voor haar op te komen. Een zacht duwtje in de richting van duurzamere keuzes kan waarborgen dat onze branche en de bloemen die we gebruiken nog jaren bestaan. Ik roep andere bloemisten, en iedereen die van bloemschikken houdt, op om geen oase te gebruiken, want dat is schadelijk plastic. Als je echt van bloemen houdt, hoe kun je dan tonnen plastic in onze aarde en oceanen dumpen? Dat moet stoppen, maar daarvoor is het nodig mensen te informeren en alternatieven te laten zien, zoals kippen-gaas en emmers als vervanging voor oase.

Een afgesneden steel die je kort in gekookt water doopt, frist op en gaat langer mee.

Bij weinig ruimte is goed plannen cruciaal, maar het resultaat kan grotere tuinen naar de kroon steken.

Pelargoniums behoren met hun geurende blad tot Stuarts favorieten voor een bloemstuk.

Zo hou je plukbloemen langer goed

- Geef niet te veel water. Alleen bepaalde bloemen met stevige stengels, zoals hortensia en sering, willen in een diepe laag water staan. De meeste zachtere stengels niet.
- Snij de stelen altijd schuin af. Dat vergroot het snijoppervlak, waardoor de bloem meer water kan opnemen. Houtige stengels kun je ook doormidden splijten. Haal ongewenste bladeren van de stengel zodat de bloem prioriteit krijgt.
- Verleng de levensduur van verlepte bloemen door ze 10-60 seconden (afhankelijk van hoe dik de steel is) in een paar centimeter water te dopen dat net van de kook af is. Een andere techniek is het uiteinde te verbranden met een aansteker.
- Houd het water schoon, eventueel met een bacteriedodend middel. Maar in de meeste

gevallen zou ik aanraden het water gewoon om de 2-3 dagen te ververset.

- Vermijd tocht en extreme temperatuurschommelingen en zet je bloemen niet in direct zonlicht of bij de fruitschaal. Dat ziet er weliswaar uit als een oud-Hollands stilleven, maar fruit geeft ethyleen af en dat beperkt de levensduur van bloemen aanzienlijk.
- Als je een bos bloemen krijgt, wees dan niet bang om ermee te experimenteren. Snij de stelen af op verschillende lengtes zodat de bloemen meer ruimte hebben. Je kunt ook altijd bloemen uit je eigen tuin toevoegen. Maar meng geen oude en nieuwe plukbloemen door elkaar, dan gaan ze minder lang mee.
- Als bloemen twee weken goed blijven, is dat meestal onnatuurlijk. Als je bloemen vijf

dagen staan, is dat wat mij betreft een succes. Meer is een bonus. Vaak geldt: hoe mooier de bloem, hoe korter de levensduur. Geniet dus van die heerlijk geurende roos zolang het kan en snij er dan nog een af. Rozen houden tenslotte van een goede snoeibeurt!

Splijt houtige stengels voorzichtig doormidden zodat ze meer water kunnen opnemen.

Laat met het boeket zien hoe je je die dag voelt.

Maak het perfecte bloemstuk

Als je bloemen uit je tuin plukt, oogst ze dan 's ochtends vroeg of 's avonds na zonsondergang. Zo behouden ze hun kracht. Zet ze als het kan even op een koele plek in een beetje water op kamertemperatuur, zodat ze kunnen bijkomen van het snijden. Verwijder onnodige blaadjes, vooral onder de waterlijn, verwelkte bloemen en beschadigde delen.

Bij bloemen met zachte stelen, zoals klapprozen, damastbloem en margrietten, die snel verwelken, kun je de steel tien seconden in kokend water en daarna in koud water dopen. Knip de stelen van gerangschikte bloemen pas weer als ze verleppen en herhaal dan dezelfde procedure, zodat ze gehydrateerd blijven.

Zorg dat je vaas schoon is en vul hem met een laagje schoon water. Steek eerst de sterkere stelen en bladeren kruislings in het water. Kippengaas kan handig zijn als steun, net als een Kenzan bloemkikker, die vaak wordt gebruikt in ikebana (Japans bloemschikken). Zachtere stelen steunen voorkomt dat ze knakken door over de rand van de vaas te hangen.

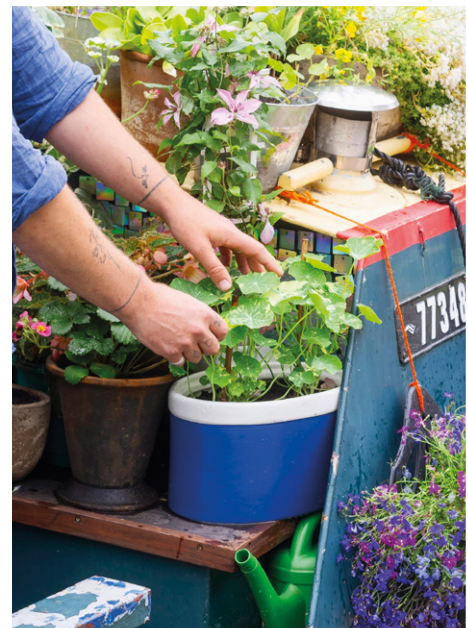
Ik maak graag bloemstukken die eruitzien alsof ze nog groeien. Als je elke bloem ademruimte geeft, leven ze langer en als

bloemen verschillende lengtes hebben, nodigt dat uit om de blik door het boeket te laten dwalen: je wilt niet dat het er eentonig uitziet.

Wat soorten aangaat: bloemen met sapige stelen, zoals narcissen en euphorbia's, kunnen het leven van andere bloemen bekorten. Qua kleuren kun je doen wat je wilt. In de natuur staan bloemen op allerlei prachtige manieren bij elkaar, dus wat mij betreft zijn hier geen regels voor. Laat in je boeket zien hoe je je die dag voelt. Dat is geen wet van Meden en Perzen; er is geen goede of foute manier om naar je bloemen te kijken. Ik vertel alleen maar wat ik doe om het beste uit bloemen te halen.

Snij stelen op verschillende lengtes, zodat de bloemen meer ruimte hebben.

Oost-Indische kers vraagt weinig ruimte en valt mooi over de rand van bloemstukken.

Constance Spry, die bloemschikken tot kunst verhef en naar wie David Austen een roos vernoemde, maakte al haar schitterende bloemstukken zonder al dat plastic.

Duurzaam kweken

Door lokale bloemkwekerijen en bloemisten die hun eigen bloemen kweken te steunen, kun je ze helpen op te schalen. En dat is weer goed voor inheemse bijen en andere dieren. Zonder bestuiving geen bloemisterij en ook wij zijn ervan afhankelijk. Hoe klein je ruimte ook is, het kan wonderen doen voor het milieu als je zelf bloemen kweekt, verzorgt en schikt in plaats van ze uit het buitenland te halen. Vermijd pesticiden, onkruidverdelgers en niet-biologische meststoffen en het effect is nog groter.

Vorig jaar had ik een minder overvloedige oogst dan gewoonlijk. De boot moest een paar maanden op de kant voor het schoonspuiten en coaten van de onderkant en andere klussen, zoals schilderen en nieuwe zonnepanelen installeren. Vaak denken mensen dat schippers een luizenleven hebben, maar geloof me, net als bij bloemist zijn, vergt het veel vaardigheden, hard werk en een avontuurlijke instelling om dit leven te kiezen. Ik hou ervan, want het zit in mijn bloed. Mijn voorouders bewerkten de aarde en waren *Travellers*. Geniet van je tuin en geef hem evenveel liefde als je je familie en vrienden geeft. Hij zal elk jaar gedijen onder jouw leiding en je belonen met snijbloemen en tomeloze vreugde.

HENCHMAN®

DÉ ULTIEME TUINLADDER

Ongelijke grond, verschillende hoogtes en een combinatie van zachte en harde bodem: de tuin heeft verschillende uitdagingen waar een gewone ladder geen goede oplossing voor heeft.

Een **HENCHMAN Tripod Ladder** is ontworpen om je veilig, stabiel en zelfverzekerd te laten werken. De verhoogde stabiliteit geeft je het vertrouwen om op hoogte te werken en maakt het trimmen van heggen en het snoeien van bomen makkelijk. Als je hem eenmaal hebt, zou je willen dat je hem eerder had aangeschaft.

Door het lichtgewicht ontwerp van de **HENCHMAN Tripod Ladder** is het prettig om hem te tillen en te gebruiken – perfect voor de lastig bereikbare klusjes in je tuin en in huis.

1. VEILIG WERKEN

Elk van de drie poten kan individueel versteld worden voor complete stabiliteit op ongelijke ondergronden.

2. COMFORTABEL WERKEN

De ingebouwde platformtrede en hoge leuning zorgen ervoor dat je makkelijk handsfree kunt werken.

3. ZELFVERZEKERD WERKEN

De klauwvormige voeten van de ladder zorgen voor extra stabiliteit op zachte ondergronden. De gratis rubberen voetjes houden je stabiel op harde ondergronden, zowel binnen als buiten.

PRIJZEN V.A. € 349 . MATEN 1,8 - 4,8 M
GRATIS VERZENDING . 5 JAAR GARANTIE

"Kwalitatief hoogwaardige producten die ervoor zorgen dat je met vertrouwen werkt op hoogtes!" Daniel. G

4,9

Op basis van meer dan 3000 reviews in het VK

DE ONGEËVENAARDE
VEILIGHEIDSKENMERKEN
VAN DE HENCHMAN
TRIPOD LADDER ZIJN
ONDER MEER:

2,4 M
3 VERSTELBARE
POTEN

Krijg 5%
korting met de
code NL08GW25

NEEM ZELF EEN KIJKJE!
Scan de QR-code om meer te weten
te komen over alle HENCHMAN-ladders

BESTELLEN OF MEER INFORMATIE:

www.henchman.nl

Met vorstgevoelige vaste planten, zelfs als ze in potten staan, kun je de kleuren in je tuin mooi laten veranderen.

Geheimen van een kleurrijke tuin

Langdurige, dynamische kleur hoeft niet moeilijk te zijn met deze klassieke plantencombinaties, vindt **Nick Bailey**.

Deel 8 Steeds een ander gezicht

Tuinkleur verandert voortdurend. Een simpel blad kan verkleuren van roze als het uitloopt naar frisgroen in de lente en geelgroen aan het eind van de zomer. En datzelfde blad kan vervolgens gele, oranje of rode herfsttinten hebben. Ook de dominante kleur van planten kan veranderen in de loop van een seizoen.

Heptacodium miconioides, de zevenzonen-boom, begint het jaar met bronskleurige bladeren, die in de zomer groen worden en in de herfst oranje. Koppel dit aan zijn witte zomerbloemen en roze bloemkelken in de herfst en deze ene plant heeft vijf totaal verschillende kleurenpaletten gedurende het seizoen. En deze voortdurende veranderingen bieden ons talloze kansen om elke seizoenstint aan te vullen met andere planten in andere kleuren. Het kan een groot verschil maken als je weet hoe je deze veranderende kleurenpaletten in jouw tuin kunt laten werken.

Kameleonplanten

Sommige planten kunnen hun kleuren in de loop van het seizoen enorm veranderen. Ze zijn op zichzelf al dynamisch, maar je kunt ze

ook combineren met andere planten zodat ze elkaar versterken. Drie van mijn favoriete 'kameleonplanten' zijn *Nandina domestica*, *Koeleruteria paniculata* en *Bistorta affinis*. De nandina, die ook hemelse bamboe genoemd wordt (al is het geen bamboe) doorloopt het hele jaar allerlei kleurschakeringen. In de lente maakt hij achtereenvolgens rode, roze en gele nieuwe blaadjes. Daarna volgen witte bloempluimen, die veranderen in parelachtige bessen, die in de herfst en winter rood worden. Koppel deze verschillende tinten aan de bladeren van de heester, die felle herfstkleuren krijgen – wat ongebruikelijk is voor een wintergroene plant – en je hebt een echt dynamische, 2 m hoge plant die in borders de perfecte achtergrond vormt.

In de lente gaat de nandina goed samen met het warmrood van *Fritillaria imperialis* 'Rubra', een mooie combinatie met de bessen en aanvulling van het uitlopende, rossige blad. Voeg dan eens wat limoengroen toe (voor de late lente) in de vorm van *Smyrniurnum perfoliatum*. Deze tweejarige met geelgroene bladeren en bloemen wordt 1,2 m hoog, onttrekt de verwelkende fritillaria aan het zicht

Nandina heeft in de lente rood en roze nieuw blad, witte bloemen in de zomer en prachtige bessen in de herfst en winter.

Wist je dat?

Uit recent onderzoek blijkt dat vrouwen kleur subtieler onderscheiden dan mannen, die weer beter zijn in het zien van beweging.

“Nandina, of hemelse bamboe, doorloopt het hele jaar allerlei kleurschakeringen.”

Koelreuteria door de seizoenen heen

Lente

Zomer

Herfst

en komt extra mooi uit tegen de donkere bladeren van de nandina met zijn stralend-witte bloemen. Combineer dit geheel met de zomerbloeiende *Rosa* ‘Burgundy Ice’, die de bloemen van de nandina goed uit de verf laat komen en met zijn wijnrode bloemblaadjes een subtiel contrast vormt met het donkere blad van de nandina. Voeg tot slot nog *Bidens aurea* met zijn witte bloemen toe, die in de late zomer en herfst bloeit. De bloemen van dit hoge tandzaad zijn gebroken wit met een geel hart: een perfect contrast met de vurige bladkleuren en rode bessen van de nandina in de late zomer en herfst.

Vergelijkbare effecten kun je bereiken met *Bistorta affinis*, de kruipende duizendknoop. Deze wintergroene vaste bodembedekker begint het jaar met frisgroen blad. Van de lente tot de herfst bloeit hij als een bezetene. Elke bloem begint zachtroze en blijft dan langdurig diep karmijnrood. En alsof dat nog niet genoeg is, krijgt het blad ook nog eens felle herfstkleuren. In de lente past de plant perfect bij bolletjes zoals krokussen of sterhyacinten: door het zachtgroene blad van de duizendknoop

lijken hun blauwe en paarse tinten licht te geven. Een kort, lichtgekleurd gras zoals *Stipa tenuissima* geeft de roze en karmijnrode bloemen van de duizendknoop de hele zomer een warme gloed. Voeg dan nog een blauwpaarse herfstkrokus toe, die prachtig samengaat met het herfstblad en de laatste rozerode bloemen van de duizendknoop.

De grootste van mijn drie kameleonplanten is eigenlijk een kleine boom: *Koelreuteria paniculata*, of Chinese vernisboom. In de lente is het een massa gele, exotische bloemen, in de zomer volgen limoenkleurige zaadpeulen en in de herfst kleurt het blad feloranje. Dat kun je op drie manieren combineren. In de lente vullen paarse tulpen rond de voet de bloemen van de *Koelreuteria* aan en versterken de boom en de tulp elkaar. In de zomer steekt een roze hortensia extra fel af tegen het limoen-groen van de zaadpeulen van de *Koelreuteria*. En zet er in de herfst een hoge blauwe monnikskap bij. Door de intense kleur van deze plant in combinatie met de oranje herfstbladeren van de boom komen beide prachtig uit de verf.

BOVEN De bloemen van *Bistorta affinis* zijn eerst lichtroze en later diep karmijnrood. **ONDER** Met goed gekozen planten blijven potten maandenlang mooi.

3 favoriete planten

Makkelijke planten die blijven verkleuren

Heptacodium miconioides (zevenzonenboom)

Witte zomerbloemen, roze bloemkelken in de late zomer en geel herfstblad.

Miscanthus sinensis 'Red Chief' (prachtriet)

Frisse, groene halmen in de zomer die in de herfst helderrood en oranje kleuren.

Hypericum x inodorum 'Magical Beauty' (hertshooi)

Groen blad met gele bloemen, gevolgd door roze bessen en oranjegeel blad.

Vorstgevoelige *Ipomoea* 'Heavenly Blue' is een handige toevoeging in de zomer: hij klimt door andere planten en geeft van eind juni tot de vroege herfst volop kleur.

“Dahlia's, lelies en gladiolen zijn perfecte opvulplanten en verkrijgbaar in bijna elke kleur.”

Opeenvolgende kleur met klimplanten

Om opeenvolgende kleur te krijgen, kun je nog een andere nuttige techniek toepassen, die gebruikmaakt van de vroegbloeiende heesters die je al hebt. *Forsythia*, boerenjasmijn en ribes en dergelijke bloeien in de lente, maar hebben later in het jaar weinig kleur. Dat kun je simpel veranderen door voorjaarsbloeiende heesters te gebruiken als klimsteunen voor een paar vorstgevoelige klimplanten. Als je klimplanten zoals *Eccremocarpus scaber* (Chileense winde) en *Ipomoea* 'Heavenly Blue' (dagwinde) aan de voet van deze heesters plant, kruipen ze langzaam door hun gastheer terwijl die in bloei staat. Als de heester dan uitgebloeid is, komen de klimplanten in bloei. Een ribes heeft bijvoorbeeld zes weken lang zelf roze bloemen, waarna de dagwinde vijf maanden lang blauwe bloemen produceert. Niet alle klimmers kun je op deze manier gebruiken. Sommige zijn gewoon te zwaar en woekeren te veel, maar de Chileense winde (geel, wijnrood, rood of wit in bloei) en de dagwin-

de (blauw, wijnrood, roze of wit in bloei) zijn beide heel geschikt.

Opvulplanten

Als je op een terras of ergens in een hoekje wat ruimte over hebt, kun je 'opvulplanten' kweken die je later in het seizoen tussen borderplanten wurmt, zodat je tuin vol kleur blijft en het kleurenpalet zich blijft ontwikkelen. Planten als dahlia's, lelies en gladiolen zijn daar perfect voor en ze zijn verkrijgbaar in zo'n beetje elke kleur die je kunt bedenken, behalve zuiver blauw.

Je kunt ze vroeg in het seizoen in grote potten met een inhoud van zo'n 10 liter zetten. Als ze in bloei komen, plant je ze uit in een border of zet je ze met pot en al tussen het gebladerte van vaste planten, zodat je de pot niet ziet, maar de bloemen wel.

Door sommige of alle genoemde technieken toe te passen, geef je je tuin een enorme kleurenboost, zorg je voor een langer bloeiseizoen en laat je de planten die je al hebt goed uitkomen door zorgvuldig gekozen combinaties.

VOLGENDE MAAND Nick laat zien hoe je al zijn tips in de praktijk brengt.

Slim op koopjesjacht

In de koopjeshoek van het tuincentrum kun je veel geld besparen. Maar hoe zorg je ervoor dat goedkoop geen duurkoop wordt?

Tip!

Check goed of de plant een MPS-keurmerk (A, B of C) heeft, of het Europese biologische keurmerk (je weet wel: het groene blaadje met witte sterretjes). Deze keurmerken laten zien dat de kweker duurzaam werkt.

Bestrijd ongedierte

Als je ondanks jouw controles later toch ongedierte aantreft, vergeet dan niet dat er veel biologische bestrijdingsmiddelen zijn. Nematoden zijn kleine beestjes die ongedierte doden zonder dat er chemicaliën aan te pas komen. Ze zijn onschadelijk voor huisdieren, dieren in de natuur en mensen.

Er zijn natuurlijke oplossingen voor ongedierte zoals spint, witte vlieg, wolluis, lapsnuitkever, rouwmuggen, schildluizen, bladluizen, slakken en meer.

Plaats je koopjes in quarantaine

Als je bomen en struiken koopt, is het een goed idee om ze een paar weken in quarantaine te zetten. Zo kun je zien hoe de plant zich ontwikkelt (of niet) na wat extra verzorging. Dit wordt vaak aangeraden voor alle nieuwe planten, niet alleen voor koopjes, en het helpt het risico te verminderen dat je ongedierte en ziekten in je tuin haalt.

Hoe kleiner de tuin, hoe moeilijker dit is, maar zet de planten gewoon zo ver mogelijk weg van het grootste deel van je tuin. Verzorg ze goed en kijk hoe ze zich ontwikkelen.

Gebruik biologische ongediertebestrijding, zoals nematoden, voor je zieke planten.

Houd nieuwe aankopen apart van andere aankopen. Zo kun je makkelijk zien hoe ze groeien.

Bestudeer de plant

Controleer de bladeren, stengels en wortels. Soms zijn de bladeren gekruld, maar is er geen teken van het beestje zelf omdat die niet meer op de plant zit. Symptomen zoals inkepingen aan de bladranden (van volwassen snuitkevers) duiden erop dat er larven of eitjes in de potgrond zitten. In de herfst zijn er vaak koopjes te vinden wanneer vaste planten beginnen af te sterven voor de winter.

Als de wortels in orde zijn en de kroon (waar in het voorjaar nieuwe groei verschijnt) stevig en gezond is, dan doet de plant wat hij in deze tijd van het jaar hoort te doen en zal hij in het voorjaar weer in orde zijn.

Zoek een plant met een gezonde kroon waar de potgrond en de bovenste groei elkaar raken.

Soms lijken de symptomen van overbewatering op die van onderbewatering.

Controleer waterbehoefte en drainage

Zoek uit wat de plant nodig heeft qua water om hem gelukkig te houden. Hij kan er ziek uitzien omdat hij te veel of te weinig water heeft gekregen. De meeste planten houden van constante omstandigheden, dus probeer deze te bieden. Als je bijvoorbeeld ontdekt dat hij 'goed doorlatende grond' nodig heeft, zorg hier dan voor.

Als je veel bladeren hebt moeten verwijderen, zal de plant minder water verliezen en gebruiken, dus zorg ervoor dat je niet te veel water geeft. Bij twijfel houd je de potgrond slechts vochtig.

Gebruik meststoffen met mate.

Denk na voordat je bemest

Het is het beste om niet te veel meststof toe te dienen aan een ziekelijk ogende plant. De meststof in de nieuwe potgrond zou in eerste instantie voldoende moeten zijn. Zodra de plant begint te herstellen, kun je hem wat extra voeding geven. Als je te laat in het jaar voeding geeft, kan dat nieuwe groei stimuleren, wat misschien goed klinkt, maar waarschijnlijk hard getroffen zal worden door vorst. Begin op het juiste moment met een fosfaatrijke voeding, omdat dit de wortelgroei bevordert.

Dit moet je vermijden

Vermijd bomen of struiken die herhaaldelijk zijn gesnoeid en hun vorm hebben verloren.

Herhaaldelijk snoeien wijst erop dat de plant al langere tijd aan het afsterven is en mogelijk ernstig ziek is, en blijkbaar niet alleen te lijden heeft onder recente verwaarlozing.

Vermijd ook plagen, vooral aan de wortels. Een enkele slak verwijderen is één ding, maar een plant die bedekt is met spintmij-

ten of schildluizen, of ernstig is aangetast door een andere plaag of ziekte, is misschien niet meer te redden. Als een plant wortelplagen heeft, weet je dat pas als je ernaar kijkt, dus haal de plant uit de pot. Zoek naar roomwitte larven van de taxuskever. Controleer ook op vochtige, bruine wortels, wat duidt op infectie, herhaaldelijke wateroverlast of droogte. Een paar kunnen nog wel, maar niet te veel.

Koop geen planten met wortels die helemaal verstrengeld zijn.

Wanneer verpotten?

Vaak zijn planten in de koopjeshoek gewoon klaar. Beschouw hun potten als een goede, maar tijdelijke thuisbasis. Zelfs als het tuincentrum ze water heeft gegeven, kunnen ze te krap in hun pot zitten en alle voedingsstoffen in de potgrond hebben opgebruikt. Ook kunnen door het veelvuldig bewateren alle eventuele meststoffen zijn weggespoeld.

Zet je plant in een nieuwe pot, maar slechts één of twee maten groter, terwijl hij in quarantaine staat. De wortels kunnen dan profiteren van de verse potgrond en het wordt gemakkelijker om de plant gelijkmatig water te geven. Als je dode of zachte wortels aantreft, verwijder deze dan met een scherpe schaar of snoeischaar voordat je de plant verpot. Als je veel wortels moet verwijderen, is de oorspronkelijke pot met verse potgrond wellicht voldoende.

Snoeien en terugknippen

Dode of stervende delen hebben geen nut voor een plant en kunnen een bron zijn voor ziekten zoals grauwe schimmel en aantasting door het gewone meniezwammetje, met zijn kenmerkende rode stippen. Snoei die delen dus weg. Knip terug tot gezond hout en tot een goede, naar buiten gerichte knop. Nieuwe scheuten zullen dan gezond zijn en in de juiste richting groeien. Doe dit onmiddellijk, ongeacht het juiste moment om te snoeien.

Knip ook alle geïnfecteerde of dode bladeren weg. Het eindresultaat ziet er misschien tijdelijk slechter uit, maar het is zeker de juiste keuze!

Verwijder al het dode materiaal.

Puzzel & win

Vul de puzzel in en maak kans op het boek
Ontwerp je eigen ecologische siertuin

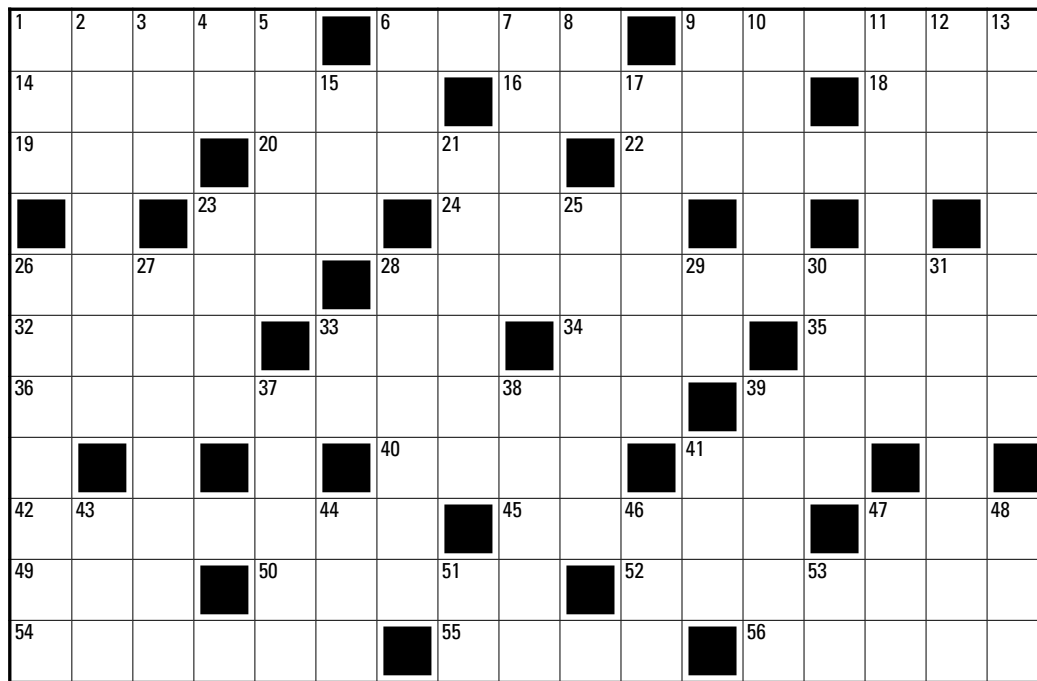
Kruiswoordpuzzel

horizontaal

1 lichaamsdeel 6 Duitse keizer 9 te weten zien te komen 14 ongewenste planten in de tuin 16 eb worden 18 voor 19 bloeimaand 20 in elkaar 22 plaats voor wedrennen 23 heidemeer 24 bedrogene 26 flink en sterk 28 zoöloog 32 kampeerverblijf 33 draagzak 34 een weinig 35 schoon 36 aan de andere kant 39 tegen de verwachting in 40 snijvlak 41 hond 42 vaste lezer 45 suf 47 opening in het ijs 49 klein hert 50 appel 52 keukenkruid 54 duister 55 aardig 56 omgang.

verticaal

1 broer van vader of moeder 2 stapelgek 3 sportartikel 4 daar 5 babybroekje 6 loflied 7 militaire kleding 8 rivier in Siberië 9 boerderijdieren 10 geld ontvangen 11 type jachthond 12 tijdrekening 13 lariekoek 15 rivier in Oostenrijk 17 zware golf 21 uitvinder van de gloeilamp 23 vijandschap 25 tuinhuisje 26 beroep in een vliegtuig 27 van de hand doen 28 walsen 29 Universiteit Twente (afk.) 30 werpanker 31 dierlijk wapen 33 bijwoord 37 soort 38 stadswal 39 deel van het jaar 41 verdroogd 43 pratende vogel 44 roem 46 alsmede 47 korenzeef 48 herkauwer 51 lengtemaat 53 oosters bordspel.

23	35	52	29	47	16	13	19	42	13	33	36	55
----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----

Breng de letters uit de genummerde vakjes over naar de gelijkgenummerde vakjes van de oplossingbalk.

Ontwerp je eigen ecologische siertuin

Wil je een tuin aanleggen als wijkplaats voor honderden soorten insecten, vlinders en aangepaste wilde planten die hen elk jaar opnieuw voedsel en een onderkomen verschaffen? Klinkt goed. Maar hoe begin je eraan?

Herman Dierickx neemt je bij de hand om een ecologische tuin te ontwerpen, aan te leggen en te beheren. De nadruk ligt op doorlevende wilde plantensoorten. Meer dan ooit krijgt

'water' de nodige aandacht omdat het een steeds crucialer element wordt in deze tijden van klimaatverandering. Ook de opbouw van een gezonde bodem – het zogenaamde bodemgeheugen – waar planten en mycorrhizae zo harmonieus mogelijk met elkaar samenleven, en het belang van bladluizen, mieren, mollen, wilde bijen, wespen en nog veel ander fraais passeren de revue.

WINNEN!

VOED JE PLANTEN MET WOLKORRELS

Wil jij je planten op een natuurlijke manier voeden, zonder chemische toevoegingen of eindige grondstoffen? ORO wolkorrel is een natuurlijke plantenvoeding van 100% schapenwol. Op de website van Gardeners' World vind je nu een leuke winactie, zodat je deze wolkracht zelf kunt uitproberen.

DIT KUN JE WINNEN

ORO wolkorrel maakt maar liefst 18 plantenvrienden blij met een pakket wolkorrels.

3x kans op 15 kg ORO wolkorrel

t.w.v. € 110 (voor 150 m² tuin)

5x kans op 2 kg ORO wolkorrel

t.w.v. € 24,50 (voor 20 m² tuin)

10x kans op 400 g ORO wolkorrel

t.w.v. € 6,50 (voor 20 planten)

ZO DOE JE MEE

Vul voor 29 augustus 2025 het winformulier in op gardenersworldmagazine.nl/partnerbijdrage/wolkorrels of scan de QR-code voor meer informatie. Begin september neemt de redactie van *Gardeners' World magazine* per e-mail contact op met de prijswinnaars.

**Waarom giftig
doen, als het
natuurlijk kan!**

WAT DOEN WOLKORRELS VOOR JE PLANTEN?

Schapenwol zit van nature bomvol essentiële voedingsstoffen zoals organische stikstof, kalium en zwavel. Het houdt vocht vast, dus je hoeft minder water te geven. Bovendien zorgen wolkorrels voor een luchtige bodem, zodat de wortels van je planten goed kunnen groeien.

- ✓ Geschikt voor binnen- en buitenplanten: van moestuin tot siertuin, balkon- of kamerplanten.
- ✓ Draagt bij aan een gezonde, luchtige grond.
- ✓ Voedt planten tot wel 240 dagen lang.
- ✓ Volledig composteerbaar na 8 maanden
- ✓ Geschikt voor gebruik in de biologische tuin.

**ORO
WOLKORREL®**

Moeiteloos oogsten

Na maandenlange drukte in de moestuin kun je in augustus van alles oogsten en gewoon genieten van het moment, zegt **Jack Wallington**.

Met een beetje geluk is augustus de mooiste zomermaand, met warme dagen, veel bloemen en heel veel eetbare gewassen. We hebben hier volop tomaten en courgettes, en het plukken, bereiden en smullen is een dagelijkse routine. Ik moet echter bekennen dat ik tomaten meestal opeet zodra ik ze pluk.

Deze maand voelt meer ontspannen dan andere, omdat bij tuinieren het meeste werk in de lente wordt verzet, waardoor we nu kunnen genieten van het resultaat van onze arbeid. Ik vind niets heerlijker dan 's avonds in onze tuin zitten met een bord biologisch voedsel dat we gekweekt hebben en te kijken hoe de vogels, bijen en vlinders rond de bomen en bloemen zoeven. Alles lijkt dan zoals het moet zijn en ik hoop dat iedereen de kans heeft ook een deel van zijn eigen voedsel te kweken.

Oogsten

Onze late aardappelen zijn eind augustus, begin september oogstrijp. Ik vind vooral 'Pink Fir Apple' en 'Anya' lekker. Van de eerste hadden we dit jaar een grote oogst smakelijke, knobbelige aardappelen. Ze zijn heerlijk in salades en vooral in aardappelsalade met mayonaise en verse bieslook uit de kruidentuin. Ik beoefen een vorm van 'no-dig' die het best te beschrijven valt met de veel minder pakkende naam 'minimale verstoring van de grond', en aardappelen poot ik met een bollenplanter. Als ik ze rooi, kan ik echter niet anders dan onze zware klei-leemgrond losmaken met een vork voordat ik ze opgraaf en de rest met een zeef oogsten. Alleen maar trekken aan de plant zou een handvol bladeren en geen aardappelen opleveren.

Koolrabi 'Kossak' is een grote witte variëteit met malse, ronde stengels die je kunt raspen om er koolsalade mee te maken of in blokjes kunt roosteren. Ik ben echt dol op die makkelijke kolen: eenmaal geplant heb je er geen omkijken meer naar. Ik heb ook 'Purple Vienna' gekweekt. Die smaakt hetzelfde, maar ik heb gemerkt dat de witte variëteiten sterker zijn en groter als ze geoogst worden.

Rooi al je aardappels, want wat achterblijft kan ziek zijn.

Zet stekken langs de rand van de pot, dan worden ze niet snel te nat.

3
**gewassen om nu
buiten te zaaien**

Rettich
Lentekool
Cichorei

Planten

Dit is een goede tijd om kruiden te stekken: de dagen zijn nog lang en warm en er zit veel halfrijpe nieuwe groei aan de planten, daar waar de stengels wat houtig worden. Salie, rozemarijn, lavendel en tijm stek je op dezelfde manier door sterke, bloemloze stengels van 10-15 cm net onder een bladoksels (waar de blaadjes aan de stengel zitten) af te knippen.

Knijp de onderste twee derde van de blaadjes weg met je nagels of op een plat oppervlak met een scherp mes. Maak met een potlood of stokje gaten in de potgrond langs de rand van een pot die groot genoeg is voor 5-7 stengels en steek de stengels erin tot aan het eerste bladpaar. Bij erg grote bladeren helpt het om ze doormidden te knippen om het bladoppervlak te verkleinen, waardoor de stekken minder water nodig hebben voor ze wortelen.

Zet de pot in een bak en geef royaal water. Doe er dan een doorzichtig deksel of diepvrieszakje overheen, zonder dat dit de blaadjes te veel raakt, want dan kunnen die gaan rotten. Zet de pot op een lichte plaats, maar uit de volle zon, zoals op een vensterbank op het noorden of buiten in de schaduw. Als je na 3-4 weken uitlopers ziet, betekent dat meestal dat ze geworteld zijn en verpot kunnen worden.

3

oplossingen voor
oogstoverschot

- Maak tomatensaus om te bewaren
- Leg courgettes in, in grote potten met azijn
- Blancheer sperzie- en pronkbonen en vries ze dan in.

Zaaien

Buiten

Blijf snelgroeiende gewassen buiten zaaien voor een laatste oogst voordat het kouder wordt. Sla 'Forellenschluss' is een makkelijke bindsla met spikkels om je maaltijd mee op te fleuren.

De hele zomer smullen we van radijzen en die zijn het lekkerst als ze jong en mals zijn. Ik zaai ze aan het begin van elke maand in rijen van 1 m, zodat ik altijd kan oogsten. 'French Breakfast' is mijn favoriet, met zijn lange, cilinder-vormige wortels die je makkelijk kunt snijden om in een gerecht te verwerken.

FOTO'S: NEIL HEPWORTH

Zaai grote zaden zorgvuldig, zodat je later minder tijd kwijt bent aan uitdunnen.

"Ik maak onze zware klei-leem-grond voorzichtig los met een vork voor ik aardappels rooi."

Nu gezaaide wintersla is, als het goed is, groot genoeg als de kou de groei tot stilstand brengt.

Binnen

Wij wonen in het noorden van Engeland en inmiddels weet ik dat we wintersla voor de tunnelkas het beste eind augustus kunnen zaaien. Als ik er later mee begin, zijn de planten niet groot genoeg voor de winter, als de groei stagneert. Nu zaaien zorgt dat ze tegen die tijd groot zijn, zodat je ze in de winter kunt oogsten, en sterker, zodat ze beter groeien in milde winterperiodes. Ik zaai bijvoorbeeld mosterd 'Purple Frills', mizuna 'Red Baron', mibuna en veldsla 'Vit' in houten zaaibakken, of ik maak blokjes potgrond met een pottenpers. Zaai de zaden net onder het oppervlak van gewone turfvrrije potgrond en plant ze eind september uit als je tomaten hebt weggehaald.

Tomaten maken snel zij scheuten in de warmte, dus dief ze dagelijks als je kunt.

Dun in rijen gezaaide gewassen uit zodat ze genoeg groei-ruimte hebben.

Klussen

Voor mij draait het er in augustus vooral om onze tomaten zoveel mogelijk te vertroetelen om de beste oogst te krijgen. Blijf water geven en bemesten en controleer op zij scheuten: door te dieven gaat alle energie naar de groeiende vruchten. Bind stengels vast met zacht tuindraad om de plant te steunen. Ik heb het liefst soorten zoals 'Apero', 'Golden Crown' en 'Burlesque', omdat die verticaal meer tomaten opbrengen en minder ruimte op de grond nodig hebben.

Dun zaailingen uit van bijvoorbeeld radijzen, knolrapen en sla die je buiten in rijen hebt gezaaid, voor meer groeiruimte.

Schoffel tussen groenten op drogere dagen, als je de grond makkelijk kunt bewerken en het onkruid verwelkt in de zon. Schoffel net onder het oppervlak zodat je de wortels en niet de stengels doorsnijdt.

Gooi al het plantenafval (tenzij het ziek is) op de composthoop. Een composthoop geeft zoveel voldoening: je kunt er niet alleen je grasmaaisel, snoeisel en groente- en fruitafval kwijt, maar je maakt ook gratis voeding voor je planten.

STICHTING NL BLOEIT!

Wij kweken bijzonder aantrekkelijke inheemse planten, soorten waar de wilde bijen, vlinders en heel veel andere insecten dol op zijn. In Nederland zijn er nog maar weinig van deze planten in het wild te vinden en jij kunt helpen door juist de inheemse planten in je tuin te zetten. Op een paar vierkante meter kun je al een prachtige wilde weelde creëren.
nlbloeit.nl

Inheemse held stelt zich voor

Met inheemse planten help je de biodiversiteit enorm. Ze zijn prachtig, maar helaas niet zo bekend. Elke maand stelt een inheemse plant zich aan je voor, in de hoop een plekje in jouw tuin te krijgen. Ze zullen je niet teleurstellen!

Echte guldenroede

Solidago virgaurea

Ik, echte guldenroede, ben een meerjarige plant en de enige oorspronkelijk inheemse *Solidago*-soort in Europa. Ik ben lid van de composietenfamilie (*Asteraceae*). In Nederland ben ik vrij zeldzaam, maar in België kom ik nog vrij algemeen voor. Ondanks dat ik de enige inheemse guldenroede ben in Europa, kan ik worden verward met de invasieve en ingeburgerde Canadese guldenroede (*Solidago canadensis*) en de late guldenroede (*Solidago gigantea*). Deze van oorsprong Noord-Amerikaanse guldenroedes vormen dichte haarden door middel van uitlopers, waardoor de omringende vegetatie wordt verdrongen.

Ik ben goed te onderscheiden, omdat ik dit invasieve karakter mis. Daarnaast blijf ik lager, zijn mijn bloemen groter en groeien ze in losse pluimen in plaats van dichte trossen. De Canadese guldenroede heeft bladeren die lancetvormig en fijn gezaagd zijn en de late guldenroede heeft bladeren die lancetvormig en van onderen blauwgroen zijn.

De Latijnse geslachtsnaam *Solidago* verwijst naar de wondhelende eigenschappen die van oudsher aan mij worden toegeschreven. Het Latijnse werkwoord 'solidare' betekent namelijk versterken of helen. De soortnaam *virgaurea* is samengesteld uit *virga* (roede of twijg) en *aurea* (goud), wat ook de Nederlandse naam guldenroede verklaart, namelijk een verwijzing naar mijn goudgele (gulden) bloemen en de rechte, twijgachtige stengel (roede).

Ik heb een voorkeur voor matig voedselarme, eerder droge, zandige tot lemige gronden die (zwak) zuur zijn. Ik word tussen de 40 en 100 cm hoog en ben een prachtige nazomerbloei, bloeiend van juli tot oktober. Mijn uitbundige, heldergele bloemen worden veelvuldig bezocht door wilde bijen, (zweef)vlies en vlinders. Ik ben een waardplant voor de astermonnik (*Cucullia asteris*) en de droogbloemmonnik (*Cucullia gnaphali*), beide nachtvlinders uit de familie van de uilen (*Noctuidae*).

Ik ben een mooie subtiele en waardevolle toevoeging aan de tuin. Door mijn laatbloeiende karakter bieden mijn bloemen tot laat in het seizoen nectar voor insecten. Daarnaast brengen mijn goudgele bloemen kleur en leven in de tuin, wanneer veel andere planten al zijn uitgebloeid. Ik kan goed worden toegepast op drogere tot matig voedselrijke bodems op zonnige tot lichte schaduwrijke plekken. Op een zonnige plek kan je mij mooi combineren met prachtanjer, grote centaurie, sint-janskruid, boslathyrus, gewone margriet en knooppkruid.

VOLGENDE MAAND Adderwortel (*Persicaria bistorta*).

Over Govert

Als natuurgids leid ik graag mensen door onze prach-

tige natuur en daarnaast ben ik gek op tuinieren! In de serie 'Govert gidst' leid ik jullie graag door de wereld van de natuur(rijke) tuin. Het is echt niet nodig om je tuin volledig op de schop te doen en je favoriete planten bij het compost te zetten. Met kleine aanpassingen kun je vaak al een wereld van verschil maken.

Door het delen van inspiratie, praktische tips én verdiepende informatie, kunnen we samen in de tuinen van Nederland en België meer ruimte geven aan de natuur. Laat je inspireren en beleef de natuur in je tuin!

Sommige nachtvlinders hebben een mooi bontkraagje om.

Govert gidst

Nachtelijk bezoek

Elke nacht bezoeken eigenaardige figuren je tuin en ze weten feilloos jouw bloemen te vinden voor nectar en andere planten voor het afzetten van hun eitjes. **Govert de Jong** neemt je mee tijdens een avondje nachtvlinders kijken.

Net als nachtvinders worden ook mensen aangetrokken door het witte doek.

Tips voor nachtvinders in je tuin

In tuinen komen sowieso nachtvinders voor. Hoeveel? Dat is afhankelijk wat je aan planten hebt staan, maar ook hoe je jouw tuin onderhoudt. Ik geef je een aantal tips voor een nachtvindervriendelijke tuin.

- Zorg waar het kan voor dichte beplanting, zoals bomen en struiken. Neem een heg in plaats van een schutting. Op dit soort plekken kunnen nachtvinders zich overdag goed verstoppen.
- Schoffel niet te veel en wees vooral zuinig onderaan de voet van waardplanten. Veel nachtvindersoorten (maar ook dagvlinders) verpoppen in de strooisellaag.
- Zet alleen je tuinverlichting aan als je zelf ook in de tuin bent. Nachtvinders raken ervan in de war, omdat ze normaliter navigeren op het licht van de maan en sterren.
- Laat snoeiafval een nachtje liggen voordat je het verwerkt. Rupsen kunnen zich dan nog verplaatsen.
- Snoei struiken, hagen en bomen in fases. Zo krijgt een deel van de rupsen de kans om te verpoppen.

Rond tien uur 's avonds sta ik onderaan de dijk te wachten op de bezoekers die meegaan met de excursie 'Nachtvlinders' van IVN Maas & Waal, en vanavond gaan we de uiterwaarden in. De eerste mensen komen aanwandelen, bekapt met zaklamp, telefoon, goed humeur en muggerwerende middeltjes – want ja, ook steekmuggen zijn actief in dit waterrijke gebied.

Het onderdompelen in de schemerwereld van nachtvinders en andere insecten is een combinatie van verwondering, observeren en een stukje *Pokémon*-achtige verzamelwoede. Het zijn namelijk nogal veel soorten die rondvliegen in het holst van de nacht. In Nederland vind je ruim 2400 nachtvinders, in Vlaanderen ruim 2000.

Een verschil van dag en nacht

In de schemer vertellen Cor Groot, een van de natuurgidsen, en ik over de nachtvinders. Bijvoorbeeld het verschil tussen dag- en nachtvinders. Zo vouwen dagvlinders hun vleugels boven hun rug in ruststand en leggen nachtvinders ze plat over de rug heen. Ook de antennes zijn anders: nachtvinders hebben een soort 'veertjes' en dagvlinders kleine 'knopjes' bovenaan een langere antenne. Zoals altijd zijn er natuurlijk uitzonderingen op de regel.

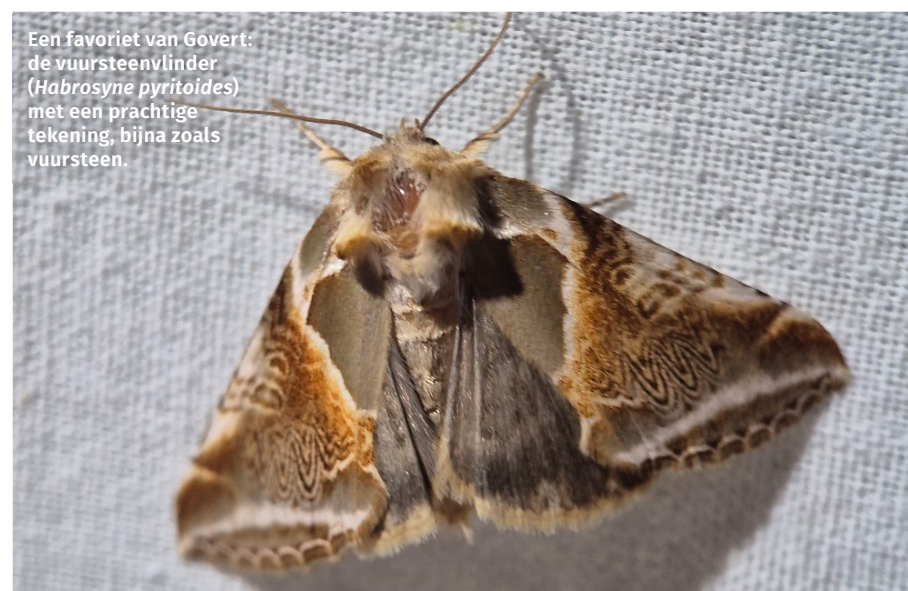
Nachtvinders zijn dus niet te onderscheiden doordat ze met licht of donker vliegen, zoals je misschien had verwacht. De bekende kolibrievlinder of het muntvindertje vliegen overdag, maar zijn toch echt (dag-actieve) nachtvinders.

Met al het bovenstaande ga ik nog iets meer de diepte in. Je hebt namelijk twee groepen nachtvinders: de macro's en de

micro's. Van de micro's heb je de meeste soorten, ruim 1400. Deze indeling is vooral gebaseerd op ervaringen van experts en zijn niet helemaal wetenschappelijk te onderscheiden van macro's. De meeste micro's zijn klein en de meeste macro's groot.

Licht in het donker

Je ziet vast wel eens rond lantaarnpalen en tuinverlichting een drukte van vliegende insecten. Grote kans dat dit nachtvinders zijn. Dat is ook precies het trucje dat we gebruiken bij het nachtvindersen. Met een groot gespannen laken en speciale verlichting op accu, maken we een felle lichtbron die het laken verlicht, als een grote landingsbaan waar onze gasten mogen landen. Zo rond elf uur is het nog rustig, het waait namelijk en het schemert nog licht. Maar dan rond half twaalf begint het goed op gang te komen en

Een favoriet van Govert: de vuursteenvlinder (*Habrosyne pyritoides*) met een prachtige tekening, bijna zoals vuursteen.

Zes nectarplanten voor nachtvinders

Eten is onmisbaar voor veel nachtvinders. Ja, dat lees je goed: veel. Niet alle nachtvinders kunnen eten, ten slotte zijn de imago's (volwassenen) er enkel voor de voortplanting. Voor degenen die wel nectar lusten zijn de volgende planten perfect. Nachtvinders zoeken bloemen uit op kleur, maar vooral ook op geur.

Wilde kamperfoelie (*Lonicera periclymenum*)

De prachtige bloemen van deze inheemse klimplant geuren 's avonds en 's nachts extra sterk om nachtvinders te lokken voor bestuiving.

H x B 3 m x 2 m (soms hoger)

Avondkoekoeksbloem (*Silene latifolia*)

Over licht in het donker gesproken: deze silene heeft grote, bijna lichtgevende bloemen in het donker. Elegante groei en sterke geur.

H x B 100 cm x 80 cm

Teunisbloem (*Oenothera*)

Teunisbloemsoorten hebben alles wat nachtvinders nodig hebben: opvallend lichtgele bloemen, sterke geur en een lange bloei. Bovendien is ze een prachtige tuinplant. Zaait gemakkelijk uit.

H x B 150 cm x 50 cm

Spoorbloem (*Centranthus ruber*)

De rode bloemen zijn zeer in trek bij nachtvinders en bloeien tot in de herfst. Deze Zuid-Europese plant kan buiten de tuin terechtkomen, maar is geen invasieve soort.

H x B 80 cm x 50 cm

Ijzerhard (*Verbena bonariensis*)

Deze bekende tuinplant en het Zuid-Amerikaans neefje van onze inheemse soort, trekt naast dagvlinders ook veel nachtvinders aan.

H x B 180 cm x 40 cm

Klimop (*Hedera helix*)

Deze inheemse klimplant geeft veel nectar in het najaar, wat fijn is voor late nachtvinderssoorten. Plaats bijvoorbeeld langs schutting, muur of pergola.

H x B 12 m x 4 m

Wilde kamperfoelie (*Lonicera periclymenum*) lokt nachtvinders.

Tip van Govert

Zeker wanneer hij lekker groen is, zullen er in je tuin best wat nachtvinders leven. Span op een warme avond (vanaf 15 °C) een wit laken in de tuin en zet er een felle spaar- of gloeilamp voor, op zo'n 50 tot 100 cm afstand. Dit zal al wat soorten lokken! Heb geduld, want de meeste soorten zullen pas na middernacht vliegen.

vliegen de eerste grote vlinders ons om de oren. En dan wordt het pas echt leuk voor de bezoekers! De eerste reacties zijn altijd mooi om te zien, want deze vlinders ziet men eigenlijk nooit. Met de app *ObsIdentify* (daar kun je echt veel van leren) maakt men foto's om de vlinders te determineren. Zeker als je hier net mee start, kun je soorten goed leren herkennen.

Als je goed kijkt tijdens deze avond, zie je niet alleen nachtvinders, maar ook vliegen, (dans)muggen, wantsen, (water-)kevers, eendagsvliegen en zelfs een kikker die op dit open buffet afkomt. Het is ook niet ongewoon om boven het doek een groepje vleermuizen te zien jagen die hun kans schoon zien.

Avondkoekoeksbloem (*Silene latifolia*) en andere silenes zijn echte nachtvlinder-magneten in de tuin.

De sterk geurende teunisbloem (*Oenothera*) is een belangrijke waardplant voor groot avondrood en de teunisbloempijlstaart.

Je ziet me lekker niet

Dat is wat de meeste nachtvinders denken, en de deelnemers van deze avond ook. De variëteit aan soorten, vormen en kleuren geeft hen te denken waarom ze deze overdag niet zien, want op zo'n wit doek vallen ze zeker op. Die gedachte klopt wel, want overdag houden de nachtvinders zich stil tegen boomstammen, bladeren, bodem of muren. Het wonder van de evolutie heeft ze zo gevormd dat ze totaal opgaan in hun omgeving, de perfecte camouflage. Toch gooien sommige andere soorten het over een heel andere boeg om niet te eindigen als snack. In mijn eigen tuin vond ik twee bijzondere nachtvinders, de bessenglasvlinder en de appelglasvlinder. Zij doen hun uiterste best om op wespensoorten te lijken, waardoor hun belagers meer op hun hoede

zijn en de vlinder kan ontkomen. Dit noem je mimicry (nabootsing) en zie je bij veel insecten terug. Andere soorten hebben juist zeer felle kleuren om te laten zien dat ze 'gevaarlijk' zijn, zoals het groot avondrood (roze-rood) of kanariepietje (knalgeel). Dan heb je nog vlinders die daadwerkelijk gevaarlijk zijn voor dieren, zoals de sint-jacobsvlinder. De geelzwarte rupsen eten alleen het giftige jakobskruid en worden daardoor dus ook giftig voor vogels.

Waardplanten voor nachtvinders

Door waardplanten in je tuin te zetten, kun je nachtvinders helpen bij de voortplanting. De Vlinderstichting raadt bijvoorbeeld aan vooral inheemse bomen en struiken te kiezen in je tuin. Veel nachtvindersoorten leggen hun eitjes op bijvoorbeeld eiken- en wilgensoorten. Sowieso zijn dit bomen waar vele honderden soorten insecten gebruik van maken. Wil je graag de prachtige linde- of ligusterpijlstaart helpen? Zet dan een linde of wilde liguster in je tuin. Als erfafscheiding kun je ook prima een heg van meidoorn maken, en als het wilder mag met sleedoorn, of zet klimop tegen je schutting.

Ook heel veel kruiden en grassen zijn waardplanten voor nachtvinders. Als je per plant wilt bekijken of ze nuttig zijn voor (nacht)vlinders, neem dan eens een kijkje op vlinderstichting.nl.

Pijlstaarten zijn (zeer) grote nachtvinders. Deze avond konden we zeker de populierenpijlstaart verwachten.

Micro's, zoals hier rechts het pinguintje (*Hedya salicella*), laten zich vaak zien op het doek.

“Het wonder van de evolutie heeft ze zo gevormd dat ze totaal opgaan in hun omgeving.”

Ook de rupsen van nachtvinders zijn soms erg opvallend, zoals deze rups van de zuringuil.

De witte tijger is erg opvallend, het is net een koningin met mantelpak.

Gemengd beeld

Aan het eind van de excursie, rond middernacht, hebben we enkele tientallen nachtvinders gezien, waaronder de vuursteenvlinder (wat een tekening!), vliervlinder, populierenpijlstaart en het pinguintje. Ja, ze hebben soms aparte namen. Zo zagen we ook nog houtspaander, haarbos, meidoorn-duifmot, witte tijger en de peppel-orvlinder.

Nachtvinders zijn er veel minder dan vroeger. Zo vertelde iemand van de insectenwerkgroep waar ik bij zit, dat waar je nu misschien vijf of zes (algemene) vuursteenvlinders ziet op een avond, dat het er dertig jaar geleden gemakkelijk veertig of vijftig konden zijn. Des te belangrijker dat we onze tuinen en natuurlijke omgeving beschermen en het tij keren. Deze dieren zijn niet alleen prachtig om te zien, ze zijn onmisbaar voor jonge vogels, vleermuizen en de bestuiving van bloemen. Daar kunnen we ons als tuinier hard voor maken!

Ga je mee nachtvinderen?

Op 22 en 23 augustus is de jaarlijkse Nationale Nachtvindernacht. Door het hele land zijn er locaties waar je mee kunt op excursie. Kijk op vlinderstichting.nl/nachtvindernacht voor meer informatie. Voor activiteiten deze maand in Vlaanderen, ga je naar natuurpunt.be.

Aan de slag

Er is altijd genoeg te doen in de tuin, maar de taken verschillen per seizoen. In deze rubriek vind je alle tuintaken die je deze maand kunt uitvoeren. Loop de handige checklists na en hou zo makkelijk je tuin bij.

102

107

Deze maand

102 Algemene tuintaken

Verpot zaailingen van vingerhoedskruid en deel varens.

105 Bloemen

Vul borders op met late kleur en oogst strobloemen.

107 Stekken

Stek siernetel.

108 Adams tuintaak van de maand

Zaai korenbloemen.

109 In de kas

Geef meloenen steun.

110 Groente en fruit

Zaai tuinkers buiten en plant aspergebroccoli.

108

109

110

Verpot jong vingerhoedskruid naar aparte potjes en geef goed water.

Verpot zaailingen van vingerhoedskruid

Tweejarigen zoals vingerhoedskruid, die je eerder in de zomer in bakken hebt gezaaid, kun je nu een eigen potje geven als ze een goed wortelstelsel hebben.

Leg de bak voorzichtig op zijn kant om de planten los te maken en verpot ze dan naar potjes van 8 of 10 cm met turfrijke, universele potgrond.

Bewater de planten goed en zet ze een paar weken op een beschutte plek. Plant ze eind volgende maand uit naar een plek in de halfschaduw.

Verzorg exotische planten, zoals hanenkam, om de bloei op gang te houden.

Verzorg exotische planten

Geef exotische planten wat extra aandacht. Blijf ze koppen om meer bloei te stimuleren.

Geef ze regelmatig een flinke gietbeurt, met eenmaal per week vloeibare mest. Breng ook een dikke mulchlaag aan.

Mulch voorkomt ook dat de toplaag van de bodem verbrandt en water er niet meer in door kan dringen.

Snoei groen-blijvende hagen

Check of er nog vogels in de haag nestelen en zo niet, knip hem dan in vorm. Werk van onder naar boven, met de heggenschaar plat op de verticale en horizontale oppervlakken.

Knip alleen de groei van dit jaar terug, tot ongeveer een derde. Verwijder snoeisels die op de haag is achtergebleven of op de grond ligt.

Kies een zachte dag voor dit klusje, als het kan een of twee dagen na een regenbui, zodat de haag niet te gestrest is als je begint met knippen.

Houd de heggenschaar plat op de oppervlakken als je een haag snoeit.

Maak een val voor oorwormen

Vang oorwormen en zet ze op een andere plek weer uit, zodat ze van je dahlia's afblijven. Ze eten de bloemblaadjes en maken ook gaten in de bladeren, al heeft dat geen invloed op de bloei.

Vul een pot met stro en plaats hem op zijn kop om een stok. Duw de stok in de grond tussen de planten, met de pot op dezelfde hoogte als de bloemen.

Leeg de pot elke morgen en schud de slapende oorwormen eruit. Als je fruitbomen hebt, zet ze dan op de takken, dan kunnen ze zich voeden met luizen.

Bescherm dahlia's met een effectieve maar onschadelijke oorwormval van stro.

Pas op voor rupsen

Spot de rupsen van vlinders, motten en andere insecten, zoals bladwespen, die zich tegoed doen in de tuin.

Verdraag ze, als je dat kunt, want ze zijn belangrijk voor de biodiversiteit van de tuin en een belangrijke voedselbron voor vogels.

Rupsen eten vaak van één specifieke plant en kunnen zo sommige planten decimeren, vooral voedselgewassen zoals kolen. Pluk ze dus weg waar ze niet welkom zijn en bescherm gewassen in de moestuin met vlindernetten. Dat voorkomt dat de volwassen dieren daar überhaupt hun eitjes leggen.

Probeer rupsen te verdragen waar ze weinig schade veroorzaken.

Checklist

- ❑ Blijf recent geplante heesters en bomen goed water geven.
- ❑ Zet de snijbladen van je maaier op een hoge stand om stress voor het gazon te beperken.
- ❑ Dun waterlelies en andere drijfplanten uit en verwijder onkruid om algvorming tegen te gaan.
- ❑ Snoei uitgebloeide stengels van ramblerrozen terug.
- ❑ Snoei coniferen licht om de vorm te behouden.

Knip verwelkte bloemen af en geniet tot in de herfst van kleur.

Kop doorbloeiende vaste planten

Neem even de tijd om verwelkte bloemen te koppen, zodat bloeiende vaste planten tot aan de eerste vorst rijkelijk blijven bloeien.

Gebruik een scherpe (snoei-)schaar en verzamel de oude bloemhoofden in een emmer voor op de composthoop.

Ga de hele border door, want koppen stimuleert de bloei en geeft de planten ook weer een frissere uitstraling. Wied ook wat onkruid. Doe dit eenmaal per week en neem de tijd om na een drukke dag te genieten van dit niet al te zware en ontspannende tuinklusje.

Oogst op een droge dag zaad van vroeg bloeiende vaste planten.

Oogst zaad

Bewaar zaden van vroeg bloeiende vaste planten om ze deze herfst of in de lente te zaaien.

Pluk stengels waaraan papierachtige zaadhoofden zitten. Groene vliesjes en peulen zijn nog niet rijp. Doe de zaadhoofden in een papieren zak. Na een paar dagen liggen alle zaadjes onderin. Haal het oude kaf weg en giet de zaden in een envelop. Bewaar dit in een blikje tot je gaat zaaien.

STAP VOOR STAP Deel varens

Koop een paar varens en deel ze meteen om ze op te potten, zodat je in de herfst of de lente meerdere varens in de tuin kunt uitplanten. Geef ze na het verpotten royaal water en zet ze een paar weken op een beschutte plek in de schaduw voor je ze uitplant. Geef nogmaals water als ze uitdrogen.

1 Controleer of de plant een goed wortelstelsel heeft en kijk waar je de rozetten bij de voet kunt delen.

2 Hou de plant vast bij de wortelkuit en trek een deel weg van de buitenkant.

3 Zet de plantjes in turfrijke potgrond. Druk de grond aan en tik de pot een paar keer tegen de werkbank om lucht te verwijderen.

Draag handschoenen tegen de doornige uitsteeksels als je vuurdoorn snoeit.

Snoei vuurdoorns

Snoei de nieuwe scheuten van vuurdoorns terug, zodat de rijpende bessen goed uitkomen. Knip de jongste scheuten terug tot een kort spoor, boven de bessen. De nieuwe

uitloper wordt kort en bloeit volgend jaar.

Snoei lange, zwiepende uitlopers terug om de vorm van vuurdoorns die bijvoorbeeld tegen een muur of schutting zijn

geleid mooi te houden en knip te lange uiteinden bij. Wees alert op bruine vlekken op blaadjes of bessen die op schurft duiden en snoei die weg om verdere verspreiding te voorkomen.

Controleer op meeldauw

Kijk of je witte plekjes meeldauw ziet op planten die daar gevoelig voor zijn, zoals rozen, floxen, acanthus en groenten zoals courgettes.

Deze schimmelziekte is altijd aanwezig, maar vooral als de grond droog is. Zorg dus dat planten genoeg water krijgen en vermijd stikstofrijke voeding, waar het blad zacht en kwetsbaar van wordt. Ook luchtcirculatie helpt infectie tegen te gaan, dus zet planten ver genoeg uit elkaar.

Pluk ernstig aangetaste bladeren weg en verwijder aan het eind van het seizoen alle gevallen bladeren om herinfectie volgend jaar te beperken.

Geef planten ademruimte om meeldauw op afstand te houden.

Stek penstemons

Penstemon overleeft de winter niet altijd, dus het is de moeite waard nu stekken te nemen om een voorraadje gezonde vervangers achter de hand te hebben.

Knip op een bewolkte ochtend een paar niet-bloeiende uitlopers van dit jaar af. Snijd de knoop net onder het tweede of derde groepje bladeren meteen door met een scherp, schoon mes. Haal de onderste blaadjes weg en knijp het topje eruit. Maak stekken van ongeveer 4-5 cm. Vul een pot met gelijke delen perliet en turfvrĳe, universele potgrond en steek de stekken langs de rand in de grond. Flink water geven, bedekken en in een kas zetten, uit de zon.

Neem penstemonstekken van uitlopers van dit jaar die niet gebloeid hebben.

Checklist

- ☐ Zaai spinazie vroeg in de maand, dan zal hij niet gauw doorschieten.
- ☐ Bereid een zaaibed voor om in de nazomer winterharde eenjarigen in te zaaien.
- ☐ Geef chrysanten en dahlia's een label, zodat je ze snel herkent als je ze opgraft voor de winter.
- ☐ Knip volwassen haagbeuken en berkenhagen eind augustus bij.
- ☐ Verticuteer en belucht je gazon om de luchtcirculatie rond graswortels te verbeteren.

Fatsoeneer heuchera's

Geef je purperklokjes een make-over door ze nu op te knappen. Ze hebben nog de tijd om nieuwe uitlopers te maken. Knip de oude bloemstengels terug en haal dan de oudste, slordige bladeren vanaf de voet weg. Haal hele uitlopers weg als ze hun beste tijd hebben gehad. Verwijder dan eventuele plantenresten op en rond de planten, want daar kunnen slakken zich verschuilen.

Deze snelle en makkelijke schoonmaak zorgt voor meer licht en meer bladgroei. Het nieuwe blad zal de frisse kleur hebben die de plant zo aantrekkelijk maakt.

Verwijder uitgebloeide bloemstengels, wilde uitlopers en dood blad.

Houd wisteria onder controle door nieuwe groei terug te snoeien en eigenzinnige uitlopers weg te halen.

Snoei wisteria om hem in te tomen

Met de zomersnoei maak je ruimte voor licht en lucht. Het beperkt meteen ook de bladgroei, zodat de plant meer energie overhoudt voor het vormen van bloemknoppen. Knip de buigzame scheuten

van wisteria terug die na de bloei zijn gegroeid. Snoei ze terug tot vijf of zes bladeren.

Ook de oude bloemstengels kun je wegnippen om de plant netjes te maken. Kijk dan of

er uitlopers op weg zijn naar regenpijpen of dakgoten en knip ze terug.

Deze snoei stimuleert nieuwe bloemknoppen voor volgend jaar en houdt de klimmer in toom.

Checklist

- ❑ Laat gieters en bakken buiten staan om regenwater op te vangen voor zuurminnende planten.
- ❑ Blijf koppen, maar laat een paar bloemen staan als je binnenkort zaad wilt oogsten.
- ❑ Neem halfharde stekken van bloemheesters.

FOTO'S: SARAH CUTTLE, JASON INGRAM

Vul borders op met late kleur

Plant wat laatbloeiende vaste planten, zoals deze mooie crocosmia, om fletse delen van je borders op te fleuren voor de rest van het seizoen. Je hebt keuze genoeg: asters, chrysanten, zonnekruid en rudbeckia bloeien allemaal nog wekenlang.

Zorg voor 45 cm ruimte tussen planten en maak een plantgat met een schepje. Geef de plant een dompelbad, zet hem in de grond, druk de grond rond de wortels aan en geef nogmaals water. Voeg een

mulch toe om vocht rond de wortels vast te houden, maar blijf gieten bij droog weer.

Crocosmia's zorgen tot ver in de herfst voor vrolijke kleur.

30
MINUTEN
OVER

Ga op zoek naar vast onkruid dat zich tussen je heesters en borderplanten verstoort. Haagwinde, bramen en akkerdistel weten zich goed te verschuilen tussen andere planten. Graaf ze met alle wortels uit.

STAP VOOR STAP Strobloemen oogsten en drogen

Pluk nu strobloemen, zodat je ze kunt drogen om er in de winter bloemstukken mee te maken. Zo hoef je geen snijbloemen te kopen als de verse plukbloemen in je tuin op zijn. Goudstrobloem (foto), lamsoor en scharlei drogen goed en behouden hun heldere kleuren. Maak er kleine bosjes van en hang ze ondersteboven, zodat de bloemhoofden in vorm blijven, en check of er geen schimmel op zit.

1

Oogst ze vroeg in de morgen als je ze als plukbloemen wilt gebruiken. Als je ze wilt drogen, oogst ze dan bij droog weer met een zo lang mogelijke stengel.

2

Haal de onderste blaadjes weg zodat ze niet gaan schimmelen – trek ze omlaag richting de snede. Bind de stengels samen in een bundel.

3

Maak een lus in het touw en hang de bundel ondersteboven aan een haak op een koele, droge en luchtige plek, zoals een schuur of garage.

Lavendel koppen

Verwijder nu de uitgebloeide bloemen van lavendel, zodat de heester niet openvalt. Snoei bloemstengels in een klein bundeltje tot onderaan terug met een snoeischaar of knip losse stengels af met een schaar.

Snoei ook verwilderde stengels terug: zo houd je de vorm nog ongeveer een maand compact. Knip eigenzinnige stengels hier en daar terug tot in het groen of gebruik een heggenschaar als je de plant weer in vorm wilt brengen. Maar knip alleen in de uitlopers van dit jaar en niet in oud hout.

Knip oude lavendelbloemen weg en gooi ze op de composthoop.

Stimuleer dahlia's om door te bloeien tot de eerste vorst door ze regelmatig te koppen.

Houd dahlia's in bloei

Geniet langer van je dahlia's door regelmatig een paar simpele klusjes te doen. Knip om de paar dagen uitgebloeide bloemen af. Verwelkte bloemen en nieuwe knoppen zijn lastig te onderschei-

den, maar onthoud: bloemknoppen zijn rond en uitgebloeide bloemen zijn, als ze hun blaadjes hebben verloren, puntig.

Geef dahlia's bij droog weer regelmatig water en voeg vloeibare

kaliumrijke voeding toe aan de gieter. Check dahlia's in potten minstens om de paar dagen, zelfs als het regent en geef ze water als de potgrond droog voelt onder het oppervlak.

Neem met een scherpe snoeischaar en knip net boven een bladpaar.

Stek siernetel

Vermeerder je siernetels door deze vorstgevoelige bladplanten te stekken. Stekjes krijgen precies dezelfde warme bladkleuren als de moederplant. Pak een plastic zakje en maak het vanbinnen nat. Knip lange scheuten af en doe ze meteen in het zakje. Kies de gezondste scheuten met de mooiste kleuren. Hoe dikker de stengel, hoe beter. Knip ze met een schaar net boven een bladpaar af, dan kan de plant herstellen en van daaruit meer uitlopers maken.

Cruciaal is dat je de stekken niet laat uitdrogen. Als je de stekken niet meteen kunt planten, houd ze dan koel in het zakje tot je dat wel kunt. Je kunt ze prima een nachtje in de groentela van je koelkast bewaren.

Siernetel, of *Coleus* (tegenwoordig *Solenostemon*), is in allerlei kleuren verkrijgbaar. Het is een prachtige kamerplant op een zonnige vensterbank en buiten geven ze potten en borders een zomer lang een exotisch tintje. Neem aan het eind van de zomer nog wat stekken, zodat je er genoeg kunt laten overwinteren voor volgend jaar.

STAP VOOR STAP Siernetel stekken

Leg de uitloper op een schone snijplank of keramische tegel. Houd de uitloper vast en maak met een scherp snoeimes een nette snede net onder een bladoksel: dit wordt de onderkant van de stek.

Snij voorzichtig de onderste blaadjes weg. Laat bovenaan maar twee bladparen zitten. Als het blad erg groot is, snij het dan doormidden, zodat het minder vocht verliest.

Vul een pot met stekgrond en voeg scherp zand toe voor de drainage. Steek de stekken met behulp van een planthout tot aan de blaadjes in de grond langs de rand van de pot. Druk de grond zachtjes aan.

Zet de pot in een plantenbak met lauw water, zodat de stekgrond helemaal nat wordt. Zet de pot dan in een kweekbak met deksel of onder een plastic zakje op de vensterbank (ca. 18°C) om te wortelen.

Korenbloemen die je nu zaait, bloeien vanaf de vroege zomer.

Zaai korenbloemen

Zaai winterharde eenjarigen zoals korenbloemen nu, zodat ze een voorsprong hebben en dit najaar ontkiemen, als jonge planten overwinteren en vroeg in de zomer bloeien. Eenjarigen zaaien is een heel goedkope manier om een stuk tuin te vullen met zomerkleur. Kies een stukje grond dat je leeg kunt maken of maak wat ruimte in vasteplantenborders. Deze eenjarigen hebben veel zon en een goede afwatering nodig, maar niet veel voeding, dus op de meeste bodems hoeft je geen mest toe te voegen.

De zaden ontkiemen binnen een paar dagen. Dun de zaailingen uit tot ze 10 cm tussenruimte hebben, geef ze water bij droogte en bescherm ze tegen slakken.

Voor al voor plukbloemen is het goed om nu te zaaien, omdat de planten iets eerder bloeien dan wanneer je ze in de lente zaait. Als je ze regelmatig plukt, zetten ze geen zaad en heb je de hele zomer bloemen. Deze winter zullen de jonge plantjes er wat gehavend uitzien door de vorst, maar vrees niet: ze trekken wel bij en groeien hard als de dagen in het voorjaar langer worden.

STAP VOOR STAP Winterharde eenjarigen zaaien tussen borderplanten

1

Kies een zonnige zaaiplek en bewerk de grond voor: wied onkruid, haal oude wortels of stenen weg en maak dichtgeslagen grond los.

2

Maak het oppervlak losjes egaal en stamp de grond dan aan. Vul met een hark eventuele geultjes op en zorg voor een fijnkorrelige bovenlaag die perfect is voor zaad.

3

Teken met een schepje wat informele vormen in de grond, zodat de border er informeel blijft uitzien. In elkaar overlappende kleurvlakken zijn heel effectief.

4

Strooi de zaden in de vormen. Zaaivoren werken ook goed (de lijnen zijn later niet meer zichtbaar). Hark wat aarde over de zaden en geef water met een fijne sproeikop.

Bind je netjes aan een bamboestok of andere sterke steun, zodat de stengels niet afbreken onder het gewicht.

Geef meloenen steun

Rijpende meloenen kunnen heel zwaar worden en het takje waarmee ze aan de stengel zitten is weliswaar sterk, maar de stengel zelf kan bezwijken. Je kunt dus het beste elke vrucht

steunen. Oude fruitnetjes zijn perfect, of gebruik gaas of ademend textiel zoals jute. Bind de netjes vast aan een sterke steun, met de vrucht erin, zoals in een hangmat. Dwing de vrucht

niet omhoog, maar steun hem gewoon waar hij hangt.

Ondersteun vijf vruchten per plant. Verwijder alle andere bloemen zodat de bestaande vruchten zich goed kunnen ontwikkelen.

Checklist

- ❑ Geef je planten aan het eind van de maand maximaal licht door zonneschermen weg te halen.
- ❑ Knip onderaan wat blaadjes van tomatenplanten.
- ❑ Check komkommerplanten dagelijks op rijpe vruchten, want ze groeien hard.
- ❑ Houd kasborders onkruidvrij.

Trek bollen voor de feestdagen voor

Als je nu bollen plant, kun je met Kerstmis lentebloemen hebben. Kies 'geprepareerde' bollen, die in de zomer een koudeperiode hebben gehad om de wortelontwikkeling vroeg op gang te brengen. Hyacinten, narcissen en tulpen zijn populaire keuzes.

Plant de bollen dicht op elkaar, maar zonder dat ze elkaar raken, in een bak met bollencompost met bovenop scherp zand of vermiculiet. Om ze voor te trekken, zet je de bollen een paar weken op een koele, donkere plaats tot ze uitlopen. Hoe lang het duurt voor bollen

bloeien, verschilt per bol, dus check de verpakking als je wilt dat ze op een specifiek moment bloeien.

Plant de bollen dicht opeen en zet ze op een donkere plek.

Maak je kamerplanten netjes

Dit is een goed moment om gele of dode bladeren van je kamerplanten weg te knippen, voordat het 's nachts binnen kouder wordt en beschadigd blad kan gaan schimmelen. Knip verwelkend blad aan de voet af en haal op de potgrond gevallen blaadjes weg. Woel de potgrond wat om voor het geval insecten zich daar nestelen voor de winter.

Geef de planten nog een maand wekelijks bladvoeding en benevel tropische planten met water om de luchtvochtigheid te verhogen, zodat hun bladeren niet verdorren.

Knip verwelkend blad af aan de voet en geef dan bladvoeding.

Zaai peterselie

Het is je laatste kans om dit jaar nog peterselie te zaaien, want zelfs bij 20°C kan het twee weken duren voor het zaad ontkiemt. Maar als het eenmaal zover is, groeien de zaailingen hard. Zaai op vochtige universele potgrond en bedek het zaad met gezeefde potgrond. Extra warmte is niet nodig, maar houd het oppervlak vochtig met een vernevelaar als de kiemplanten verschijnen. Verspeen de jonge planten naar grotere potten om ze in de winter binnen te oogsten of plant ze buiten op een beschutte plek.

Zaai peterseliezaad dun op vochtige, turfrijke potgrond.

Bind de stengels aan met tuindraad om de zware pompoenen mee te steunen.

Bind pompoenen aan

Pompoenen die langs steunen groeien, moet je, als de stengels langer en sterker worden, regelmatig aanbinden. Hierdoor steun je de plant en raken de stengels niet verstrikt. Pompoenen gebruiken welis-

waar hechtranken bij het klimmen, maar om de zware stengels met vruchten goed op hun plek te houden, hebben ze hulp nodig.

Bind de stengels vast met zacht touw of tuindraad, maar

niet zo strak dat het touw in de stengel snijdt. Aan een goed vastgemaakte, geleide plant kun je de rijpende vruchten makkelijk zien. Steun ze met netten of oude panty's voor ze te zwaar worden.

Snoei frambozen

Snoei oude frambozenstengels weg nu ze geen vrucht meer dragen en bind de nieuwe stengels aan voor volgend jaar. De oude stengels zijn frambozen die halverwege het seizoen vrucht hebben gedragen en aan horizontale draden tussen palen zijn vastgemaakt. De nieuwe stengels zijn groen en hebben geen oude bloemtrossen.

Snoei de oude, bruine, houtige stengels terug tot de grond. Dun dan de groene stengels uit tot 10 cm tussenruimte en bind ze vast.

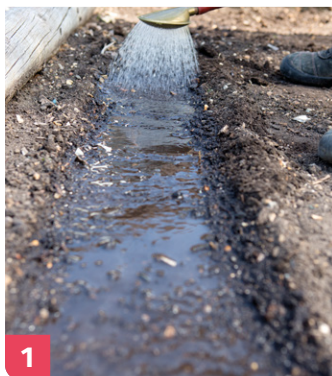
Laat late frambozenstruiken waaraan nu clusters vruchten groeien en rijpen met rust. Die kun je later snoeien, in de herfst.

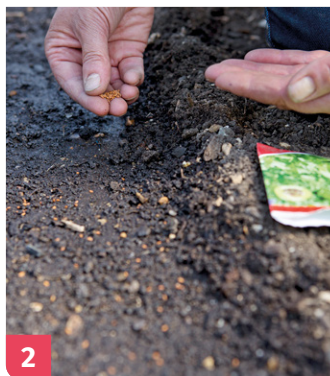
Snoei oude stengels voorzichtig, zonder de nieuwe te beschadigen.

STAP VOOR STAP Buiten tuinkers zaaien

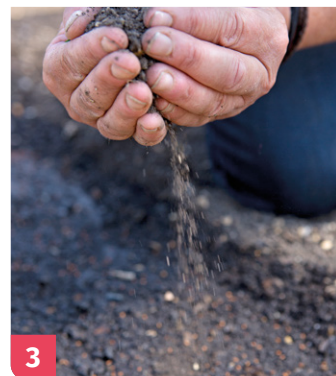
Zaai tuinkers buiten voor een snelle oogst van smakelijke blaadjes deze herfst. Het zit bomvol vitaminen en geeft salades en sandwiches een pittig accent. De zaden ontkiemen snel in de warme bodem en zijn al gauw oogstrijp. Tuinkers is handig voor het opvullen van gaten, net als de iets langzamer groeiende mosterd, mizuna en rucola. Al een paar weken na het zaaien kun je oogsten, dus zaai deze maand weinig en vaak zodat je steeds een verse voorraad hebt. Als ze doorschieten, trek ze dan uit de grond en gooi ze op de composthoop.

Maak een zaaivoor met het blad van een schoffel en laat de opgehoopte grond aan de zijkant liggen om er na het zaaien het zaad mee te bedekken. Maak de bodem nat.

Strooi zaadjes in je ene hand, neem er met je andere hand wat tussen je vingers en strooi ze in de zaaivoor, zo'n 2 cm uit elkaar. Strooi waar nodig nog wat zaad.

Verkruimel de aarde die langs de zaaivoor ligt tussen je handen en bedek de zaden met een laagje van 1-2 cm. Druk voorzichtig aan met de achterkant van een hark.

Checklist

- ❑ Duw met je nagel in suikermaiskorrels. Als er melkachtig sap uit komt, is het gewas oogstrijp.
- ❑ Oogst kruiden door de topjes van jonge groei af te knippen.
- ❑ Snij het blad af van aardappels die te lijden hebben gehad van aardappelziekte.
- ❑ Snoei zomerframbozen zodra je al het fruit van een stengel geplukt hebt.
- ❑ Zaai Japanse uien, zodat je volgende zomer vroeg kunt oogsten.

Snoei verlept blad zodat de aardappelziekte zich niet verspreidt.

Knip aardappelblad terug

Als het blad van aardappelen verwelkt of tekenen van de aardappelziekte vertoont (vergelend blad met zwarte vlekken), snij het dan vanaf de voet af. De knollen worden niet groter als de bladeren zijn verwelkt, dus als je het zieke blad afsnijdt en weggooit, help je voorkomen dat de schimmel de knollen in de grond infecteert.

Als het blad is verwijderd, kun je voorzichtig een grote vork in de grond steken langs de rand van de rij, om je aardappelen te oogsten.

Plant aspergebroccoli

Als je nu aspergebroccoli plant, kun je er van januari tot mei van oogsten. Kolen groeien het beste in stevige, goed doorlatende grond die niet pas bemest is. Plant ze dus op de beste plaats.

Zet ze 45 cm uit elkaar en plant ze diep, tot het eerste paar echte blaadjes, zodat ze

een sterke, dikke hoofdstengel ontwikkelen die de groei ondersteunt. Bescherm ze tegen vlinclers en duiven met een fijnmazig net over een minstens 1,2 m hoge structuur. Blijf de planten goed water geven en steun ze elk apart met een bamboestok als ze eenmaal groeien.

Van nu geplante broccoli kun je de hele winter oogsten.

Kruisbessen snoeien helpt de grillige doornstengels in toom te houden

Snoei zijscheuten van kruisbessen

Snoei zijscheuten van kruisbessen terug, zodat er meer licht en lucht bij kan en de plant in de toekomst meer vrucht draagt. Gebruik een snoeischaar en draag handschoenen om jezelf te beschermen tegen de doornige stengels.

Top de nieuwste groei van kruisbessen in zowel struik- als leivorm. Zo stimuleer je de

vorming van bloemknoppen voor de oogst van volgend jaar.

Dit heet sporensnoei, omdat je de uitlopers van dit jaar terugsnijdt tot vijf bladeren, waarna je een kort spoor overhoudt waaraan volgend jaar vruchten groeien.

Zorg dat je een paar langere uitlopers laat zitten om oude stengels die je deze winter weghaalt te vervangen.

Vervang doorgeschoten groente nu door snelgroeiende gewassen.

Verwijder doorgeschoten planten

Trek doorgeschoten planten die je niet meer in de keuken kunt gebruiken uit de grond. Pak ze onderaan vast en trek ze met wortel en al recht omhoog, of gebruik een vork als je de bodem moet losmaken om de langste penwortels te verwijderen. Snij ze in stukken en gooi ze op de composthoop.

Vul de vrijgekomen ruimte op door sla, erwtscheuten, radijzen of tuinkers (zie vorige pagina) te zaaien. Deze snelgroeiende gewassen kun je al 25 dagen na het zaaien plukken.

Volgende maand

- ❑ Beplant bakken voor het einde van het seizoen
- ❑ Houd eenjarigen mooi
- ❑ Geef je hagen een opknapbeurt
- ❑ Stek half-winterharde planten
- ❑ Zaai wintersla

Klantenservice

Wil je abonnee worden of heb je vragen over je abonnement? Op onze website vind je antwoord op de meeste vragen.

[www.gardenersworldmagazine.nl/
contact](http://www.gardenersworldmagazine.nl/contact)

Wist je dat je tegenwoordig eenvoudig zelf je adres kan wijzigen? Ga naar www.gardenersworldmagazine.nl/adreswijzigen om je nieuwe adres door te geven. Het nieuwe adres wordt vervolgens automatisch in ons systeem gewijzigd.

Telefoon

We zijn er maandag tot en met vrijdag van 09.00 tot 17.00 uur om je vragen te beantwoorden.
+31 (0)24-2027 827

E-mail

Stel je vraag per e-mail aan een van onze service medewerkers.
[klantenservice@
gardenersworldmagazine.nl](mailto:klantenservice@gardenersworldmagazine.nl)

ABONNEMENTSINFORMATIE Gardeners' World kost €7,99 per nummer. De abonnementsprijs is in Nederland € 79,- en in België € 82,- (12 nummers). Deze prijs geldt bij betaling per automatische incasso. Voor betaling via een (digitale) factuur geldt een toeslag van € 2,50. Je kunt eenvoudig een machtiging afgeven via www.magazineshop.nl/machtigen. Abonnementen worden automatisch verlengd, tenzij anders vermeld. Het opzeggen van een abonnement kan eenvoudig telefonisch via +31 (0)24-2027827 of per mail via klantenservice@gardenersworldmagazine.nl.

BBC

Gardeners' World

Gardeners' World is een uitgave van F&L Media B.V.

in licentie van BBC Studios

Hoofdredacteur Anne Wiegers

Redactie Lizanne Croonen, Iona van den Dries, Jos Heijmans en Govert de Jong

Met medewerking van Berthe Bogers, Milly Born, Brenda Gruppen, Jaap Molenaar (De Bijenstichting), Arjan Vernhout (NL Bloeit!) en redactie Gardeners' World UK

Art Direction Nick Groenewold

Vormgeving Mylène Nales, Tom Gerrits, Lisanne Cobussen, Susan Gerbrands-Derksen, Ferry Dorrestein en Ellen Willemsen

Sales Gavin Woesthoff +31 (0)6 20509854
gwoesthoff@fnl.nl

Marketing Anouk Tolboom +31 (0)24 2404595
atolboom@fnl.nl

Drukkerij Senefelder Misset Doetinchem B.V.

Vragen aan de redactie

Heb jij opmerkingen, suggesties of vragen aan de redactie? redactie@gardenersworldmagazine.nl

Nieuwsredactie / Pers

redactie@gardenersworldmagazine.nl of het onderstaande adres o.v.v. redactie Gardeners' World
Jonkerbosplein 52, 6534 AB Nijmegen

F&L Media

COPYRIGHT Alle rechten van dit materiaal behoren toe aan Immediate Media Co. Limited en mogen niet worden herdrukt of hergebruikt, in welke vorm dan ook, zonder uitdrukkelijke schriftelijke toestemming. Het auteursrecht op deze uitgave en op daarin verschenen artikelen wordt door de uitgever voorbehouden. Het verlenen van toestemming tot publicatie in de gedrukte uitgave houdt in dat de auteur de uitgever, met uitsluiting van ieder ander onherroepelijk machtigt de bij of krachtens de auteurswet door derden verschuldigde vergoedingen voor kopiëren te innen en dat de auteur alle rechten overdraagt aan de uitgever, tenzij anders bepaald. Niets uit deze uitgave mag worden overgenomen, vernieuwsvuldig of gekopieerd zonder uitdrukkelijke schriftelijke toestemming van de uitgever. De uitgever stelt zich niet aansprakelijk voor eventuele onjuistheden die in deze uitgave zouden kunnen voorkomen.

BBC Gardeners' World magazine is published by F&L Media B.V. under licence from BBC Studios, Television Centre, Wood Lane, London W12 7TQ. The Gardeners' World logo and the BBC Blocks are the trade marks of the British Broadcasting Corporation. Used under licence. © Immediate Media Company Limited. All rights reserved. Reproduction in whole or part prohibited without permission.

Gardeners' World
Managing Director - Catriona Bolger
Head of Content - Kevin Smith

Immediate Media Co Ltd
Chairman - Martin Weiss
CEO - Tom Bureau
Director of International Licensing and
Syndication - Tim Hudson
International Partners Manager -
Molly Hope-Seton

BBC Studios, UK Publishing
Chair, Editorial Review Boards: Nicholas Brett
Managing Director, Consumer Products and
Licensing - Stephen Davies
Director, Magazines and Consumer Products -
Mandy Thwaites
Compliance Manager - Cameron McEwan
UK.publishing@bbc.com
www.bbci.com

Kweekgids

augustus

Binnen zaaien ■
 Buiten planten/zaaien ■
 Oogsten ■

Zaai nu allerlei gewassen voor een heerlijke oogst in de herfst en winter.

De beste keuzes voor augustus		jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
	Andijvie Goede bron van ijzer, kalium en huidvriendelijke carotenoiden. Verwerk in roerbakgerechten of gebruik in plaats van sla op een broodje hamburger.												
	Tips Zaai nu krulandijvie en oogst jonge blaadjes in de herfst. Bescherm tegen slakken en geef voldoende water om doorschieten te voorkomen. Zaai ↓ 1 cm diep Afstand ↔ 30 cm uit elkaar ↗ 30 cm tussen rijen												
	Boerenkool Deze koolsoort bevat foliumzuur, vitamine K, ijzer en selenium, die het immuunsysteem ondersteunen.												
	Tips Pluk jonge bladeren als plukgroente voor salades en laat de planten verder rijpen voor smakelijke stampotten. Zaai ↓ 1 cm diep Afstand ↔ 30 cm uit elkaar ↗ 15 cm tussen rijen												
	Cichorei Cichorei bevat bètacaroteen, foliumzuur en vitamine C en bevordert de spijsvertering.												
	Tips Kies een zonnige standplaats en vruchtbare grond. Geef regelmatig water tijdens warm weer, anders zetten ze te snel zaad. Zaai ↓ 1 cm diep Afstand ↔ 30 cm uit elkaar ↗ 30 cm tussen rijen												
	Kervel Kervel bevat calcium voor sterke botten en kalium voor een gezond hart, en heeft een delicate smaak met een vleugje anijs.												
	Tips Kweek in vruchtbare, vochtige grond in halfschaduw. Zet planten in potten in de herfst binnen om in de winter te kunnen oogsten. Zaai ↓ 1 cm diep Afstand ↔ 15 cm uit elkaar ↗ 30 cm tussen rijen												
	Koolrabi Deze eigenaardig uitziende groente bevat B-vitamines en vitamine C. Hij is ook goed te bewaren.												
	Tips Kweek nu paarse variëteiten, omdat deze over het algemeen meer winterhard zijn. Oogst ze wanneer ze zo groot zijn als een tennisbal. Zaai ↓ 1 cm diep Afstand ↔ 30 cm uit elkaar ↗ 30 cm tussen rijen												
	Mizuna Bevat foliumzuur, ijzer en vitamine C en kan rauw aan salades worden toegevoegd of gekookt worden zoals spinazie. Pluk naar behoefte.												
	Tips Zaai deze maand een laatste partij buiten, beschut tegen de felle zomerzon. Geef voldoende water en pluk regelmatig bladeren. Zaai ↓ 1 cm diep Afstand ↔ 10 cm uit elkaar ↗ 25 cm tussen rijen												
	Paksoi Deze Chinese kool is zeer geschikt voor roerbakgerechten en bevat calcium, foliumzuur, vitamine C en zink.												
	Tips Probeer eens de groene en paarse varianten. Geef regelmatig water, zodat de grond nooit helemaal uitdroogt. Zaai ↓ 2 cm diep Afstand ↔ 10 cm uit elkaar ↗ 30 cm tussen rijen												
	Rucola Rucola behoort tot de Brassica-familie en heeft vergelijkbare gezondheidsvoordelen als broccoli. Het geeft salades een pittige smaak.												
	Tips Zaai nu om in de herfst en winter te oogsten. Kweek onder glas of bescherm buitenplanten vanaf de herfst met stolpen. Zaai ↓ 1 cm diep Afstand ↔ 15 cm uit elkaar ↗ 15 cm tussen rijen												
	Waterkers Boordevol antioxidanten zoals bètacaroteen, vitamine C en E, plus isothiocyanaten die mogelijk beschermen tegen kanker.												
	Tips Kweek in een pot, buiten in halfschaduw of binnen op een lichte vensterbank. Houd de potgrond vochtig en pluk regelmatig bladeren. Zaai ↓ 1 cm diep Afstand ↔ 5 cm uit elkaar ↗ 5 cm tussen rijen												
	Wintersla Hoe donkerder de kleur van de bladeren, hoe meer voedingsstoffen ze bevatten, waaronder foliumzuur en ontstekingsremmende carotenoiden.												
	Tips Zaai buiten of in een onverwarmde kas of koude bak. Bescherm buitenplanten in de winter met stolpen of vliesdoek tijdens koude periodes. Zaai ↓ 1 cm diep Afstand ↔ 15 cm uit elkaar ↗ 25 cm tussen rijen												

Volgende maand

Het september-nummer ligt vanaf **19 augustus** in de winkel.

Breng je heggen in vorm met de deskundige snoeitips van Frances.

Nick brengt zijn kleurprincipes in de praktijk.

Tuinier duurzaam en pluk de vruchten met de tips van Arit.

FOTO'S: SARAH CUTLER; JASON INGRAM; NEIL HEPWORTH

Haal de oogst binnen

- Monty vertelt hoe hij appels en peren kweekt
- Alan kiest zijn favoriete kruiden
- Gewassen met een hoge opbrengst en weinig werk

Mis geen nummer meer!

Neem nu een abonnement en krijg voortaan elke uitgave van Gardener's World automatisch in je brievenbus.

Ga naar www.gardenersworldmagazine.nl/abo of bel gratis naar +31 (0)24 2027 827

Voordat je de tuin ingaat ...

Wil je ons helpen met een paar korte vragen?

Jouw volgende magazine t.w.v. €7,⁹⁹ gratis op de deurmat

Heb jij 5 minuten voor ons?

Laat ons weten wat je vindt van *Gardeners' World Magazine*. Deel je mening in een korte vragenlijst van **5 minuten** en ontvang het **volgende magazine gratis** op je deurmat.

Scan de QR-code hierboven en doe mee of ga naar:
gardenersworldmagazine.nl/vragenlijst

Gardeners'
World magazine

Totale vrijheid, zonder begrenzing.

GARDENA smart
SILENO free robotmaaier.

Draadloze
begrenzing

Trimmen tot
op de rand

GARDENA®

[GARDENA.com](https://www.gardena.com)

